

Kálvin János

Magyarázat János apostol első leveléhez

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
1. fejezet.....	3
1Jn1:1-2.....	3
1Jn1:3-7.....	5
1Jn1:8-10.....	9
2. fejezet.....	11
1Jn2:1-2.....	11
1Jn2:3-6.....	13
1Jn2:7-11.....	15
1Jn2:12-14.....	17
1Jn2:15-17.....	20
1Jn2:18-19.....	22
1Jn2:20-23.....	24
1Jn2:24-29.....	27
3. fejezet.....	30
1Jn3:1-3.....	30
1Jn3:4-6.....	33
1Jn3:7-10a.....	34
1Jn3:10b-13.....	37
1Jn3:14-18.....	39
1Jn3:19-22.....	41
1Jn3:23-24.....	44
4. fejezet.....	46
1Jn4:1-3.....	46
1Jn4:4-6.....	49
1Jn4:7-10.....	51
1Jn4:11-16.....	54
1Jn4:17-18.....	56
1Jn4:19-21.....	58
5. fejezet.....	60
1Jn5:1-5.....	60
1Jn5:6-9.....	63
1Jn5:9-12.....	66
1Jn5:13-15.....	68
1Jn5:16-18.....	70
1Jn5:19-21.....	72

Bevezetés

Ez a levél teljes mértékben illik annak a tanítványnak a lelkületéhez, akit Krisztus mindenkivel jobban szeretett, hogy ő mutathassa be nekünk, mint a barátunkat. Buzdításokkal kevert tanításokat tartalmaz, mert beszél Krisztus örök istenségéről, s egyidejűleg arról a páratlan kegyelemről, melyet elhozott Magával, mikor eljött a világba. Általánosságban szól továbbá valamennyi áldásáról, s János különösen az isteni örökbefogadás felbecsülhetetlen kegyelmét dicséri és magasztalja. Ezekre az igazságokra alapozza buzdításait, s egyszer általánosságban int a kegyes és szent életvezetésre, máskor konkrétan megparancsolja a szeretetet. De ezek egyikét sem teszi szabályos sorrendben, mert a tanításhoz mindenütt buzdítást is kever. Különösen azonban a testvéri szeretetre ösztökél, bár érint más dolgokat is, például az óvakodást a csalóktól, és más hasonlókat. Mindegyikről azonban majd a maga helyén lesz szó.

1. fejezet

1Jn1:1-2

1. A mi kezdettől fogva vala, a mit hallottunk, a mit szemeinkkel láttunk, a mit szemléltünk, és kezeinkkel illettünk, az életnek Ígéjéről.

2. (És az élet megjelent és láttuk és tanubizonyságot teszünk róla és hirdetjük néktek az örök életet, a mely az Atyánál vala és megjelent nekünk;)

Először is azt mutatja meg, hogy az élet a számunkra Krisztusban tárult elénk, aminek, miután páratlanul jó dolog, minden erőnket fel kell ráznia és lobbantania a csodálatos vágyakozásra iránta, valamint a szeretetere. Valóban néhány világos szóval mondja ki, hogy az élet megjelent. Ha azonban fontolóra vesszük, mennyire nyomorúságos és borzasztó állapot a halál, s micsoda a halhatatlanság királysága és dicsősége, akkor meglátjuk, hogy itt valami sokkal fenségesebb dologról van szó, mint amit szavakkal kifejezhetünk.

Így tehát az apostol célja a nagy jó, sőt a fő és egyetlen boldogság bemutatása, amit Isten ruházott ránk a saját Fiában, hogy a gondolatainkat felemelje. Miután azonban a téma nagysága megköveteli, hogy az igazság biztos, és teljesen bizonyított legyen, ez az, amin itt sokat időzik. *Az a mit hallottunk, a mit szemeinkkel láttunk, a mit szemléltünk* szavak ugyanis az evangéliumba vetett hitünk megerősítésére szolgálnak. Nem is ok nélkül tesz ennyi ünnepélyes kijelentést. Miután az üdvösségünk az evangéliumtól függ, annak bizonyossága a legnagyobb mértékben szükséges. Azt pedig, hogy milyen nehéz dolog hinni, valamennyien a saját tapasztalatból tudjuk. Hinni nem annyi, mint könnyedén véleményt alkotni, vagy csak egyetérteni az elhangzottakkal, hanem a hit egy szilárd, kételkedésmentes meggyőződés, amellyel csatlakozni merünk az igazsághoz, mint teljes mértékben bizonyítotthoz. Emiatt halmoz fel az apostol annyi mindent az evangélium megerősítéséhez.

1. *A mi kezdettől fogva vala.* Miután az igeszakasz összefüggéstelen és kacskaringós, a jelentés világosabbá tétele érdekében a szavak így rendezhetők át: „Az élet Ígéjét hirdetjük nektek, amely a kezdetektől fogva volt, és valóban megbizonyított nekünk mindenféle módon, hogy az élet megjelent Benne”. *Az a mi kezdettől fogva vala* szavak azonban kétségtelenül Krisztus isteni mivoltára utalnak, mert a testben megjelent Isten nem volt a kezdetektől fogva, hanem Ő, Aki mindig élet és Isten örök Ígéje volt, emberként jelent meg az idők teljességében. Ami pedig a szemlélésével és a megérintésével kapcsolatosan következik,

az viszont az Ő emberi természetére vonatkozik. Mivel azonban a két természet csak egyetlen személyt alkot, s Krisztus egy, mert az Atyától jött, hogy Magára öltse a mi testünket, az apostol joggal jelenti ki, hogy Ő ugyanaz, s láthatatlan volt, de később láthatóvá lett.¹

Ezzel megcáfoltuk Servetust, az érzéketlen gáncsoskodót, aki azt mondta, hogy az Istenség lényege vált eggyé a testtel, s így az Íge alakult át testté, mert az életadó Ígét testben látták. Emlékezzünk rá, hogy itt az evangélium ama tanítása van kijelentve, mely szerint Ő, Aki a testben valóban bebizonyította Magáról, hogy Isten Fia, s Akit Isten Fiának ismertek el, mindig Isten láthatatlan Ígéje volt, mert itt nem a világ kezdetéről beszél, hanem sokkal magasabba emelkedik.

A mit hallottunk, a mit szemekkel láttunk. Nem holmi beszámoló meghallgatása volt az, aminek rendszerint csekély jelentőséget tulajdonítanak, hanem János úgy érti: hitelt érdemlően a Mesterétől tanulta meg azokat a dolgokat, melyeket tanított, így semmit sem ismertett gondatlanul, és elhamarkodottan. S kétség sem fér hozzá: senki sem alkalmas tanító az egyházban, aki nem volt Isten Fiának a tanítványa, s nem tanított megfelelően az Ő iskolájában, mert egyedül az Ő tekintélyének kell uralkodnia.

Mikor azt mondja, hogy láttuk *a szemekkel*, ez nem szószaporítás, hanem a teljesebb kifejezés a megerősítés kedvéért. Sőt, nem elégedett meg egyedül a szemléléssel, hanem hozzáteszi: *a mit szemléltünk, és kezeinkkel illettünk.* Ezekkel a szavakkal mutatja meg, hogy semmi más nem tanít, csak amit vele ismertettek.

Úgy tűnhet azonban, hogy az érzékszervek bizonyossága csekély haszonnal járt a szóban forgó dologban, mert Krisztus hatalma szemmel nem látható és kézzel meg nem fogható. Erre azt mondom, hogy itt ugyanaz hangzik el, mint János evangéliumának első fejezetében: „és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét”, mert nem Isten Fiaként ismerték testének külső formájából, hanem látványos bizonyítékait adta isteni hatalmának, ezért úgy ragyogott fel Benne az Atya fensége, mint élő és konkrét képmásban. Mivel a szavak többes számban szerepelnek, s a téma egyformán vonatkozik minden apostolra, hajlok rá, hogy őket is belefoglaljam, különösen mivel a bizonyosság hitelességéről van szó.

Nem kevésbé felszínes, mint amennyire pökhendi azonban Servetus gonoszsága, aki azt hangoztatja, hogy ezek a szavak azt bizonyítják: Isten Ígéje láthatóvá és kézzel megfoghatóvá vált. Ezzel istentelenül vagy megsemmisíti, vagy összekeveri Krisztus két természetét. Ez tehát tisztán koholmány. Így megistenítve Krisztus emberi mivoltát teljes mértékben elveszi emberi mivoltának valóságát, egyidejűleg azt is tagadván, hogy Krisztust nem más okból nevezik Isten Fiának, mint azért, mert a Szentlélek erejétől fogant az édesanyja, de eltörli a saját létezését is Istenben. Ebből pedig az következik, hogy Ő nem volt sem Isten, sem ember, hanem a kettő zűrzavaros keverékének látszik. Az apostol szavai azonban világosak, lépünk hát túl ezen az erkölestelen emberen.

Az életnek Ígéről. A birtokos itt melléknévként szerepel: meglevenítő, vagy életadó, mert Benne, amint elhangzott János evangéliumának első fejezetében, élet volt. Ez a jelző egyidejűleg két módon is hozzátartozik Isten Fiához: mivel Ő adott életet minden teremtménynek, és mivel Ő állítja most helyre azt az életet bennünk, mely elpusztult, mivel Ádám bűnének következtében kialudt. Emellett az *Íge* szót kétféleképpen magyarázhatjuk, vagy Krisztusra, vagy az evangéliumra vonatkoztatva, mert még ez is nekünk adott üdvösség. Miután azonban a szubsztanciája Krisztus, s nem tartalmaz mást, csak Őt, Aki mindig az Atyával volt, s végül kijelentett az embereknek, az első nézet számomra egyszerűbbnek és

¹ Jobban összhangban áll az igeszakasszal az itt szereplő „kezdetől fogva” kifejezést az evangélium kezdetétől, a mi Megváltónk szolgálatának kezdetétől érteni, mert ettől a kezdetől fogva volt az, amit az apostolok *hallottak és láttak*. Másik nézet is kialakult ezekről a szavakról köszönhetően annak a túlbuzgóságnak sokak, főleg az egyházatyák részéről, akik Megváltónk isteni mivoltát igyekeztek bizonyítani. Ez azonban kellően világos a második igeversből. Lásd 1Jn2:7, 24 – *a szerk.*

valószínűbbnek tűnik. Emellett az evangéliumból teljesebben kiderül, hogy az Istenben lakozó bölcsesség van Ígének nevezve.

2. *Mert (vagy, és) az élet megjelent.* A kötőszó magyarázó, mintha azt mondta volna: „Bizonyosságot teszünk a megelevenítő Ígéről, mivel megjelent az élet”. A jelentés azonban lehet kettős, miszerint Krisztus, Aki élet, és az élet forrása, jelent meg, vagy az élet nyíltan felkínáltatott nekünk Krisztusban. Utóbbi valóban szükségszerűen következik az előbbiből. Mégis, ami a jelentést illeti, a két úgy dolog különbözik, mint ok és okozat. Mikor megismétli, hogy *láttuk*, vagy hirdetjük *az örök életet*, akkor kétségem sincs felőle, hogy az okozatról beszél, azaz azt hirdeti: az élet Krisztusban lett megszerezve a számunkra.

Ebből megtanuljuk, hogy mikor Krisztus prédikáltat nekünk, akkor megnyílik számunkra a mennyek országa, hogy a halálból feltámadva élhessük Isten életét.

A mely az Atyánál vala. Ez nemcsak attól az időtől kezdve igaz, mióta a világ formáltatott, hanem az örökkévalóságtól fogva, mert Ő mindig Isten volt, az élet forrása, s a megelevenítés hatalmával és képességével az Ő örök bölcsessége által rendelkezett, de ténylegesen nem gyakorolta azt a világ teremtését megelőzően. Attól fogva pedig, hogy Isten elkezdte bemutatni az Ígét, ez a hatalom, mely korábban rejtett volt, szétáradt minden teremtett dologra. Bizonyos megmutatkozása már bekövetkezett, de az apostol másra gondolt, nevezetesen arra, hogy az élet végül Krisztusban mutatkozott meg, mikor a testünkben befejezte a megváltás munkáját. Mert jóllehet az atyák még a törvény alatt is társai és részesei voltak ugyanannak az életnek, mégis tudjuk, hogy be voltak zárva a reménységbe, mely akkor még nem jelentetett ki. Keresniük kellett az életet a halálból, valamint a feltámadást Krisztusban, de az esemény nemcsak messze volt még a szemeiktől, de el volt rejtve az elméiktől is. A kijelentés reménységétől függtek tehát, mely végül a megfelelő időben el is következett. Valóban nem voltak képesek életet szerezni, hacsak az valami módon ki nem jelentetett nekik, de a különbség köztük és köztünk az, hogy mi már kijelentve tartjuk mondhatni a kezeink között Őt, Akit Ők csak mint homályosan megígértet kerestek az előképekben.

Az apostol célja azonban az újdonság elképzelésének eltörlése, ami csökkentette volna az evangélium méltóságát. Ezért mondja, hogy az élet nem most, a végén kezdett létezni, bár csak nem régóta jelent meg, mert mindig is az Atyánál volt.

1Jn1:3-7

3. A mit hallottunk és láttunk, hirdetjük néktek, hogy néktek is közösségek legyen velünk, és pedig a mi közösségünk az Atyával és az ő Fiával, a Jézus Krisztussal.

4. És ezeket azért írjuk néktek, hogy örömetek teljes legyen.

5. És ez az az üzenet, a melyet tőle hallottunk és hirdetünk néktek, hogy az Isten világosság és nincsen ő benne semmi sötétség.

6. Ha azt mondjuk, hogy közösségünk van vele, és sötétségben járunk; hazudunk és nem az igazságot cselekeszszük.

7. Ha pedig a világosságban járunk, a mint ő maga a világosságban van: közösségünk van egymással, és Jézus Krisztusnak, az ő Fiának vére megtisztít minket minden bűntől.

Quod vidimus et audivimus, annuntiamus vobis, ut et vos societatem habetis nobiscum, et societas nostra sit cum Patre et cure filio ejus Jesu Christo.

Et hęc scribimus vobis, ut gaudium vestrum sit completum.

Et haec est promissio quam annuntiamus, quod Deus lux est, et tenebrae in eo non sunt ullae.

Si dixerimus quod societatem habemus cum eo, et in tenebris ambulamus, mentimur, et veritatem non facimus.

Si autem in luce ambulamus, sicut ipse in luce est, societatem habemus inter nos mutuam, et sanguis Jesu Christi filii ejus emundat nos ab omni peccato.

3. *A mit... láttunk.* Harmadjára ismétli a *láttunk* és *halottunk* szavakat, hogy semmi se hiányozzék a tanításának tényleges bizonyosságához. S gondosan meg kell figyelni, hogy az evangélium Krisztus által kiválasztott hírnökei azok voltak, akik alkalmas és hűséges tanúbizonyosságai voltak mindannak, amit hirdetniük kellett. Bizonyoságot tesz a szívük érzéseiről is, mert azt mondja: nem más ok indította fel az írásra, mint azok hívogatása a felbecsülhetetlenül jóban való részvételre, akiknek írt. Ebből kiderül mily sokat törődött az üdvösségükkel, ami nem csekély mértékbe szolgálta a hitre indításukat. Rendkívül hálátlanoknak kell lenniük ugyanis, ha elutasítjuk a meghallgatását annak, aki annak a boldogságnak a részét akarja velünk közölni, amit ő maga is megszerzett. S elénk tárja az evangéliumból nyert gyümölcsöt is, ami nem más, mint hogy Istennel, valamint az Ő Fiával egyesülünk, Akiben található a legnagyobb jó. S nemcsak azért kellett hozzátennie ezt a második mondatot, hogy drágának és szeretetre méltónak mutathassa be az evangélium tanítását, hanem azt is meg akarja mutatni: abból a célból akarja őket társaknak, hogy Istenhez vezethesse őket, s valamennyien egyek lehessenek Őbenne. Az istentelenekek is vannak kölcsönös közösségeik, de azok Isten nélkül valók, sőt, azért léteznek, hogy egyre jobban és jobban elidegenedjenek Istentől, ami minden gonoszság csúcsa. Valóban, amint már mondtuk, az igazi boldogságunk a befogadásunkban rejlik Isten kegyeibe, hogy valóban egyesülhessünk Vele Krisztusban, amiről János az evangéliumának tizenhetedik fejezetében beszél.

Röviden, János azt jelenti ki, hogy amiképpen Krisztus fogadta örökbe az apostolokat testvéreiként, hogy egyetlen testbe gyűjtetvén Istennel egyesülhessenek, akképpen teszi ezt ő másokkal, akik bár sokan vannak, mégis részeseivé válnak ennek a szent és áldott közösségnek.

4. *Hogy örömetek teljes legyen.* A *teljes öröm* alatt világosabban fejezi ki azt a teljes és tökéletes boldogságot, amit az evangéliumon keresztül nyerünk. Egyidejűleg arra is emlékezteti az istenfélőket, merre kell irányítaniuk az érzelmeiket. Igaz ugyanis a mondás: „Mert a hol van a ti kincsetek, ott van a ti szívetek is” (Mt6:21). Bárki is érti meg tehát, mit jelent az Istennel való közösség, meg fog vele önmagában is elégedni, s nem ég majd a vágytól más dolgok iránt. „Az Úr az én osztályos részem és poharam”, mondja Dávid, „az én részem kies helyre esett, nyilván szép örökség jutott nékem” (Zsolt16:5, 6). Hasonló módon jelenti ki Pál, hogy Krisztushoz képest minden más dolgot szemétnek ítél (Fil3:8). Az húzott tehát végül hasznot az evangéliumból, aki boldognak tartja magát az Istennel fennálló közössége folytán, s egyedül abban nyugszik meg, így tartván azt többre az egész világnál, s készen áll annak kedvéért minden másról lemondani.

5. *És ez az az üzenet,* vagy ígéret. Nem helytelenítem a régi fordítást sem: „Ez a kinyilatkoztatás”, vagy bejelentés, mert jóllehet az *επαγγελια* legnagyobbbrészt ígéretet jelent, mégis, miután János itt általánosságban beszél a korábban említett bizonyoságról, a szövegkörnyezet látszólag más jelentést követel meg, hacsak nem akarjuk ezt a fordítást adni: „Az ígéret, melyet elhozunk hozzátok, magában foglalja ezt a feltételt, illetve az kapcsolódik hozzá”. Így az apostol szavai világossá válnak a számunkra.² Az ő célja ugyanis nem az evangélium teljes tanításának beillesztése volt ide, hanem annak megmutatása, hogy ha vágyunk Krisztusnak és az áldásainak az élvezetére, akkor szükséges, hogy hasonlóvá váljunk Istenhez igazságosságban és szentségben. Pál ugyanezt mondja Titusnak írott levele második fejezetében: „Mert megjelent az Isten idvezítő kegyelme minden embernek, a mely arra tanít minket, hogy megtagadván a hitetlenséget és a világi kívánságokat, mértékletesen, igazán és

² Griesbach az *αγγελια* szóval helyettesítette az itt szereplő szót, mint a legelfogadottabbal, de a másik, az *επαγγελια* is rendelkezik hasonló jelentéssel: *bejelentés*, vagy *üzenet*, vagy *parancs*, bár az Újszövetségben a legtöbbször *ígéret* értelemben szerepel. – *a szerk.*

szentül éljünk a jelenvaló világon”, csak János itt jelképesen beszél, mikor azt mondja, hogy járunk a világosságban, mert Isten a világosság.

Azt azonban, hogy Istent a *világosságnak* nevezi, s azt mondja, hogy *Ő a világosságban van*, nem szabad szigorúan szó szerint venni. Az kellően világos, miért nevezik a Sátánt a sötétség fejedelmének. Mikor tehát a másik oldalról Istent a világosságok Atyjának, valamint világosságnak nevezi, akkor először is azt kell megértenünk, hogy Benne nincsen semmi más, csak ami ragyogó, tiszta és mocsoktalan, másodszor pedig ezt: Ő mindent annyira nyilvánvalóvá tesz a fényével, hogy nem tűr el semmi bűnös, vagy romlott dolog, sem a foltok, vagy a szenny, sem a képmutatás, vagy csalás rejtve maradását. Az itt elhangzottak summája tehát az, hogy miután a világosságnak nincsen közössége a sötétséggel, ezért amíg a sötétségben járunk, el vagyunk választva Istentől, s az általa említett közösség nem állhat fenn másként, csak ha mi is tisztákká és szentekké leszünk.

Nincsen ő benne semmi sötétség. Ezt a beszédmódot János rendszerint arra használja, hogy megerősítse azt, amit ellentétes tagadással jelentett ki. Ezért ezek a szavak azt jelentik, hogy Isten olyan világosság, melyhez semmiféle sötétség sem tartozik. Ebből következően gyűlöli a rossz lelkiismeretet, a mocskot, és a gonosztságot, valamint mindazt, ami a sötétséghez tartozik.

6. *Ha azt mondjuk.* Valóban a következtetlenségből merített érv, mikor arra a következtetésre jut, hogy azok idegenedtek el Istentől, akik a sötétségben járnak. Ez a tanítás azonban egy magasabb rendű alapelve épül, mely szerint Isten mindenkit megszentel, akik az Övéi. Nem meztelen tantételeket ad ugyanis, ami megköveteli, hogy szent legyen az életünk, hanem inkább megmutatja, hogy Krisztus kegyelme szolgál a sötétség szétoszlatására és Isten világosságának fellobbantására bennünk. Mintha ezt mondta volna: „Amit Isten közölt velünk, az nem hiábavaló feltételezés, mert szükséges, hogy ennek a közösségnek az ereje és a hatása felragyogjon az életünkben. Ellenkező esetben ugyanis az evangélium birtoklása csalóka [képzeltetés]”. Amit hozzátesz: *nem az igazságot cselekeszszük*, az ugyanazt jelenti, mintha ezt mondta volna: „nem cselekszünk őszintén. Nem törődünk azzal, ami igaz és helyes”. S ezt a beszédmódot, amint már említettem, gyakorta használja.

7. *Ha pedig a világosságban járunk.* Most azt mondja: az Istennel való közösségünk bizonyos, amennyiben hasonlítunk Rá. Nem azt jelenti ez, hogy az élet tisztasága vívja ki a számunkra Isten jóindulatát holmi előzetes okként, hanem az apostol azt mondja, hogy az Istennel való közösségünk a hatása alapján válik nyilvánvalóvá, mikor az Ő tisztasága ragyog fel bennünk. Az pedig kétségtelen tény, hogy Isten bárhová is megy, ott minden dolog úgy eltelik az Ő szentségével, hogy minden mocskot elmos, mert Nélküle nincs semmink, csak szenny és sötétség. Ebből nyilvánvaló, hogy senki sem él szent életet, csak akiknek közösségük van Istennel.

Annak kimondásával, hogy *közösségünk van egymással*, nem egyszerűen csak az emberekről beszél, hanem Istent helyezi az egyik, minket pedig a másik oldalra.

Megkérdendő azonban: „Kicsoda képes az emberek között úgy bemutatni Isten világosságát az életében, hogy a János által követelt hasonlóság létezhessen, mert eszerint szükséges, hogy teljesen tiszták legyünk, és mentesek minden sötétségtől?” Erre azt válaszolom, hogy az efféle kifejezések az emberek képességeihez igazodnak. Az mondható tehát Istenhez hasonlóan, aki törekszik hasonlítani Őhöz, bármilyen messze is álljon még ettől. A példát nem szabad másként alkalmazni, mint ennek az igeszakasznak megfelelően. Az jár a sötétségben, akit nem az istenfélelem irányít, s aki nem szánja oda magát teljes mértékben jó lelkiismerettel Istennek, hanem a maga dicsőségét igyekszik előmozdítani. Másrészt viszont, aki a szívében őszinte, és egész életét, annak minden pillanatát istenfélelemben és az Ő szolgálatában éli meg, a világosságban jár, mert a helyes utat járja, bár sok dologban vétkezhet és nyöghet a test terhe alatt. A lelkiismeret épsége tehát az egyetlen dolog, ami megkülönbözteti a világosságot a sötétségtől.

És Jézus Krisztusnak, az ő Fiának vére. Miután tanított arról, hogy mi az Istennel való közösségünk köteléke, most megmutatja, milyen gyümölcs származik belőle: a bűneink ingyenes bocsánata. S ezt az áldottságot írja le Dávid a harminckettedik zsoltárban azért, hogy megtudjuk: mi vagyunk a legnyomorultabbak, amíg Isten Lelke által megújítatván nem szolgáljuk Őt őszinte szívvel. Mert ki tudna nyomorúságosabbat elképzelni, amint azt az embert, akit Isten gyűlöl és megvet, s akinek a feje fölött csüng mind Isten haragja, mint az örök halál?

Ez az igeszakasz figyelemre méltó, s belőle először is azt tanuljuk meg, hogy Krisztus engesztelő áldozata, amit a halálával pecsételt el, valójában akkor a miénk, ha a szív becsületességében azt tesszük, ami helyes és igaz, mert Krisztus csakis azoknak a Megváltója, akik elfordulnak a bűntől és új életet élnek. Ha tehát azt akarjuk, hogy Isten megbékéljen velünk, s bocsássa meg a bűneinket, akkor nem szabad megbocsátanunk önmagunknak. Röviden, a bűnbocsánat nem választható külön a megtéréstől, s Isten békessége sem lakozhat azokban a szívekben, melyekben nem az Isten félelme uralkodik.

Másodszor, ez az igeszakasz megmutatja, hogy a kegyelmes bűnbocsánat nemcsak egyszer adatik meg nekünk, hanem ez a jótétemény állandóan megtalálható az egyházban és naponta kínáltatik fel a kegyeseknek. Az apostol itt ugyanis a kegyesekhez beszél. Kétségtelen ugyanis, hogy soha nem létezett, és nem is fog létezni ember, aki más módon nyeri el Isten tetszését, mert valamennyien vétkesek Előtte. Bármilyen erős kívánság legyen is bennünk a jó cselekvésére, mindig is akadozva járulunk Istenhez. Ami pedig csak félig van elvégezve, azt Isten nem fogadja el. Emellett az újabb bűnök által folytonosan, s a tőlünk telhető legnagyobb mértékben elszakítjuk magunkat Isten kegyelmétől. Ezért van szüksége minden szentek a naponkénti bűnbocsánatra, mert egyedül ez tart meg minket Isten családjában. *A minden bűntől* kifejezéssel arra utal: rengeteg módon vagyunk vétkesek Isten előtt, így kétség sem férhet hozzá, hogy senki sincs, akinek ne lenne sok bűne. De megmutatja azt is, hogy semmiféle bűn sem gátolja meg a kegyeseket, és azokat, akik félik az Istent az Ő kegyességének elnyerésétől. S rámutat a bocsánat megszerzésének módjára, és a megtisztulásunk okára is: Krisztus szerzett engesztelést a bűneinkért az Ő vére által. Egyben kijelenti, hogy minden istenfélő kétségtelenül részesévé válik ennek a megtisztításnak.

A szofisták ezt az egész tanítást gonoszul kiforgatták, mert azt képzelték, hogy a bűnbocsánat a keresztségben adatik meg nekünk. Azt vallják, hogy Krisztus vére csak akkor segít, s azt tanítják, hogy a keresztséget követően Istent nem lehet másképp kiengesztelni, mint elégtételekkel. Valóban hagynak valamicske részt Krisztus vérének, mikor azonban érdemeket tulajdonítanak a cselekedeteknek akár a legcsekélyebb mértékben is, azzal teljesen kiforgatják mindazt, amit János itt tanít a bűnökkel kapcsolatos engesztelésről, és az Istennel való megbékélésről. Ez a két dolog ugyanis soha nem lesz képes összhangba kerülni: a megtisztulás Krisztus vére által, és a megtisztulás a cselekedetek által. János a megtisztulásnak nemcsak a felét, de az egészét Krisztus vérének tulajdonítja.

Az elhangzottak summája tehát az, hogy a kegyesek biztosan tudják: Isten elfogadta őket, mert Krisztus halálának áldozatán keresztül békélt meg velük. S az áldozat magában foglalja mind a megtisztulást, mind az elégtételt. Ezért ezek ereje és hatékonysága egyedül Krisztus vérének a folyománya.

Ezzel van megcáfolva és leleplezve a pápisták szentségtörő koholmánya a búcsúkról. Mintha ugyanis Krisztus vére nem lenne elegendő, úgy adják ők hozzá kiegészítésként a mártírok vérének és érdemeit. Ez az istenkáromlás is nagyon elterjedté vált közöttünk, mert amint mondják, a kulcsaik, melyekkel bezárva tartják a bűnök bocsánatát, megnyitják a kincset, ami részben a mártírok véréből és érdemeiből, részben pedig túlbuzgóság szavaiból állnak, amivel bármelyik bűnös megválthatja magát. Így nem marad neki más bűnbocsánat, csak ami lekicsinylő Krisztus vérére nézve. Ha ugyanis az ő tanításuk megáll, akkor Krisztus vére nem tisztít meg minket, hanem csak, úgy mond, részleges segítséget nyújt. Így azt a

lelkiismeretet bizonytalanságban tartják, amiről az apostol itt azt parancsolja, hogy Krisztus vérére alapozzuk.

1Jn1:8-10

8. Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűn mi bennünk, magunkat csaljuk meg és igazság nincsen mi bennünk.

9. Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden hamisságtól.

10. Ha azt mondjuk, hogy nem vétkeztünk, hazuggá teszszük őt, és az ő ígéje nincsen mi bennünk.

Si dixerimus quod peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, et veritas non est in nobis.

Si confitemur peccata nostra, fidelis est et justus, ut nobis peccata remittat; et purget nos ab omni injustitia.

Si dixerimus quod non peccavimus, mendacem facimus eum, et sermo ejus non est in nobis.

8. *Ha azt mondjuk.* Most a szükségszerűségéből kiindulva ajánlja a kegyelmet, mert miután senki sem mentes a bűnöktől, arra céloz, hogy valamennyien elveszettek és tönkrementek vagyunk, hacsak az Úr nem siet a segítségünkre a megbocsátás orvosságával. Annak oka, amiért oly sokat időzik a tény mellett, miszerint senki sem ártatlan, az, hogy mindenki teljes mértékben ráébredjen: szüksége van a kegyelemre a büntetéstől való megszabaduláshoz, s így jobban felrázza őket a szükséges áldások keresésére. A *bűn* szó alatt itt nemcsak a romlott és bűnös hajlamokat érti, hanem a hibákat, vagy bűnös cselekedeteket is, melyek ténylegesen bűnössé tesznek minket Isten előtt. Emellett miután ez egy egyetemes kijelentés, ebből következik, hogy a most élő, a korábban élt, és a majd később élő szentek egyike sem kivétel alóla. Így cáfolta meg Ágoston a legalkalmasabban a pelágiánusok szórszálhasogatását azzal, mikor ezt az igeszakaszt hozta fel ellenük, s bölcsen gondolta, hogy a bűnvallás nem az alázatosság kedvéért követeltetik meg, nehogy hazugság által önmagunkat csapjuk be.

Mikor hozzáteszi: *és igazság nincsen mi bennünk*, azzal az előző mondatot erősíti meg az ő szokásos módján, más szavakkal ismételvén meg azt, bár ez nem pusztán egyszerű ismétlés (mint másutt), hanem azt mondja: azok a becsapottak, akik a hamissággal dicsekednek.

9. *Ha megvalljuk.* Ismét megígéri a kegyeseknek, hogy Isten jóindulatú lesz velük, amennyiben elismerik, hogy bűnösök. Hatalmas dolog abban biztosnak lenni, hogy mikor vétkeztünk, akkor a megbékélés Istennel kész és el van készítve a számunkra: ellenkező esetben ugyanis mindig a poklot cipeljük önmagunkban. Valóban csak kevesek veszik fontolóra mennyire nyomorult és szánalmas a kételkedő lelkiismeret. Az igazság azonban az, hogy ahol nincs béke Istennel, ott a pokol uralkodik. Annál inkább illik nekünk teljes szívvel elfogadni ezt az ígéretet, mely mindenkinek ingyenes bocsánatot kínál, akik megvallják a bűneiket. Sőt, ez Isten igazságán is alapszik, mert Isten, Aki megígéri, igaz és igazságos. Azok ugyanis, akik azt hiszik: azért nevezi *igaznak*, mert ingyenesen megigazít minket, úgy vélem, túl kifinomultan okoskodnak, ugyanis az igazságosság, vagy az igaz mivolt itt a hűségtől függ, s mindkettő kötődik az ígérethez. Isten ugyanis hiába lenne

igazságos, ha az igazság minden szigorával kellene velünk bánnia, mivel azonban a szavát adta nekünk, nem bánná velünk igazságosan, ha nem bocsátana meg.³

Ennek a megvallásnak azonban, miután Istennek tesszük, őszintének kell lennie, s a szív nem képes Istenhez szólni az élet új mivolta nélkül. Ez tehát magában foglalja a valódi megtérést. Isten valóban ingyenesen bocsát meg, de oly módon, hogy a könyörület nem válik csábítássá a bűnre.

És megtisztítson minket. A megtisztítani ige látszólag más értelemben szerepel itt, mint korábban, mert azt mondta, hogy Krisztus vére által tisztulunk meg, mert Rajta keresztül a bűnök nem tulajdoníthatnak nekünk. Most azonban, beszélvén a bűnbocsánatról, azt is hozzáteszi, hogy Isten tisztít meg a hamisságtól, ezért ez a második mondat különbözik az elsőtől. Azaz, arra utal, hogy a megvallásból kettős gyümölcsünk származik. Egyrésztől Isten megbékél velünk Krisztus áldozata által, másrészt megújít és átformál minket.

Ha bárki azt az ellenvetést tenné a megújulásunkat illetően, hogy amíg ebben a világban vándorlunk, addig soha nem tisztulunk meg teljesen minden hamisságtól, az valóban igaz, de János nem arra utal, amit Isten most végez bennünk. Ő hűségesen, mondja, megtisztít minket – nem ma, vagy holnap, mert amíg körül vagyunk véve a testtel, addig a folytonos fejlődés állapotában kell lennünk. Amit azonban egyszer elkezdett, azt napi rendszerességgel folytatja, s végül be is fejezi. Ezért mondja Pál: kiválasztottak vagyunk, hogy feddhetetlenekként jelenhessünk meg Isten előtt (Kol1:22), máshol pedig: az egyház azért lesz megtisztítva, hogy szeplő és sömörögzés nélkül való legyen (Ef5:27).

Ha valaki más magyarázatot tart jobbnak, mely szerint ugyanazt a dolgot mondja kétszer, én nem ellenzem.⁴

10. *Hazuggá teszszük őt.* Még tovább megy: azok, akik tisztának állítják magukat, Istent káromolják. Látjuk ugyanis, hogy az egész emberi fajt mindenütt bűnösnek mondja.

Bárki próbálja kikerülni ezt a vádat, háborút vív Istennel, és hazugsággal vádolja, mintha méltatlanul ítélné el. Ennek megerősítésképpen teszi hozzá: *és az ő ígéje nincsen mi bennünk.* Mintha azt mondaná, hogy elvetjük azt a nagy igazságot, miszerint mindenki vétkezett.

Ebből megtanuljuk, hogy csak akkor teszünk kellő előrelépést az Úr Ígétének ismeretében, ha valóban alázatosokká válunk, nyögünk a bűneink terhe alatt, megtanulunk Isten kegyelméhez menekülni, és semmi másban nem nyugszunk meg, csak az Ő atyai jóindulatában.

³ A „hűségesnek” és az „igaznak” közel azonos a jelentése, mert mindkettő Isten *ígéretére* vonatkozik, csak az utóbbi erőteljesebb, vagy pótlólagos alapot szolgáltat a magabiztossághoz, mivel Isten kegyelmes ígérének beteljesedését az igazság cselekedeteként helyezi elének. Így a bűnösnek itt Isten két attribútumával van dolga, a hűségével és az igaz mivoltával, mely mindkettő a hitét bátorítja és támogatja.

Ugyanakkor tekinthetjük az „igazat” a megbocsátásra, míg a „hűségest” a megtisztításra vonatkozóan, a dolgok mind az Ó-, mind az Újszövetségben nagyon megszokott kijelentésmódjának megfelelően, azt feltételezve, hogy a sorrend a második mondatban megfordult. Akkor az „igaz” ugyanazt jelenti, mint amit Pál mond: „hogy igaz legyen Ő és megigazítsa azt, a ki a Jézus hitéből való” (Rm3:26). A megbocsátás tehát az igazság cselekedete, de nem nekünk, hanem Krisztusnak, Aki engesztelést tett a mi bűneinkért. – *a szerk.*

⁴ Azaz, mindkét mondatban a megbocsátásra utal. – *a szerk.*

2. fejezet

1Jn2:1-2

1. Én fiacskáim, ezeket azért írom néktek, hogy ne vétkezzetek. És ha valaki vétkezik, van Szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus.

2. És ő engesztelő áldozat a mi vétkeinkért; de nemcsak a mienkért, hanem az egész világért is.

Filioli mei, haec scribo vobis, ut non peccetis; quod si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patreim, Jesum Christum justum:

Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem solum, sed etiam pro totius mundi.

1. *Én fiacskáim.* Nem csak az előző tanítás summája és lényege, hanem majdnem az egész evangélium jelentése, hogy el kell távolodnunk a bűntől. Mégis, jóllehet mindig ki vagyunk téve Isten ítéletének, biztosak vagyunk benne: Krisztus úgy jár közbe érettünk a halálának áldozatával, hogy az Atya megbékél velünk. Emellett egy ellenvetésnek is az elejét veszi, nehogy bárki azt gondolja, hogy engedélyt ad a bűnre, mikor Isten kegyelméről beszélt, és megmutatta, hogy ez valamennyiünk számára felkínáltatik. Ezzel tehát összekapcsolja az evangélium két részét, melyeket az oktan emberek szétválasztanak, s ezzel széttépik és megcsonkítják azt. Azután a kegyelem tanítását az istentelenek mindig is rágalmazták. Mikor a Krisztus által a bűnökért tett elégtétel kerül szóba, kérkedve mondják, hogy szabadság adatott a vétkezésre.

E rágalmak elhárítása végett az apostol először is arról tesz bizonyosságot, hogy ennek a tanításnak a célja az emberek visszatartása a vétkezéstől. Mikor ugyanis azt mondja, hogy *ne vétkezzetek*, ez csak azt jelenti: az emberi gyengeség mértékének megfelelően tartózkodniuk kell a vétkezéstől. S ugyanezért mondtam az Istennel való közösséget illetően, hogy igyekeznünk kell Hozzá hasonlítani. Ő azonban nem hallgat az ingyenes bűnbocsánatról, mert még ha le is szakad az ég, és minden összekavarodik, az igazságnak ezt a részét soha nem szabad figyelmen kívül hagyni, hanem épp ellenkezőleg, világosan és megkülönböztetetten kell prédikálni, hogy kicsoda Krisztus. Nekünk is ezt kell tennünk manapság is. Miután a test hajlamos a zabolátlanságra, az embereknek gondosan ügyelniük kell rá: az igaz mivolt és az üdvösség abból a célból adattak Krisztusban, hogy Isten szent tulajdonává válhassunk. Bárhol is következik be azonban, hogy az emberek zabolátlanuk visszaélnek Isten kegyelmével, mindig lesznek acsargó emberek, akik azt a rágalmat árasztják ránk, hogy szabadjára engedjük a bűnöket. Nekünk mégis bátran tovább kell lépnünk és hirdetnünk Krisztus kegyelmét, amiben különlegesen felragyog Isten dicsősége, s amiben az emberek teljes üdvössége foglaltatik. Még egyszer mondom: az istentelenek eme ugatását teljesen figyelmen kívül kell hagynunk, mert látjuk, hogy ezekkel az ugatásokkal az apostolokat is támadták.

Emiatt teszi hozzá azonnal a második mondatot, mely szerint mikor vétkezünk, van *szószólónk*. Ezekkel a szavakkal azt erősíti meg, amiről már beszéltünk: nagyon távol állunk attól, hogy tökéletesen igazak legyünk, sőt, naponta követünk el újabb vétkeket, de mégis van orvosság az Istennel való kibéküléshez, ha Krisztushoz menekülünk. Ez pedig az egyetlen dolog, amiben a lelkiismeretünk megnyugvást talál, amiben rejlik az emberek igaz mivolta, és amiben az üdvösség reménysége.

A *ha* feltételes kötőszót okságinak kell tekintenünk, mert nem tudunk nem vétkezni. Röviden, János úgy érti, hogy nemcsak a bűntől hív félre minket az evangélium, miután Isten Magához hívogat és a megújulás Lelkét kínálja nekünk, hanem gondoskodás is történik a nyomorult bűnösökről, hogy Isten mindig jóindulatú legyen velük, s a bűnök, melyekbe

belekeveredtek, ne akadályozzák meg a megigazulásukat, hisz van Közbenjárójuk, Aki kibékíti őket Istennel. Ám azért mondja Krisztust a szószólónknak, hogy megmutassa, miképpen térünk vissza Isten kegyeibe. Ő ugyanis ebből a célból jelenik meg Isten előtt, hogy gyakorolhassa irányunkban az áldozatának erejét és hatékonyságát. S hogy ezt jobban megértsük, egyszerűbben fogok szólni. Krisztus közbenjárása az Ő halálának folytonosa alkalmazása a mi üdvösségünkre. Az tehát, hogy Isten nem tulajdonít nekünk bünt, annak köszönhető, hogy tekintettel van Krisztusra, mint Közbenjáróra.

A két név azonban, melyekkel utóbb Krisztust jelzi, tulajdonképpen az igeszakasz témájához tartoznak. *Igaznak és engesztelő áldozatnak* mondja. Szükséges, hogy mindkettő legyen, hogy fenntarthassa a Szószóló hivatalát és felléphessen annak személyében, hisz ki az a bűnös, aki képes lenne kibékíteni Istennel? Mi ugyanis ki vagyunk zárva a jelenlétéből, mivel közülünk senki sem tiszta, és nem mentes a bűntől. Ezért senki sem alkalmas főpap, hacsak nem ártatlan és a bűnösöktől elválasztott, amint a Zsid7:26-ban is ki van jelölve. Az *engesztelést* azért teszi hozzá, mert senki sem lehet alkalmas főpap áldozat nélkül. Így a törvény alatt egyetlen pap sem lépett a szentélybe vér nélkül, s áldozat, mint szokásos pecsét szokta kísérni Isten parancsolatának megfelelően az imákat. Ezzel a jelképpel Isten azt akarta megmutatni, hogy bárki szerez nekünk kegyet, annak áldozatot kell adnia, mert amikor Istent megsértették, a megbékítéséhez elégtételt szükséges adni. Ebből következik, hogy minden valaha élt, és majd ez után elő szentnek szükségük van Szószólóra, és senki más, csak Krisztus alkalmas ennek a hivatalnak az ellátására. János pedig kétségtelenül Krisztusnak tulajdonítja ezt a két dolgot, hogy megmutassa: egyedül Ő az igazi Szószóló.

Nem csekély vigasztalást jelent a számunkra, mikor halljuk, hogy Krisztus nemcsak meghalt értünk az Atya kiengesztelése végett, hanem folytonosan közben is jár értünk, így az Isten elé járulás az Ő nevében nyitva áll előttünk, az imáink meghallgattatnak. Ezért különösen óvakodnunk kell, nehogy ez a tisztesség, mely személy szerint hozzá tartozik, másra szálljon át. Tudjuk azonban, hogy a pápaságban ezt a hivatalt válogatás nélkül minden szentnek tulajdonítják. Harminc évvel ezelőtt a hitünk eme oly figyelemre méltó cikkelye, mely szerint Krisztus a mi Szószólónk, majdnem eltemetett. Napjainkban azonban elismerik, hogy Ő valóban egy a sok közül, de nem az egyetlen. A pápisták közül a mértékletesebbek nem tagadják, hogy Krisztus kiválóbb másoknál, de utána összekapcsolják őt a társak sokaságával. A szavak azonban világosan megmutatják, hogy az nem lehet szószóló, aki nem pap, s a papság egyedül Krisztusé, senki másé. Emellett nem tagadjuk a szentek kölcsönös közbenjárását, melyet szeretettel gyakorolnak egymás iránt, de ennek semmi köze nincs a halottakhoz, akik elszakadtak a kapcsolattartástól az emberekkel. De nincs köze ahhoz a pártfogáshoz sem, amit maguknak színlelnek, hogy ne egyedül Krisztustól fűgjenek. Mert bár a testvérek imádkoznak a testvérekért, mégis, kivétel nélkül valamennyien egyetlen Szószólóra néznek. Így tehát kétség sem férhet ahhoz, hogy a pápisták rengeteg saját maguknak koholt bálványt állítanak fel Krisztus ellenében pártfogókként és szószólókként.

Egyébiránt azt is meg kell említenünk, hogy vaskos hibát követnek el azok, akik úgy képzelik: Krisztus térdre esve imádkozik az Atya előtt értünk. Az efféle gondolatokat meg kell tagadnunk, mert ezek elvesznek Krisztus mennyei dicsőségéből. Azt az egyszerű igazságot kell fenntartanunk, hogy az Ő halálának gyümölcse mindig új és örök, a közbenjárásával Istent kibékíti velünk, áldozatának illatával megszenteli az imáinkat, és támogat minket, értünk könyörögve.

2. *De nemcsak a mienkért.* A megerősítés kedvéért teszi hozzá, hogy az istenfélők bizonyosak lehessenek benne: a Krisztus által elvégzett engesztelés kiterjed mindenkire, akik hit által magukhoz ölelik az evangéliumot.

Itt felmerülhet a kérdés, miszerint miképpen történt engesztelés az egész világ bűneiért? Figyelmen kívül hagyom a fanatikusok szenilitását, akik ezzel az ürüggyel

kiterjesztik az üdvösséget az elvetettekre, sőt magára a Sátánra is. Az efféle szörnyűséget nem szükséges cáfolni. Azok, akik megpróbálják elkerülni ezt az abszurditást, az mondják: Krisztus⁵ eleget szenvedett az egész világért, de hatékonyan csak a választottakért. Ez a megoldás általánosan elterjedt az iskolákban. Noha elismerem, hogy ez igaz, azt azonban tagadom, hogy illik ehhez az igeszakaszhoz, mert János célja nem más, mint ennek a jótéteménynek közössé tétele az egész egyház számára. Így az *egész*, vagy teljes kifejezésbe nem érti bele az elvetetteket, hanem azokat jelöli meg, akiknek hinniük kell, valamint azokat, akik szétszórattak a világ minden tájára. Ugyanis csak akkor válik nyilvánvalóvá a megfelelő módon Krisztus kegyelme, mikor a világ valódi üdvösségének van kijelentve.

1Jn2:3-6

3. És arról tudjuk meg, hogy megismertük őt, ha az ő parancsolatait megtartjuk.

4. A ki ezt mondja: Ismerem őt, és az ő parancsolatait nem tartja meg, hazug az, és nincs meg abban az igazság.

5. A ki pedig megtartja az ő beszédét, abban valósággal teljessé lett az Isten szeretete. Erről tudjuk meg, hogy ő benne vagyunk;

6. A ki azt mondja, hogy ő benne marad, annak úgy kell járnia, a mint ő járt.

Atque in hoc cognoscimus quod cognovimus eum, si praecepta ejus servamus.

Qui dicit, Novi eum, et praecepta ejus non servat, mendax est, et in eo veritas non est.

Qui vero servat ejus sermonem, veritas in ipso charitas Dei perfecta est; in hoc cognoscimus quod in ipso sumus.

Qui dicit se in eo manere, debet, sicut ille ambulavit, ita et ipse ambulare.

3. *És arról*, vagy az által. Miután tárgyalta a bűnök ingyenes bocsánatára vonatkozó tanítást, rátér a hozzá tartozó és tőle függő buzdításra. S először valóban arra emlékeztet minket, hogy az evangéliumból származó istenismeret nem hatástalan, hanem engedelmesség fakad belőle. Utána megmutatja, mit követel tőlünk különösen meg az Isten, ami a fő dolog az életben, ez pedig nem más, mint az Isten szeretete. Amit itt olvasunk Isten élő ismeretéről, azt nem hiába ismétli mindenütt a Szentírás, mert semmi sem megszokottabb a világban, mint a vallás tanítását élettelen spekulációkra felhasználni. Ezen a módon éltek vissza a teológiával a Sorbonne szofistái, akik tudományában az igaz vallás egyetlen szikrája sem csillan meg. S a kíváncsi emberek mindenütt annyit tanulnak csak meg Isten Ígéből, amennyi lehetővé teszi a számukra, hogy a magamutogatás kedvéért fecseghessenek. Röviden, nincs megszokottabb gonoszság minden korban, mint Isten nevének hiábavaló megvallása.

János tehát készpénznek veszi azt az alapelvet, mely szerint Isten ismerete hatékony. Ebből arra a következtetésre jut, hogy azok semmiképpen sem ismerik Istent, akik nem tartják meg a rendeléseit, vagy a parancsolatait. Platon, bár a sötétben tapogatózott, mégis tagadta, hogy az általa elképzelt „szép” megismerhető anélkül, hogy az embert el ne töltse bámulattal. Ezért mondja a *Phaedrus*-ban és más műveiben: Miképpen ismerheted Istent anélkül, hogy érzéketlen maradjál? S valóban nemcsak Isten természetéből fakad, hogy az Ő ismerete mindjárt az Ő szeretetét is jelenti, hanem a Lélek is, Aki megvilágosítja elméinket, ihleti a szívünket az ismereteinkhez illő érzelmekkel. Ugyanakkor az istenismeret elvezet minket az Ő félelmére és szeretetére. Nem ismerhetjük ugyanis Őt Úrnak és Atyának – amint bemutatkozik – anélkül, hogy kötelességtudó gyermekek és engedelmes szolgák lennénk. Röviden, az evangélium tanítása élő tükör, melyben Isten képmását szemlélhetjük, és át is alakulunk arra, amiképpen Pál tanítja a 2Kor3:18-ban. Ahol tehát nincs tiszta lelkiismeret, ott

⁵ „Nekem úgy tűnik, hogy az apostolt úgy kell értenünk, mint aki csak azokról beszél, akik világszerte hisznek, legyenek bár zsidók, vagy pogányok.” – *Doddridge, a szerk.*

nem lehet más, csak az ismeret üres kísértete. Meg kell figyelni a sorrendet, mikor ezt mondja: *tudjuk, hogy megismertük Őt*, mert arra céloz, hogy az engedelmség olyannyira kapcsolódik az ismeretekhez, hogy az utóbbi sorrendben mégis az első, amiképpen az ok is megelőzi szükségszerűen az okozatot.

Ha az ő parancsolatait megtartjuk. Senki sincs azonban, aki minden vonatkozásban megtartja ezeket. Így tehát nem is létezik istenismeret a világban? Erre azt mondom, hogy az apostol semmiképpen sem következtelen önmagával, mivel korábban megmutatta: mindenki vétkes Isten előtt. Ezért nem úgy érti, hogy akik megtartják a parancsolatait, azok teljességgel eleget tesznek a törvénynek (ilyen példa tényleg nem található a világban), hanem azokra gondol, akik az emberi gyarlóság mértékének megfelelően, de törekednek az életüket Isten akaratának megfelelően alakítani. Valahányszor ugyanis a Szentírás a kegyesek igaz mivoltáról beszél, nem zárja ki a bűnbocsánatot: épp ellenkezőleg, azzal kezdi.

Ebből azonban nem szabad arra következtetnünk, hogy a hit a cselekedetekre támaszkodik, mert jóllehet a hitének bizonyosságát mindenki a cselekedetektől kapja meg, ebből azonban mégsem következik, hogy a hit azokon is alapszik, mert ezek csak annak bizonyítékeként adódnak hozzá. Így a hit bizonyossága egyedül Krisztus kegyelmén alapszik, ám a kegyesség és a szentség megkülönböztetik az igazi hitet a lopott istenismerettől, ami feltételezett és halott. Az igazság ugyanis az, hogy akik Krisztusban vannak – ahogyan Pál mondja – levették az őembert (Kol3:9).

4. *A ki ezt mondja: Ismerem őt.* Miképpen bizonyítja, hogy hazugok azok, akik kegyesség nélkül dicsekednek azzal, hogy van hitük? Pont az ellentétes hatással, mert már mondta, hogy az istenismeret hatékony. Istent ugyanis nem mezítelen képzelgéssel ismerjük meg, Ő ugyanis belsőleg jelenti ki Magát a szívünkben az Ő Lelke által. Emellett, miután oly sok képmutató dicsekszik azzal hiábavaló módon, hogy van hite, az apostol minden ilyesmit hazugsággal vádol. Az ugyanis, amit mond, felesleges lenne, ha az emberek nem vallanák meg hazug és hamis módon a keresztyéni mivoltukat.

5. *A ki pedig megtartja.* Itt meghatározza, mi Isten törvényének a valódi megtartása, ami nem más, mint Isten szeretete. Ezt az igeszakaszt véleményem szerint helytelenül magyarázták azok, akik úgy értelmezik, hogy azok járnak az igaz Isten kedvében, akik megtartják az Ő beszédét. Inkább így értelmezzük: „Istent szeretni a szív őszinteségével annyi, mint megtartani a parancsolatait”. Ő ugyanis, amint arra korábban már röviden emlékeztettek benneteket, röviden azt akarta megmutatni, mit követel meg tőlünk az Isten, s micsoda a kegyesek szentsége. Mózes is ugyanezt mondta, mikor a törvény summájáról beszélt: „Most pedig, óh Izráel! mit kíván az Úr, a te Istened tőled? Csak azt, hogy féljed az Urat, a te Istenedet; hogy minden ő utain jársz, és szeresd őt” (5Móz10:12). Majd ismét mondja: „Válaszd az életet, azaz szeresd az Urat, a te Istenedet és ragaszkodj Őhöz” (5Móz30:19-20). A törvény ugyanis, ami lelki, nemcsak külső cselekedeteket parancsol meg, hanem különösen arra ad parancsot, hogy teljes szívünkben szeressük Istent.

Azt pedig, hogy nem történik említés arról, ami az embereknek tulajdonítható, nem szabad ésszerűtlennek tekinteni, mert a testvéri szeretet közvetlenül Isten szeretetéből származik, amint azt majd később meglátjuk. Bárki vágyik tehát arra, hogy az élete elfogadható legyen Isten számára, minden cselekedetét e felé a végcél felé kell irányítsa. Ha ennek bárki azt veti ellenébe, hogy soha senki nem létezett, aki ennyire tökéletesen szeretne volna Istent, arra azt mondom: ez elegendő, ha mindenki a neki megadott kegyelem mértékének megfelelően törekszik erre a tökéletességre. Emellett a meghatározás az, hogy Isten tökéletes szeretete az Ő törvényének teljes megtartása. Fejlődni ebben is, mint az ismeretekben, ez az, amit tennünk kell.

Erről tudjuk meg, hogy ő benne vagyunk. Itt az evangélium ama gyümölcse utal, amit korábban említett, nevezetesen az Atyával és a Fiúval fennálló közösségre. Így erősíti meg tehát az előző mondatot annak kijelentésével, ami ezután következik, mert ha az

evangélium célja a közösség fenntartása Istennel, és egyetlen közösség sem lehetséges szeretet nélkül, akkor senki sem tesz tényleges előrelépést a hitben, csak aki szívből ragaszkodik Istenhez.

6. *A ki azt mondja, hogy ő benne marad.* Ahogyan korábban Isten világosságát állította elénk példaként, most úgy hívogat minket Krisztushoz, hogy Őt utánozzuk. Azonban mégsem egyszerűen csak Krisztus utánzására buzdít, hanem a Vele fennálló közösségből bizonyítja, hogy nekünk Őhöz kell hasonlítanunk. A hasonlóság az életben és a cselekedetekben fogja bizonyítani, mondja, hogy Krisztusban maradunk. Ezekből a szavakból lép tovább a következő mondatra, amit azonnal hozzátesz a testvéri szeretetről.

1Jn2:7-11

7. Atyámfiai, nem új parancsolatot írok néktek, hanem régi parancsolatot, a mely elöttetek volt kezdettől fogva; a régi parancsolat az íge, a melyet hallottatok kezdettől fogva.

8. Viszont új parancsolatot írok néktek, a mi igaz ő benne és ti bennetek; mert a sötétség szűnni kezd, és az igaz világosság már fénylik.

9. A ki azt mondja, hogy a világosságban van, és gyűlöli az ő atyjafiát az még mindig a sötétségben van.

10. A ki szereti az ő atyjafiát a világosságban marad, és nincs benne botránkozásra való.

11. A ki pedig gyűlöli az ő atyjafiát, a sötétségben van, és a sötétségben jár, és nem tudja hová megy, mert a sötétség megvakította az ő szemeit.

Fratres, non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum vetus, quod habuistis ab initio: mandatum vetus est sermo quem audistis ab initio.

Rursum mandatum novum scribo vobis, quae est veritas in ipso et in vobis; quia tenebrae transeunt, et lumen verum iam lucet.

Quia dicit se in luce esse, et fratrem suum odit, in tenebris est adhuc.

Qui dicit fratrem suum, in luce manet, et offendiculum in eo non est.

Qui vero fratrem suum odit, in tenebris ambulat, nec scit quo vadat, quia tenebrae excaecarunt oculos ejus.

7. Atyámfiai, nem új parancsolatot írok néktek. Ez az előbbi tanítás magyarázata, mely szerint Isten szeretet az Ő parancsolatainak megtartása. De nem ok nélkül időzött ennyi ideig ennél a dolognál. Először is tudjuk, hogy az újdonságot nem szeretik, vagy gyanúsak tartják. Másodszor, nem könnyen veszünk magunkra egy szokatlan igát. Ezek mellett, ha felkaroltunk bármiféle tanítást, nem szeretjük, ha bármi megváltozik, vagy új dolog bukkan fel abban. Emiatt emlékeztet minket János arra, hogy semmi újat nem tanított a szeretetről, csak amire a kegyeseket a kezdetektől fogva tanították, és a hosszas használat folytán vált régivé.

Egyesek a régiséget másképp magyarázzák, nevezetesen hogy Krisztus most semmi újabb életszabályt nem ír elő nekünk az evangélium alatt, mint ami már a törvény alatt is elő volt írva. Ez valóban teljesen igaz, s azt sem ellenzem, hogy utóbb ebben az értelemben nevezi az evangélium Ígését a *régi parancsolatnak*. De úgy vélem, most csak arra gondol, hogy ezek voltak az evangélium első elemei, melyeket ekképpen a kezdetektől fogva tanították, s nincs ok annak elutasítására, amit már régóta alaposan ismerniük kellett volna. Emiatt a kötőszó oksági értelemben látszik használatosnak. Nem azért nevezi tehát *réginek*, mert az atyáknak tanítottak hosszú idővel ezelőtt, hanem mert a vallásos életbe való újbóli

belépésük során tanították rá. S annak elismerésére szolgált, hogy a hitük Magától Krisztustól származott, Akitől az evangéliumot kapták.⁶

A régi parancsolat. A régi szó ezen a helyen valószínűleg tágabb értelmű, mert a mondat akkor teljesebb, ha azt mondja: *az Íge, melyet kezdettől fogva hallottatok, az Ószövetség.* S én valóban úgy véle, hogy az evangéliumot nem úgy kell fogadni, mint holmi később született tanítást, hanem ami Istentől származik és nem más, mint az Ő örök igazsága. Mintha ezt mondta volna: „A hozzátok eljutott evangélium régiségét nektek nem az idővel kell mérnetek, mert ami abban kijelentetett, az Isten örökkévaló akarata, s Isten nemcsak akkor adta előtökbe a szent élet szabályát, mikor először hívott el benneteket a Krisztusba vetett hitre, hanem azt mindig is előírta és elfogadta”. S kétségtelenül csak azt kell réginek, valamint a hittre és tiszteletre méltónak tartani, ami Istentől származik. Az emberek koholmányai ugyanis, bármennyi évesek is legyenek, nem nyerhetnek akkora tekintélyt, hogy kiforgassák Isten igazságát.

8. *Viszont új parancsolatot írok néktek.* Nekem úgy tűnik, az igemagyarázóknak nem sikerült megragadniuk az apostol szavainak jelentését. Azért mondja *újnak*, mert Isten mondhatni naponta ajánlva újítja meg azt, hogy a kegyesek egész életükben gyakorolhassák, mert ennél semmi kiválóbbra sem találhatnak. Az elemek, amiket a gyermekek tanulnak, idővel helyet adnak a magasztosabbnak és szilárdabbnak. Viszont János tagadja, hogy a testvéri szeretettel kapcsolatos tanítás olyasféle, ami az idő múlásával gyarapszik, hanem azt mondja: örök érvényű, így kezdettől fogva a legnagyobb tökéletesség jellemzi.

Ezt azonban szükséges volt hozzátenni, mert az emberek kíváncsibbak a kelleténél, és sokan vannak, akik mindig valami újat keresnek. Ebből fakad az egyszerű tanítás gyengesége, ami azután a tévelygés megszámlálhatatlan csodája származnak, mikor mindenki szájátva vár új csodákat. Ha viszont tudjuk, hogy az Úr mindig ugyanazt az egyenletes utat járja, hogy egész életünkben megtartsa minket abban, amit megtanultunk, akkor minden efféle vágyra zabla kerül. Tanúsítson hát előrehaladást a szeretetben az, aki a bölcsesség céljaként a helyes életmódot kívánja elérni.

A mi igaz, vagy ami az igazság. Ezzel az okkal bizonyítja az általa elmondottakat, mert ez az egyetlen, szeretetre vonatkozó parancs, mint a viselkedésünk az életben magában foglalja Krisztus egész igazságát. Emellett miféle nagyobb kijelentést várhatnánk? Mert Krisztus kétségtelenül minden dolog vége és beteljesedése. Ezért az *igazság* szó azt jelenti, hogy mondhatni a cél előtt álltak, mert ez tekinthető a befejezésnek, vagy a tökéletes állapotnak. Úgy köti hozzájuk Krisztust, mint fejet a tagokhoz, mintha azt mondta volna, hogy az egyház testének nincs más tökéletessége, vagy, hogy akkor egyesülnek ténylegesen Krisztussal, ha a szent szeretet folytonosan fennáll közöttük.

Mások más magyarázatot adnak erre: „a Krisztusban levő igazság bennetek is megvan”. De nem látom, mi ennek a jelentése.

Mert a sötétség szűnni kezd. Jelen időt használ múlt idő helyett, mert úgy érti: amint Krisztus világosságot hoz, azonnal rendelkezni kezdünk az ismeret teljes fényével. Nem mintha minden istenfélő már az első napon olyan bölcsé válna, mint kellene (mert még Pál is arról tesz bizonyosságot, hogy munkálkodott annak megértése végett, amit még nem értett meg, Fil3:12), hanem hogy Krisztus ismerete önmagában is elégséges a sötétség szétoszlatásához. Ezért szükséges a naponkénti előrelépés, s mindenki hitének van hajnala, mielőtt delelőre érne. Miután azonban Isten ugyanannak a tanításnak az emlékezetünkbe vésését folytatja, melyben az előrelépést parancsolja nekünk, az evangélium ismeretét joggal mondja az igaz világosságnak, amikor Krisztus, az igazság Napja ragyog. Azaz, az út bezárul azok

⁶ S hogy ez a helyes nézet, az kiderül az „a mely előttetek volt kezdettől fogva” szavakból. Azért nevezi „réginek”, mert „kezdetől”, mármint az evangélium kezdetétől fogva tanított nekik. Akkor az „új” nem jelenthet mást, csak amit Kálvin jelent ki, miszerint továbbra is érvényben marad, mivel mondhatni mindig is új. – a szerk.

vakmerősége előtt, akik a saját koholmányaikkal próbálják megrontani az evangélium tisztaságát. Ezért biztonsággal anatómát mondhatunk a pápa egész teológiájára, mert az teljes mértékben elhomályosítja az igazi világosságot.

9. *A ki azt mondja, hogy a világosságban van.* Ugyanezt a hasonlatot folytatja. Említette, hogy a szeretet az egyetlen igaz szabály, melyhez életünket formálnunk kell, s kimondta, hogy ez a szabály, vagy törvény az evangéliumban tárul elénk. Végül azt mondta, hogy olyan ez mint a déli verőfény, melyet folytonosan néznünk kell. Most azonban arra a következtetésre jut, hogy mindenki vak és a sötétségben jár, akik számára idegen a szeretet. Amit azonban korábban Isten szeretetétől, most pedig az atyafiúi szeretetről mond, nem rejt magában több ellentétességet, mint amennyi az okozat és az oka között áll fenn. Emellett úgy kapcsolódnak egymáshoz, hogy nem választhatók külön.

János mondja a harmadik fejezetben, hogy mindaddig hamisan dicsekszünk Isten szeretetével, amíg nem szeretjük a felebarátainkat, és ez teljesen igaz is. Röviden, miután a szeretet úgy tekinti Istent, hogy Istenben az embereket is átöleli, ezért nincs abban semmi furcsa, ha az apostol a szeretetről beszélve egyszer Istenre, másszor az emberekre utal. Ez a Szentírásban is megszokott dolog. A Szentírás gyakran mondja az élet egész tökéletességéről, hogy az Isten szeretetében foglaltatik, Pál pedig azt tanítja, hogy az egész törvényt betöltötte az, aki szereti a felebarátját (Rm13:8). Krisztus pedig kijelenti, hogy fő részei az igaz mivolt, az ítélet és az igazság (Mt23:23). Mindkét dolog igaz, és jól összeegyeztethetők, mert Isten szeretete az emberek szeretetét tanítja nekünk, s Isten iránti szeretetünket azzal bizonyítjuk, ha az Ő parancsára szeretjük az embereket. Bárhogyan is legyen azonban, mindig bizonyos marad, hogy a szeretet az élet szabálya. S ezt annál is gondosabban meg kell jegyezni, mert valamennyien inkább bármi mást választanak, mint az Isten által parancsolt eme kiválóságot.

Ugyanezt a célt szolgálja, ami ez után következik: *és nincs benne botránkozásra való*, azaz abban, aki szeretetben cselekszik, mert aki így él, az soha meg nem botlik.⁷

11. *A ki pedig gyűlöli az ő atyjafiát.* Ismételten arra emlékeztet, hogy a kiválóság bármiféle tetszetős jelét mutatod, mégis benned más, csak ami bűnös, ha a szeretet nincs jelen. Ezt az igeszakaszt összevethetjük a korinthusbelieknek írott első levél tizenharmadik fejezetével, s akkor nincs szükség hosszas magyarázatra. Ezt a tanítást azonban a világ nagyobbik része nem érti, mert elvakítja őket a sok álarc és álruha. Így a vakítja el képzeltségség a legtöbb ember szemét, miközben a szeretetet figyelmen kívül hagyják, vagy legalábbis a legtávolabbi sarokba üzik.

1Jn2:12-14

12. Írok néktek, gyermekek, mert a ti bűneitek megbocsáttattak az ő nevéért.

13. Írok néktek atyák, mert megismertétek azt, a ki kezdettől fogva van. Írok néktek ifjak, mert meggyőztétek a gonoszt. Írok néktek fiacskák, mert megismertétek az Atyát.

14. Írtam néktek atyák, mert megismertétek azt, a ki kezdettől fogva van. Írtam néktek ifjak, mert erősek vagytok, és az Isten ígéje megmarad bennetek, és meggyőztétek a gonoszt.

Scribo vobis, filioli, quoniam remittuntur vobis peccata vestra propter homer ejus.

Scribo vobis, patres, quoniam novistis eum qui est ab initio. Scribo vobis, adolescentes, quoniam vicistis malum illum. Scribo vobis, pueri, quoniam novistis Patrem.

⁷ Szó szerint: „és számára nem létezik botránykő”, azaz semmi, amiben megbotlana, vagy ami elbuktatná. Ő nem olyan, mint a következő versben említett „sötétségben járó, aki nem tudja, hová megy”. Ez a mondat látszólag a Zsolt119:165-ből származik azzal a különbséggel, hogy ott többes, míg itt egyes számban szerepel. A Septuagintában nincsen prepozíció, de a héberben a –nak, –nek használatos, és az ev néha ezzel a jelentéssel bír az Újszövetségben Lásd Kol1:23, 1Thessz4:7 – a szerk.

Scripti vobis, patres, quoniam novistis eum qui est ab initio. Scripti vobis, adolescentes, quia fortes estis, et verbum Dei manet in vobis, et vicistis malum illum.

12. *Gyermekek.* Ez még mindig általános bejelentés, mert nemcsak a fiatal korúakhoz szól, hanem a *gyermekek* alatt mindenféle korú embert ért úgy az első versben, mint az utána következőkben. Azért mondom ezt, mert az igemagyarázók helytelenül vonatkoztatták ezt a kifejezést a kisgyerekekre. János azonban, mikor a gyermekekről beszél, *παιδια*-nak nevezi őket, s ez a szó az életkort fejezi ki, itt azonban lelki atyaként az időseket és a fiatalokat egyaránt a *τεκνια* szóval nevezi meg. Ő mindjárt ezután speciális szavakkal nevezi meg a konkrét korúakat, de tévednek, akik azt hiszik, hogy ezt itt kezdi el. Épp ellenkezőleg, nehogy a megelőző buzdítás elhomályosítsa az ingyenes bűnbocsánatot, ismét a szívünkbe vési a tanítást, mely különösen a hithez tartozik, s teszi ezt azért, hogy az a bizonyos alap mindig fennmaradjon, miszerint az üdvösség egyedül Krisztusban van eltéve a számunkra.

Az élet szentségére valóban buzdítani kell, Isten félelmét gondosan elő kell írni, az embereket erőteljesen ösztökélni kell a megtérésre, az élet új mivoltát annak gyümölcseivel egyetemben dicsérni kell, de még arra is állandóan ügyelnünk kell, nehogy a hit tanítása ködbe burkolózzon – az a tanítás, mely szerint Krisztus az egyetlen Szerzője az üdvösségnek és minden áldásnak. Épp ellenkezőleg: olyan mértékletességet kell tanúsítani, hogy a hit mindig megtarthassa a maga elsőségét. Ezt a szabályt írja elő nekünk János: miután hitelesen szólt a jócselekedetéről, gondosan visszahív minket Krisztus kegyelmének szemléléséhez, nehogy úgy véljük: a kelleténél nagyobb fontosságot tulajdonított azoknak.

A ti bűneitek megbocsáttattak. E nélkül a meggyőződés nélkül a vallás nem lenne más, mint halvány és árnyékos, sőt, akik figyelmen kívül hagyják az ingyenes bűnbocsánatot, és másba kapaszkodnak, alap nélkül építkeznek. János emellett arra is céloz, hogy semmi sem alkalmasabb az emberek istenfélelemre serkentésére, mint mikor helyesen tanítják őket arra, hogy miféle áldást hozott el neki Krisztus, mint Pál is teszi, mikor Isten kegyelmének érzelmeivel könyörög (Fil2:1).

Ebből kiderül, mennyire gonosz a pápisták rágalma, akik azt állítják, hogy a jó cselekvésére irányuló vágy megfagy, mikor azt magasztalják, ami egyedül tesz minket Isten engedelmes gyermekeivé. Az apostol ugyanis a buzdítása alapjává teszi, hogy tudjuk: Isten annyira nagylelkű velünk, hogy nem tulajdonítja nekünk a bűneinket.

Az ő nevéért. A fő okot említi, nehogy más módokat keressünk az Istennel való kibéküléshez. Nem lenne ugyanis elegendő, hogy Isten megbocsássa a bűneinket, hacsak nem folyamodunk közvetlenül Krisztushoz, és ahhoz az árhoz, amit a Ő fizetett értünk a kereszten. S erre annál inkább figyelünk kell, mert látjuk, hogy a Sátán ravaszsága és az emberek gonosz koholmányai eltorlaszolják ezt az utat. Az ostoba emberek ugyanis különféle elégtételekkel igyekeznek kibékíteni Istent, s kitalálnak megszámlálhatatlanul sok vezeklési módot önmaguk megváltása végett. Ahány bűnbocsánatot kiérdemlő módszert erőszakolunk ugyanis Istenre, annyi akadály gátol majd minket a közeledésben Őhöz. Ezért János nem elégszik meg annak egyszerű kijelentésével, hogy Isten megbocsátja a bűneinket, hanem konkrétan azt is hozzáteszi, hogy Krisztusra való tekintettel jóindulatú hozzánk, minden más okot kizárandó. S ennek az áldásnak az élvezetéhez nekünk is meg kell feledkeznünk minden más névről, és csak Krisztus nevére szabad támaszkodnunk.

13. *Írok néktek atyák.* Most elkezdje felsorolni a különböző életkorokat, hogy megmutassa: amit tanított, az mindenki számára alkalmas. Az általános megszólítás ugyanis néha kevesebb hatással jár, sőt, akkora a romlottságunk, hogy kevesen gondolnak arra: ami ekképpen hangzik el, az nekik is szól. Az idősek legnagyobbbrészt azzal mentegetik magukat, hogy túlléptek a tanulás korán. A gyermekek azért utasítják el a tanulást, mert még nem elég idősek. A középkorú emberek nem tanulnak, mert más tevékenységekkel vannak elfoglalva. Nehogy tehát bárki kivételnek tekintse magát, az evangéliumot mindenkire alkalmazza. S

három életkort említ, ami a legszokásosabb kor szerinti felosztása az emberi életnek. Ezért a spártai kórusnak is három rendje volt. Az első ezt énekelte: „amik ti vagytok, azok leszünk mi”. Az utolsó: „amik ti vagytok, azok voltunk mi”. A középső pedig: „azok, vagyunk, aki volt közületek egyvalaki, és aki lesz közületek másvalaki”. Erre a három részre osztja tehát fel János az emberi életet.

Valóban az idősekkel kezdi, és azt mondja: az evangélium alkalmas a számukra, mert megtanulták belőle Isten örök Fiának az ismeretét. A morózusság jellemző az idős emberekre, ám különösen taníthatatlanokká azért válnak, mert a bölcsességet az évek számával mérik. Emellett Horatius *Ars poeticájában* joggal említette meg azt a hibájukat, hogy dicsérik az ifjúságuk idejét, és elutasítanak mindent, amit másképpen tesznek, vagy mondanak. Ennek a gonoszságnak veszi bölcsen az elejét János, mikor arra emlékeztet: az evangélium nemcsak olyan ismereteket tartalmaz, melyek régiek, de elvezet minket Isten új örökkévalóságához is. Ebből következően nincsen benne semmi, amit ne szerethetnének. Azt mondja: *Krisztus kezdettől fogva* létezett. Ezt én az Atyával egyformán örökkévaló isteni jelenlétére, valamint a hatalmára vonatkoztatom, amiről az apostol azt mondja a zsidókhoz írott levélben, hogy Ő tegnap is az volt, mint ma. Mintha ezt mondta volna: „Ha a régiség tetszik nektek, akkor itt van Krisztus, Aki mindenkinél korábbi, ezért a tanítványainak nem kell Őt szégyellni, mert Ő minden kort Magában foglal” (v. ö. Zsid13:8).

Ugyanakkor azt is meg kell jegyeznünk, melyik az a vallás, amelyik valóban régi. Ez pedig nem más, mint ami Krisztuson alapszik. Másként ugyanis nem volna semmi haszna, mert létezen bár nagyon hosszú ideje, tévelygésből származik az eredete.

Írok néktek ifjak. Jóllehet a *νεανισκοι* kicsinyítő szó,⁸ mégsem férhet semmi kétség ahhoz, hogy mindenkihez szól, akik életük virágjában voltak. S tudjuk azt is: az ebben a korban lévők olyannyira kötődnek a világ hiábavaló gondjaihoz, hogy csak keveset gondolnak Isten országára. Elméjük hajthatatlansága és testük ereje ugyanis bizonyos módon megrészegeti őket. Ezért emlékezteti őket az apostol arra, hol található az igazi erő, hogy ne dicsekedjenek testben a szokásosnál jobban. *Erősek vagytok, mondja, mert legyőztétek a Sátánt.* Az itt szereplő kötőszót oksági értelemben kell fordítani. S kétségtelen, hogy az általunk keresendő erő lelki. Ugyanakkor arra is céloz, hogy ez nem mástól, mint Krisztustól származik, mert azt az áldást említi, amit az evangéliumon keresztül kapunk. Azt mondja: legyőzték azt, aki akkor még benne volt a küzdelemben, de a mi állapotunk nagyon eltérő azokétól, akik az emberek zászlói alatt harcolnak. Számukra ugyanis kétséges dolog a háború, és a végkimenetele is bizonytalan, mi azonban már azt megelőzően győztesek vagyunk, hogy elkezdünk az ellenséggel harcolni, mert Krisztus, a mi Főnk, egyszer, s mindenkorra legyőzte számunkra az egész világot.

Írok néktek fiacskák. Nekik más irányra volt szükségük. Arra, hogy az evangélium nagyon alkalmas a kisgyermek számára, az apostol abból következtet, hogy megtalálják benne az Atyát. Ebből látjuk, mennyire ördögi a pápa zsarnoksága, aki mindenféle fenyegetésekkel kerget el minden korosztályt az evangéliumtól, miközben Isten Lelke valamennyihez nagy gonddal szól.

Ezek a dolgok azonban, melyeket az apostol részlegessé tesz, egyetemesek is egyben, mert teljes mértékben a hiábavalóságba zuhannánk, ha csak a gyengeségünkben nem támogatna minket Isten örök igazsága. Nincs bennünk más, csak ami törekeny és elhalványuló, amíg nem Krisztus ereje lakozik bennünk. Valamennyien olyanok vagyunk, mint az árvák, amíg el nem jutunk az örökbefogadás kegyelméhez az evangélium által. Így amit a kisgyermekkel kapcsolatosan mond, az igaz az idősekre is. Ám még az is célja volt, hogy mindenkire azt alkalmazza, amire különösen szükségük van, s ezzel megmutathassa:

⁸ A kicsinyítő végződés gyakran fejez ki vonzalmat, ezért a *νεανισκοι* fordítható tulajdonképpen a „kedves ifjak”, vagy „kedves fiatalok” kifejezéssel. Így az első versben szereplő *τεκνία μου* is fordítható a „kedves gyermekeim” szavakkal. – *a szerk.*

mindenkinek kivétel nélkül szüksége van az evangélium tanítására. Az οτι kötőszót kétféleképpen magyarázzák, az én változatom szerintem a legjobb, és ez illik a leginkább a szövegkörnyezethez.

14. *Írtam néktek atyák.* Ezeket az ismétléseket én feleslegesnek vélem, s valószínűleg tévedés, mikor a tapasztalatlan olvasók tévesen azt gondolták, hogy kétszer szól a kisgyermekhez, és elhamarkodottan beillesztettek két újabb mondatot. Ugyanakkor az is lehetséges, hogy maga János a illesztette be megerősítés kedvéért a fiatalokra vonatkozó mondatot (mert hozzáteszi, hogy erősek, ami nem szerepelt az előző mondatban), ám a másolók elbizakodottan kiegészítették az igeszakaszt.⁹

1Jn2:15-17

15. Ne szeressétek a világot, se azokat, a mik a világban vannak. Ha valaki a világot szereti, nincs meg abban az Atya szeretete.

16. Mert mindaz, a mi a világban van, a test kívánsága, és a szemek kívánsága, és az élet kérdése nem az Atyától van, hanem a világból.

17. És a világ elmúlik, és annak kívánsága is; de a ki az Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké.

Ne diligatis roundum, neque ea quae in mundo sunt: si quis diligit mundum non est charitas Patris in eo.

Quia quicquid est in mundo (nempe concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, et superbia vitae) non est ex Patre, sed ex mundo est.

Atqui mundus transit, et concupiscentia ejus; qui autem facit voluntatem Dei manet in aeternum.

15. *Ne szeressétek.* Korábban azt mondta, hogy az egyetlen szabály a vallásos élethez az Isten szeretete. De mikor el vagyunk foglalva a világ hiábavaló szeretetével, minden gondolatunkat és érzelmünket másfelé fordítjuk, ezért először ezt a hiábavalóságot kell elszakítani tőlünk, hogy Isten szeretete uralkodhasson bennünk. Amíg az elménk meg nem tisztulnak, az előbbi tanítást akár százszor is idézhetik, akkor is hatástalan marad: olyan lesz, mint mikor vizet öntünk egy labdára. Egy csepp vizet sem tudsz összegyűjteni, mert nincs hely rajta a víz felfogásához.¹⁰

A *világ* alatt ért mindent, ami a mostani élethez kapcsolódik, kivéve Isten országát és az örök élet reménységét. Így belefoglal mindenféle romlást, s valamennyi gonoszság mélységét. A világban vannak a gyönyörök, örömök és mindaz a vonzás, amik rabul ejtik az embert, igyekezzén elvonni őt Istentől.¹¹

⁹ Nem létezik más olvasat, mely alátámaszthatná a beszúrás feltételezését. Az egyetlen olvasat, amit Griesbach valószínűnek tart, az *εγραψα* a *γραφο* helyett a 13. vers végén. Ha ezt elfogadjuk, akkor a három jelleget kétszer említi, mégpedig sorrendben. Az ellenvetés, mely szerint a *τακνια* a 12. versben a *παιδια* a 13.-ban, nem állja meg a helyét, mert az utóbbit ugyanabban az értelemben használja, mint az előbbi a 18. versben, és általánosságban jelöli meg vele a keresztyéneket. Itt viszont az „atyák” és az „ifjak” szavak vonatkozásában, ezek alatt azokat kell érteni, akik ifjú életkorúak, vagy ifjak az evangéliummal való foglalkozásban. Az ismétlés a megerősítés kedvéért van. – *a szerk.*

¹⁰ Sokan, például *Macknight* és *Scott* úgy vélik, hogy az előző három igevers kapcsolódik ehhez – azaz az kisgyermekre, az atyákra és az ifjakra vonatkozó részletekkel okokként hozakodik elő ennek a „Ne szeressétek a világot” buzdításnak a megerősítése végett. S ez kétségtelenül a legjobb szemlélete ennek az igeszakasznak. – *a szerk.*

¹¹ Két dolog van, a világ, valamint a világban levő dolgok. A világ, így megkülönböztetve attól, ami benne van, *Macknight* szerint a gonoszokat és a hitetleneket, a világi embereket jelenti, mint mikor Megváltónk mondja: „a világ”, azaz a hitetlen zsidók, „gyűlölnék titeket” (Jn 15:19). E nézet szerint a 17. versben szereplő ellentét nagyon alkalmasnak tűnik: „És a világ (az istentelen emberek benne) elmúlik, és annak (azoknak) kívánsága is; de a ki az Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké”. Mások úgy vélik, a világi áldásokról van szó, s ezeket

Emellett a világ szeretetét ily módon súlyosan elítéli, mivel szükségszerűen megfélelkezünk Istenről és önmagunkról, mikor nem törődünk úgy semmivel, mint a Földdel. Mikor pedig az efféle romlott vágyak uralkodnak az emberben és tartják őt fogva, hogy nem gondolkodik a mennyei életről, akkor a legállatiasabb ostobaság keríti őt a hatalmába.

Ha valaki a világot szereti. Az ellentétes értelmű érveléssel bizonyítja, mennyire szükséges elvetni a világ szeretetét, ha Isten kedvében akarunk járni. Ezt utóbb egy, az össze nem egyeztetetéstől származtatott érveléssel erősíti meg, mert ami a világhoz tartozik, az hadilábon áll Istennel. Emlékeznünk kell arra, amit már mondtam: itt azt a romlott életmódot említi, aminek semmi köze sincs Isten országához, azaz mikor az emberek annyira megromlanak, hogy megelégednek a jelenvaló étellel, s többé ugyanúgy nem gondolnak a halhatatlan életre, mint a néma állatok. Bárki tehát, aki ekképpen teszi magát a földi vágyak rabszolgájává, nem lehet Istentől.

16. *A test kívánsága*, vagy konkrétan, a testi gerjedelem. A régi igemagyarázó másképpen fordítja a verset, mert egy mondatból kettőt alkot. Azok a görög szerzők teszik jobban, akik a „bármilyen van a világban, nem Istentől való” szavakat együtt olvassák, majd a háromféle kívánságot zárójelrelel említik. János ugyanis magyarázatképpen szúrta be ezt a három konkrétumot, hogy röviden megmutassa, mik azoknak az embereknek a célja is gondolatai, akik a világért élnek. De legyen ez akár teljes és végleges megosztás, nem jelent sokat, mert aligha találhatunk olyan világi embert, akiben legalább az egyik ne uralkodna. Most már csak azt kell megnéznünk, mit is ért ezek alatt konkrétan.

Az első mondatot rendszerint akképpen magyarázzák, hogy az általánosságban jelenti az összes bűnös vágyat, mert a test jelenti az ember egész romlott természetét. Noha nem kívánok ellenkezni, leplezni sem kívánom, hogy másik jelentést fogadok el. Számomra Pál látszik az igeszakasz legjobb magyarázójának, mikor a Rm13:14-ben megtiltja a test táplálását a kívánságokra. Mi hát a test? Nem más, mint a (hús)test, és mindaz, ami ahhoz tartozik. Mi más lenne tehát a test vágya, vagy kívánsága, mint mikor a világi emberek, igyekezvén lágyan és kényesen élni, a maguk javát keresik? Közismert Cicerótól és másoktól az Epikureus által tett hármasság megkülönböztetés. Ő ugyanis különbséget tett a vágyak között: egyeseket természetesnek és szükségesnek tartott, másokat természetesnek és nem szükségesnek, majd megint másokat természetellenesnek és szükségtelennek. János azonban, jól ismervén az ember szív fegyelmetlenségét (*αταξία*), elítéli a testi vágyakat, mert azok mindig mértéktelenek, és soha nem járnak semmiféle illő közélettel. Ezután fokozatosan rátér a nagyobb bűnökre.

A szemek kívánsága. Ez szerintem a buja pillantásokat ugyanúgy magában foglalja, mint azt a hiábavalóságot, ami a pompában és az üres csillogásban leli örömet. Utóljára következik a *kérkedés*, vagy gög, amihez társulnak a becsvágy, a dicsekvés, mások lenézése, a vak önszeretet, a konok magabiztosság. Az egész summája az, hogy amint a világ megmutatkozik a vágyainkat, vagy a kívánságainkat, azonnal foglyul ejti, ha a szívünk oly romlott, mint egy zabolátlan vadállat, ezért a különféle, Istennel ellentétes kívánságok uralkodnak bennünk. Az életnek (*vita*) fordított görög βίος szó az életmódot jelenti.

17. *És a világ elmúlik.* Miután nincs semmi más ebben a világban, csak ami elenyészik, ebből arra a következtetésre jut, hogy akik a világtól várják a boldogságukat, azok nagyon nyomorultul és szegényesen gondoskodnak magukról, különösen mikor Isten az örök élet el nem halványuló dicsőségére hív el minket. Mintha ezt mondta volna: „Az igazi boldogság, amit Isten kínál az Ő gyermekeinek, örök. Szégyenteljes dolog tehát

nem szabad szeretni, bár lehet helyesen használni. Ebben az esetben „a világban” kifejezés jelentésének másnak kell lennie, s ez nem szokatlan a Szentírásban: a dolgok jelenlegi állapotát jelenti. A legkövetkezetesebb nézet azonban az első, azaz mikor „a világ” kifejezés alatt a világ istenteleneit értjük. Közöttük pedig az itt említett vágyak dominálnak – az érzéki kielégülés, a kapzsiság és a becsvágy, a három isten, akik irányítják az emberiséget és uralkodnak felette. – *a szerk.*

belegabalyodnunk abba a világba, amely minden előnyével egyetemben hamarosan elenyészik”. A *kívánságot* itt fogalomcsereként értelmezem, ami mindazt jelenti, amire az emberek kívánnak, vagy áhítoznak, vagy ami rabul ejti az emberek vágyait. Az igeszakasz jelentése tehát az, hogy ami ebben a világban a legdrágább, s különösen kívánatosnak tartott, az pusztán egy kísértet-árnyék.

Mikor azt mondja: *örökké* él majd, aki Isten akaratát cselekszi, azt fejezi ki, hogy akik Istent keresik, állandóan áldottak lesznek. Ha bárki azt veti ennek ellenébe, hogy senki sincs, aki azt tenné, amit Isten parancsol, a nyilvánvaló válasz az, hogy amiről itt szó van, az nem a törvény tökéletes betartása, hanem a hit engedelmissége, amelyet, legyen bármennyire is tökéletlen, Isten mégis elfogad. Isten akaratát először a törvény ismertette meg velünk, mivel azonban senki sem tesz eleget a törvénynek, abból semmiféle boldogság sem remélhető. De Krisztus új segítséget nyújtani jött a kétségbeesetteknek, s nemcsak megújít minket az Ő Lelkével, hogy engedelmeskedhessünk Istennek, hanem azt is megteszi, hogy a mi erőfeszítéseink, olyanok amilyenek, elérjék a tökéletes igazságosság dicséretét.

1Jn2:18-19

18. Fiaskáim, itt az utolsó óra; és a mint hallottátok, hogy az antikrisztus eljő, így most sok antikrisztus támadt; a honnan tudjuk, hogy itt az utolsó óra.

19. Közülünk váltak ki, de nem voltak közülünk valók; mert ha közülünk valók lettek volna, velünk maradtak volna; de hogy nyilvánvalóvá legyen felőlük, hogy nem mindnyájan közülünk valók.

Filioli, novissima hora est; et sicut audistis quod Antichristus venturus sit, etiam nunc Antichristi multi coeperunt esse: unde scimus esse novissimam horam.

Ex nobis egressi sunt, sed non erant ex nobis; nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum; sed ut manifesti fierent quod non erant omnes ex nobis.

18. *Itt az utolsó idő*, vagy óra. Az istenfélőket erősíti meg azokkal a támadásokkal szemben, melyek megzavarhatnák őket. Már sok szekta keletkezett, melyek szétszakították a hit egységét és rendetlenséget keltettek az egyházban. Az apostol azonban most nemcsak megerősíti a kegyeseket, nehogy meginogjanak, hanem az egészet az ellenkezőjére fordítja, mert emlékezteti őket arra, hogy eljött a végső idő, s ezzel buzdítja valamennyit nagyobb éberségre. Mintha ezt mondta volna: „Miközben különféle tévelygések ütnek fel a fejüket, nektek inkább felébredni, semmit elboríttatni szükséges, mert ebből arra kell következtetnünk, hogy Krisztus nincs messze. Várjuk hát Őt figyelmesen, nehogy váratlanul jöjjön el hozzánk”. Ugyanígy illik vigasztalnunk is önmagunkat manapság, s hit által látnunk Krisztus közeli eljövételét, miközben a Sátán zűrzavart kelt az egyház megzavarása végett. Ezek ugyanis az utolsó idők jelei.

Oly sok kor elmúlt azonban János halála óta, melyek mindegyike látszólag azt bizonyítja, hogy a prófécia nem igaz. Erre azt mondom, hogy az apostol a Szentírásban elfogadott szokásos módon azt jelenti ki a kegyeseknek, hogy most már semmi más nincs hátra, mint Krisztus megjelenése a világ megváltása végett. Miután azonban nem szab meg időt, nem hiábavaló reménységgel kecsgettette az akkori kor embereit, s nem akarta lerövidíteni sem egyrészt az egyház útját a jövőben, másrészt az évek sokaságát, melyek alatt az egyház benne marad a világban, egészen napjainkig. S kétségtelenül, ha észben tartjuk Isten országának örökkévalóságát, akkor ez a hosszú idő egyetlen pillanatnak fog tűnni a számunkra. Meg kell értenünk az apostol célját: ő azt nevezi az utolsó időnek, melynek során minden dolog úgy beteljesedik, amikor már nem marad más vissza, csak Krisztus végső megjelenése.

A mint hallottátok, hogy az antikrisztus eljő. Közismert dologról beszél. Ebből arra következtethetünk, hogy az istenfélőket a kezdetektől fogva tanították és figyelmeztették az egyház jövőbeli rendtelenségéről azért, hogy gondosan megmaradhassanak az általuk vallott hitben, s oktathassák az utódaikat az éberségre. Isten akarata volt ugyanis az egyház eme megpróbálása, nehogy valakit tudatosan és szándékosan becsapjanak, s ne legyen mentség a tudatlanságra. De látjuk, hogy majdnem az egész világ nyomorultul be van csapva, mintha egyetlen szó sem hangzott volna el az Antikrisztusról. Emellett a pápaságban sincs semmi közismertebb, és megszokottabb, mint az Antikrisztus jövőbeli eljövetele, mégis olyan ostobák, hogy nem veszik észre a felettük gyakorolt zsarnokságát. Valóban pontosan ugyanaz történik velük is, mint a zsidókkal, mert bár vallják a Messiással kapcsolatos ígéreteket, mégis messzebb kerültek Krisztustól, mintha soha nem hallották volna a nevét. A képzelt Messiás ugyanis, akit maguknak koholtak, teljes mértékben elfordítja őket Isten Fiától, s ha lenne is bárki, aki megmutatná nekik Krisztust a törvényből és a próféták írásaiból, hiába munkálkodna. A pápák olyan Antikrisztust képzeltek, aki majd három és fél évig zaklatja az egyházat. Minden jellemző, amivel Isten Lelke megjelölte az Antikrisztust, világosan megjelenik a pápában, de a három évig tartó Antikrisztus szorosán fogja a bolond pápistákat, ezért látván nem látnak. Emlékezzünk tehát arra, hogy Isten Lelke nemcsak az Antikrisztust jelentette be, de megemlítette azokat a jeleket is, melyekkel megkülönböztethető.

Így most sok antikrisztus támadt. Ezt látszólag helyesbítésenként teszi hozzá, mert tévesen gondolták azt, hogy ez valamiféle birodalom lesz, pedig nem így van. Azok, akik azt feltételezik, hogy egyetlen ember lesz csupán, valóban hatalmasat tévednek. Pál ugyanis, a jövőbeli romlásról szólva megmutatja, hogy ez bizonyos testület, vagy birodalom lesz (2Thessz2:3). Először is megjósol egy romlást, mely egyetemes gonoszságként az egész egyházban eluralkodik, majd a hitehagyás fejének Krisztus ellenségét teszi meg, aki beül Isten templomába, isteni mivoltot, és isteni tiszteletet követelvé magának. Hacsak nem akarunk szándékosan tévelyegni, akkor Pál leírásából megtanulhatjuk ismerni az Antikrisztust. Azt az igazságot már megmagyaráztam, itt elegendő csak futólag érinteni. De miképpen egyezik az az igazság János szavaival, aki azt mondja, hogy már akkor sok Antikrisztus létezett? Erre azt válaszolom, hogy János nem másra gondolt, mint egyes, akkor már megalakult szektákra, melyek a jövőbeli Antikrisztus előfutárai voltak. Cerinthus, Basilides, Marcion, Valentinus, Ebion, Arrius és mások annak a birodalomnak a tagjai, amit az ördög hozott létre később Krisztus ellenében. Akkor az Antikrisztus tulajdonképpen még nem létezett, de a törvényszegéstől már munkálkodott. János azonban azért használja a nevet, hogy hatékonyan támogassa az istenfélők gondosságát és törődését a csalások visszaverése során.

Ha azonban Isten Lelke már akkor megparancsolta a kegyeseknek, hogy őrkdjenek, mikor az eljövendő ellenségnek csupán a jeleit látták messziről közeledni, mennyivel kevésbé van most itt a szunyókálás ideje, mikor az egyházat kegyetlen és elnyomó zsarnoksága alatt tartja, és nyíltan meggyalázza Krisztust.

19. *Közülünk váltak ki.* Újabb ellenvetésnek veszi elejét, mely szerint látszólag az egyház termelte ki ezeket a dögvészeket, egy ideig a keblén táplálván azokat. Mert természetesen jobban megzavarja a gyengéket az, amikor valaki közülünk, aki az igaz hitet vallja, bukik el, mint ha ezer idegen fog össze ellenünk. Ezért ugyan megvallja, hogy az egyházból mentek ki, de tagadja, hogy valaha is az egyházhoz tartoztak volna. Ennek az ellenvetésnek a kiküszöbölése azonban annak kimondása, hogy az egyház mindig is ki volt téve ennek a gonoszságnak, ezért kénytelen volt elhordozni sok képmutatót, akik valójában soha nem ismerték Krisztust, bármennyiszer is vallották meg szájjal az Ő nevét.

Annak kimondásával, *hogy közülünk váltak ki*, arra céloz: korábban helyet foglaltak az egyházban, s az istenfélők közé számlálták őket. Azt azonban tagadja, hogy valóban ezek között voltak, bár viselték a „hívő” megnevezést, amiképpen a pelyva is, bár keveredik a gabonával ugyanazon a padlón, de mégsem nevezhető az egész gabonának.

Mert ha közülünk valók lettek volna. Világosan kijelenti: akik kiváltak, soha nem voltak az egyház tagjai. S kétségtelen, hogy Isten pecsétje, mellyel megtartja az övéit, biztos marad, amiképpen Pál mondja (2Tim2:19). Itt azonban felmerül egy nehézség, mert megtörténik, hogy sokan, akik látszólag magukhoz ölelték Krisztust, gyakorta elbuknak. Erre azt mondom, hogy háromféle ember van, akik megvallják az evangéliumot. Vannak, akik színlelik a kegyességet, mikor a rossz lelkiismeret belülről megfeddi őket. Azok képmutatása megtévesztőbb, akik nemcsak álcázni igyekeznek magukat az emberek előtt, de még a saját szemeiket is elkápráztatják, így önmaguk előtt is úgy vélik, helyesen tisztelik az Istent. A harmadik csoportba azok tartoznak, akikben megvan a hit élő gyökere, és a saját örökbe fogadásukról szilárdan a szívükbe gyökerezett bizonyosságot tesznek. Az első két csoportban nincsen stabilitás, és János az utolsóról beszél, mikor azt mondja, hogy nekik lehetetlenség elszakadni az egyháztól, mert a pecsét, amit Isten Lelke vés fel a szívükre, eltörölhetetlen: a romolhatatlan mag, mely gyökeret vert, nem téphető ki, és nem semmisíthető meg.

Itt nem az emberek állhatatosságáról beszél, hanem Istenéről, Akinek a kiválasztását meg kell erősíteni. Nem ok nélkül jelenti tehát ki, hogy ahol Isten elhívása hatékony, ott a kitartás is bizonyos lesz. Röviden tehát arra céloz, hogy akik elbuknak, azok soha nem lettek teljesen átítatva Krisztus ismeretével, hanem csak könnyű és mulandó ízét érezték meg annak.

De hogy nyilvánvalóvá legyen felőlük. Megmutatja, hogy a próba hasznos az egyház számára. Ebből viszont az is következik, hogy nincs valódi oka a felfordulásnak. Mivel az egyház olyan, mint egy szérűskert, a pelyvát ki kell szórni belőle, hogy csak a tiszta búza maradjon. Ezt teszi Isten, mikor kiveti a képmutatókat az egyházból. Ezzel ugyanis megtisztítja a szeméttől és a mocsoktól.

1Jn2:20-23

20. És néktek kenetek van a Szenttől, és mindent tudtok.

21. Nem azért írtam néktek, mivel nem ismeritek az igazságot, hanem mivel ismeritek azt, és mivel semmi sincsen az igazságból, a mi hazugság.

22. Ki a hazug, ha nem az, a ki tagadja hogy a Jézus a Krisztus? Ez az antikrisztus, a ki tagadja az Atyát és a Fiút.

23. Senkiben nincs meg az Atya, a ki tagadja a Fiút.¹²

Et vos unctioem habetis a Sancto, et novistis omnia.

Non scripsi vobis, quia non noveritis veritatem; sed quia novistis eam, et quia omne mendacium ex veritate non est.

Quis est mendax, nisi qui negat Jesum esse Christum? Hic est antichristus, qui negat Patrem et Filium.

Omnis qui negat Filium, neque Patrem habet.

20. És néktek kenetek van. Az apostol szerényen mentegeti magát, amiért oly buzgón intette őket, nehogy úgy véljék, hogy közvetett fedést kaptak, mintha otrombák és tudatlanok lettek volna azokat a dolgokat illetően, melyeket alaposan ismerniük kellett volna. Ezért Pál elismerte a rómaiak bölcsességét, mert képesek és alkalmasak voltak mások intésére. Egyidejűleg azt is megmutatta: szükséges volt emlékeztetni őket, hogy a megfelelően elláthassák a kötelességeiket (Rm14:14-15). Az apostolok azonban nem azért beszéltek ily módon, hogy hízelegjenek nekik, hanem bölcsen ügyeltek arra, nehogy bárki elutasítsa a tanításukat, mert azt jelentették ki, ami nemcsak a tudatlanok számára volt alkalmas és hasznos, hanem azoknak is, akik alapos képzést kaptak Isten iskolájában.

¹² A Károli-fordításban a 23. versben még egy mondat szerepel: *A ki vallást tesz a Fiúról, abban az Atya is megvan.* Erre Kálvin később külön is kitér. – *a ford.*

A tapasztalat megtanítja nekünk, mennyire finnyás az emberek füle. Ennek a finnyáságnak valóban távol kell állnia a kegyesektől. Sőt, illik a hűséges és bölcs tanítónak semmit sem elhagyni, amivel felkeltheti mindenki figyelmét. S bizonyos, hogy kisebb figyelemmel és tisztelettel fogadjuk, mikor azt gondoljuk: aki beszél, az leszólja a tudást, amit Isten adott nekünk. Az apostol ezzel a dicsérettel egyben a hallgatóit is serkentette, mert akik meg voltak áldva a tudás ajándékával, azoknak kisebb mentségük volt, ha nem múlták felül a többiek az előmenetelükben.

A dolog lényege az, hogy az apostol nem úgy tanította őket, mintha tudatlanok lettek volna, s csak az ismeretek alapelemeit ismernék, hanem emlékeztette őket a már ismert dolgokra, s arra buzdította őket: szítsák fel a Lélek szikráit, hogy a teljes világosság ragyoghasson fel bennük. A következő szavakban meg is magyarázta magát, tagadván, hogy azért írta nekik, mert nem ismerték az igazságot, hanem mert jól ismerték azt. Ha ugyanis teljesen tudatlan újoncok lettek volna, akkor nem lettek volna képesek megérteni a tanítását.

Így mikor azt mondja, hogy *mindent tudtok*, ezt nem a szó legtágabb értelmében kell érteni, hanem korlátozni kell az itt tárgyalt témára. Mikor azonban azt mondja, hogy *kenetük van a Szenttől*, akkor kétségtelenül az ókori előképekre utal. Az olaj, mellyel a papokat kenték fel, a szentélyből származott, s Dániel úgy említi Krisztus eljövetelét, mint a Szentek szentje felkenésének tulajdonképpeni idejét (Dán9:24). Őt ugyanis az Atya kente fel, hogy a saját teljességéből árasztassa ránk a sokszoros bőséget. Ebből következik, hogy az emberek tulajdonképpen nem a saját elméjük gyors felfogóképessége teszi bölccsé, hanem a Lélek megvilágosítása. Továbbá nem más módon leszünk a Lélek részesei, mint Krisztuson keresztül, Aki a valódi szentély és a mi főpapunk.¹³

12. *Mivel semmi sincsen az igazságból, a mi hazugság.* Átad nekik egy ítéletet, mellyel megkülönböztethetik az igazságot a hamisságtól, mert nem dialektikus ítélet az (amilyeneket egyetemes szabályokként tanítanak az iskolákban), hogy az igazság különbözik a hamisságtól, hanem ami elhangzik, az a gyakorlatira és hasznosra vonatkozik. Mintha azt mondta volna: nemcsak azt vallották, ami igaz, de még úgy meg is voltak erősítve az istentelenség csalásaival és koholmányaival szemben, hogy bölcsen vigyáztak is magukra. Emellett nem erről vagy amarról a fajta hamisságról beszél, hanem azt mondja: bármiféle csalafintaságot eszel is ki a Sátán, vagy bármiféle módon támadja is őket, ők mindig képesek lesznek különbséget tenni a világosság és a sötétség között, mert a Lélek a vezetőjük.

22. *Ki a hazug.* Nem azt állítja, hogy csak azok a hazugok, akik tagadták, hogy Isten Fia megjelent testben, nehogy bárki a csomó kibontásával mértéktelenül kínozza önmagát, hanem azt, hogy ők mindenki mást felülmúltak. Mintha azt mondta volna, hogy amíg ezt nem tarják hazugságnak, addig semmi más sem mondható annak, amiképpen rendszerint mondani szoktuk: „Ha az álnokság Isten és az emberek ellen nem bűn, akkor mi mást nevezhetünk bűnnek?”¹⁴

Amit általánosságban mondott a hamis prófétákról, most a saját korának állapotára alkalmazza, ugyanis mondhatni ujjal mutat az egyházat megzavarókra. Készségesen egyetértek a régiekkel, akik úgy vélték, hogy itt Cerinthusról és Carpocratesről van szó. Krisztus tagadása azonban sokkal messzebbre terjed, mert nem elegendő szavakban megvallani, hogy Jézus a Krisztus, amíg nem ismerik el Őt annak, Akit az Atya kínál nekünk az evangéliumban. Az általam említett két személy megadták Krisztusnak az Isten Fia megnevezést, de csakis embernek képelték Őt. Mások követték őket, például Arius, aki bár

¹³ „A Szenttől” – az Atyától, mondják egyesek, a Fiútól, mondják mások, a Szentlélektől, mondják ismét mások. Ezt a verset összevetve a 27. és a 28. versekkel van okunk arra következtetni, hogy a „szent” Krisztus, Aki megígérte a Lelket a népe tanítására. A kenet pedig a Lélek ama cselekedete, amellyel az igazságot tanítja. – *a szerk.*

¹⁴ Az igeszakasz eme nézetét elfogadva, azt így is fordíthatjuk: „Ki a hazug, hacsak nem az, aki tagadja, hogy Jézus a Krisztus?” – *a szerk.*

felékesítette Őt az Isten névvel, mégis megfosztotta Őt az örök istenségétől. Marcion egyszerűen csak kísértetnek képzelte. Sabellinus úgy vélekedett, hogy semmiben sem különbözött azt Atyától. Mindezek tagadták az Isten Fiát, mert közülük senki sem ismerte el valójában a valódi Krisztust, hanem a tőlük telhető legnagyobb mértékben kiforgatván az igazságot, egy bálványt koholtak maguknak Krisztus helyébe. Azután lépett a színre Pelagius, aki valóban vitát szított Krisztus lényegének vonatkozásban, de elismerte valódi embernek és Istennek. Mégis majdnem minden, Őt megillető tiszteletet ránk ruházott. Az valóban semmivé teszi Krisztust, ha az Ő kegyelmét és hatalmát félreállítják. Így állítják szemben napjaink pápistái a szabad akaratot a Szentlélek kegyelmével, igazságuk és üdvösségük egy részét a cselekedeteik érdemeinek tulajdonítván, s kitalálván maguknak megszámlálhatatlanul sok közbenjárót, akik kibékítik Istent velük. Így valamiféle elképzelt, tudom is én milyen Krisztusuk van. Isten élő és valódi képmását azonban, mely Krisztusban ragyog fel, eltorzítják gonosz koholmányaikkal: megkisebbitik a hatalmát, s felforgatják és megrontják a hivatalát.

Most már látjuk: Krisztust mindig tagadják, valahányszor elveszik azokat a dolgokat, melyek személy szerint Hozzá tartoznak. S miután Krisztus a törvény és az evangélium vége, s megvan Benne a bölcsesség és az ismeret minden kincse, így Ő a jel, melyre az összes eretnek a nyilait célozza és irányítja. Ezért az apostol nem ok nélkül teszi meg a fő csalóknak azokat, akik az ellen a Krisztus ellen harcolnak, Akiben a teljes igazság tárul a szemünk elé.

Ez az antikrisztus. Nem a szakadás ama fejedelméről beszél, akinek majd Isten trónját kell elfoglalnia, hanem mindazokat, akik megpróbálják Krisztust legyőzni, abba az istentelen bandába sorolja. S hogy fokozhassa bűneiket, kijelenti: az Atyát nem kevésbé tagadják, mint a Fiát. Mintha ezt mondta volna: „Többé semmiféle vallásuk sincsen, mert elvetették Istent”. S ezt később megerősíti, hozzátéve az okot is: az Atya nem különíthető el a Fiútól.

Ez egy figyelemre méltó mondat, s a vallásunk alaptételei közé kell sorolni, sőt, mikor megvallottuk, hogy egyetlen igaz Isten létezik, ezt a második cikkelyt szükségszerűen hozzá kell adnunk, miszerint Ő nem más, mint Aki Krisztusban vált ismertté. Az apostol itt nem a lényeg egységét tárgyalja megkülönböztetetten. Az valóban bizonyos, hogy a Fiú nem választható el az Atyától, mert egylényegű vele (ομοουσιος), itt azonban másról van szó, nevezetesen arról, hogy az Atya, Aki láthatatlan, csak a Fiúban jelentette ki Magát. Ezért nevezik Őt az Atya képmásának (Zsid1:3), mert Ő jelenti ki és mutatja be mindazt, amit az Atyáról kell tudni. Isten mezítelen fensége ugyanis a hatalmas ragyogásával örökre elvakítaná a szemeinket, ezért szükséges Krisztuson néznünk azt. Ezt jelenti az eljutás erre a világosságra, amiről joggal mondják, hogy más módon hozzáférhetetlen.

Istenét mondom, hogy itt nem tárgyalja Krisztus örök lényegét, mellyel az Atyával közösen rendelkezik. Ez az igeszakasz valóban bőségesen elegendő ennek bizonyítására, de János a hit eme gyakorlati részére hívja fel a figyelmünket, hogy miután Isten úgy adta Önmagát nekünk, hogy csak Krisztusban élvezhetjük, ezért máshol hiába keressük. Vagy (ha valaki azt tartja jobbnak, ami világosabb), miután Krisztusban lakozik az Istenség teljessége, ezért Rajta kívül nincs Isten. Ebből következik, hogy a törököknek, a zsidóknak és a hozzájuk hasonlóknak csak bálványuk van, ami nem az igaz Isten. Bármiféle titulussal is tiszteljék az általuk imádott istent, miután elvetik Őt, Aki nélkül nem juthatnak Istenhez, s Akiben az Isten valóban megmutatta Magát nekünk, mi másuk lenne, mint valamiféle teremtmény, vagy a saját koholmányuk? Azok, akik Krisztus nélkül filozofálnak az isteni dolgokról, kecsegtetik magukat, amennyire csak nekik tetszik a saját spekulációikkal, de mégis bizonyos, hogy nem tesznek mást, csak félrebeszélnek és fecsegnek, mivel ahogyan Pál mondja, nem ragaszkodnak a Főhöz (Kol2:19). Ebből nyilvánvalóan adódik a következtetés, mennyire szükséges Krisztus ismerete. Sok másolatban szerepel az ellenkező mondat is: „A ki vallást tesz a Fiúról”, stb. Miután azonban úgy vélem, hogy ez a megjegyzés egyes másolók miatt

lopakodott be a szövegbe nem vonakodtam elhagyni.¹⁵ Ha azonban elfogadjuk ezt a beszúrást, az azt fogja jelenteni: csak akkor valljuk meg helyesen Istent, ha az Atyát elismerjük a Fiúban.

Ha ennek bárki azt veti ellenébe, hogy az ókorban sokan gondolkodtak helyesen Istenről olyanok, akik számára Krisztus még ismeretlen volt, nos elismerem, hogy Krisztus ismeretét nem volt mindig ennyire konkrétan kinyilatkoztatva, mindazonáltal állítom: mindig is igaz volt, hogy amiképpen a Nap fénye a sugarain át jut el hozzánk, úgy Isten ismerete is Krisztuson keresztül adatik át.

1Jn2:24-29

24. A mit azért ti kezdettől hallottatok, az maradjon meg bennetek. Ha bennetek marad az, a mit kezdettől fogva hallottatok, ti is az Atyában és a Fiúban maradtok.

25. És az az ígélet, a melyet ő ígért nekünk: az örök élet.

26. Ezeket írtam néktek azok felől, a kik elhíttetnek titeket.

27. És az a kenet, a melyet ti kaptatok tőle, bennetek marad, és így nincs szükségetek arra, hogy valaki tanítson titeket; hanem a mint az a kenet megtanít titeket mindenre, úgy igaz is az és nem hazugság, és a miként megtanított titeket, úgy maradjatok ő benne.

28. És most, fiacskáim, maradjatok ő benne; hogy mikor megjelenik, bizodalmunk legyen, és meg ne szégyenüljünk előtte az ő eljövetelekor.

29. Ha tudjátok, hogy ő igaz, tudjátok, hogy a ki az igazságot cselekszi, az mind tőle született.

Ergo quod audistis ab initio, in vobis maneat: si in vobis manserit quod ab initio audistis, et vos in Patre et Filio manebitis.

Atque haec est promissio, quam ipse nobis promisit, nempe vitae aeternae (vel, quam nobis pollicitus est vitam aeternam.)

But the anointing which ye have received of him abideth in you; and ye need not that any man teach you: but as the same anointing teacheth you of all things, and is truth, and is no lie, and even as it hath taught you, ye shall abide in him.

Et unctio quam accepistis ab eo, in vobis manet; neque opus habetis ut quis vos doceat; sed quemadmodum unctio docet vos de omnibus, et veritas est, et non est mendacium; et quemadmodum docuit vos, manete in eo (vel, in ea.)

Et nunc filioli, manete in eo, ut quum apparuerit, habeamus fiduciam, neque pudefiamus ab ejus praesentia.

Si nostis quod justus sit, cognoscite quod quisquis facit justitiam ex eo genitus est.

24. *A mit azért ti kezdettől hallottatok, az maradjon meg bennetek.* Egy buzdítást kapcsol az előbbi tanításhoz, s hogy nagyon súlya lehessen, rámutat a gyümölcsre, melyet az engedelmességből nyerhetnek. Ez után kitartásra buzdítja őket a hitben, hogy szilárdan megtarthassák a szívükben, amit tanultak. Mikor azonban azt mondja: *kezdetől*, azalatt nem azt érti, hogy a régiség önmagában elégséges lenne bármiféle tanítás igaz mivoltának bebizonyításához, hanem, amint már megmutatta, hogy helyesen tanítottak Krisztus tiszta evangéliumára, s ebből arra a következtetésre jut, hogy meg is kellene maradniuk abban. S ezt a sorrendet különösen meg kell figyelni, mert ha nem akarnánk eltávolodni az egyszer magunkhoz ölelt tanítástól, bármi is lenne, az nem kitartás volna, hanem romlott makacsság.

¹⁵ Ezeket a szavakat megtaláljuk a legtöbb kéziratban, a legtöbb változatban, és az egyházatyák többségénél is. Emellett teljes mértékben illeszkednek az apostol szokásos stílusához, akinél megszokott gyakorlat volt a dolgok kijelentése pozitív és negatív módon, valamint *vice versa*. Lásd főleg az 5:12 verset. – *a szerk.*

Ezért különbséget szükséges tennünk, hogy a hitünk oka Isten Ígéből váljék nyilvánvalóvá, s csak ez után következzen a rendíthetetlen kitartás.

A pápisták dicsekednek „a kezdettel”, mert át vannak itatva a babonaságaikkal gyermekkoruk óta. Ezzel az ürüggyel engedik meg maguknak a világos igazság makacs elvetését. Az efféle romlottság megmutatja nekünk, hogy mindig az igazság bizonyosságával kell kezdenünk.

Amit hallottatok. Itt van a kitartás gyümölcse: akikben megmarad Isten igazsága, azok Istenben maradnak. Ebből megtanuljuk, mit kell keresnünk minden, a valláshoz tartozó igazságban. Az húzza tehát a legnagyobb hasznót, aki akkor előrelépést tanúsít, hogy teljességgel Istenhez ragaszkodik. Akiben viszont nem lakozik az Atya az Ő Fián keresztül, az teljességgel hiábavaló és üres, bármiféle tudással is rendelkezik. Sőt, a szilárd tanítás legnagyobb dicsérete pont az, hogy egyesít minket Istennel, s benne megtalálható mindaz, ami Isten valódi gyümölcshozásához tartozik.

Utoljára arra emlékeztet minket: valódi boldogság az, ha Isten bennünk lakozik. A szavak, melyeket használ, kétértelműek. Lehet így is fordítani: „Ez az ígélet, ami megígértetett nekünk, az örök élet”.¹⁶ Elfogadhatjuk azonban bármely változatot, mert a jelentés így is ugyanaz marad. Az elhangzottak summája az, hogy nem élhetünk másképpen, mint a szívünkbe vetett élet magvának táplálásával mindvégig. János sokat időzik annál a dolognál, hogy nemcsak az áldott élet kezdete található meg Krisztus ismeretében, hanem annak tökéletessége is. Ám ennek semmiféle ismételtetése sem lehet túl sok, mivel jól ismert, hogy az emberek romlásának mindig az volt az oka, ha nem elégedtek meg Krisztussal, hanem arra vágytak, hogy az evangélium egyszerű tanításán túlra kóboroljanak.

26. *Ezeket írtam néktek.* Az apostol ismét mentegeti magát azért, mert intette azokat, akik kellően fél voltak ruházva ismeretekkel és józan értékítélettel. De azért tette ezt, hogy kérjék a Lélek vezetését, nehogy az intés hiábavaló legyen. Mintha ezt mondta volna: „Én tényleg teszem a magam részét, de még mindig szükséges, hogy Isten Lelke irányítson benneteket minden dologban, mert hiába hasogatom a füleiteket, vagy inkább a levegőt a saját hangommal, ha Ő nem szól a bensőtökben”.

Mikor halljuk, hogy a hitetökről írt, akkor mindig észben kell tartanunk, hogy nemcsak a nyáj összegyűjtése a jó és szorgalmas pásztor kötelessége, hanem a farkasok elűzése is, mert mi haszna lesz hirdetni a tiszta evangéliumot, ha szemet hunyunk a Sátán csalafintaságai felett? Senki sem taníthatja tehát hűségesen az egyházat, csak aki szorgalmas a tévelygés száműzésében, bárhol is látja azt a hitetők által terjesztetni. Amit a *tőle kapott kenetről* mond, azt én Krisztusra vonatkoztatom.

27. *És így nincs szükségetek arra.* Fura célja lenne Jánosnak, ha haszontalannak akarta volna feltüntetni a tanítást. Nem tulajdonított nekik annyi bölcsességet, hogy azzal tagadná: ők Krisztus tanítványai. Csak arra utalt, hogy semmiképpen sem voltak annyira tudatlanok, amiért már úgy kellett volna tanítani nekik a dolgokat, mint ismeretleneket. S ő sem adott eléjük semmit, ami Isten Lelke Maga is ne sugallhatott volna nekik. Abszurd módon használják tehát azok a fanatikus emberek ezt az igeszakaszt arra, hogy kizárják az egyházból a külső szolgálat használatát. János azt mondja, hogy a Lélek által tanított kegyesek már értik, amit Ő adott át nekik, így nincs szükségük ismeretlen dolgok megtanulására. Azért mondja ezt, hogy több tekintélyt kölcsönözhesen a tanításának, mikor mindenki megismételte a szívében a mondhatni az Isten ujjával belevéselt egyetértést. Miután azonban mindenki a hite mértékének megfelelő tudással rendelkezett, s egyesekben a hit csekély volt, másokban erős, de senkiben sem tökéletes, ebből következik: senki sem tudott annyit, hogy ne maradt volna hely a továbbfejlődésre.

¹⁶ Ez kétségtelenül a legjobb változat. Az „ígélet” egy fogalomcsere a megígértettek helyett: „Ez az a bizonyos ígélet, amit megígért nekünk, az örök élet”. Az „örök élet” értelmező jelző az „ami” mellé. – *a szerk.*

Más módon is alkalmaznunk kell ezt a tanítást: még ha az emberek valóban megértik is, mi szükséges a számukra, akkor is figyelmeztetnünk és fel kell ráznunk őket, hogy még jobban megerősödhesenek. Amit ugyanis János mond arról, hogy valamennyien a Lélektől tanítottak lesznek, nem szabad egyetemesen érteni, hanem csak arra kell vonatkoztatni, ami ebben az igeszakaszban elhangzik. Röviden, neki nem volt más célja, mint a hitük megerősítésre, miközben emlékeztette őket a Lélek vizsgálatára, Aki az egyetlen alkalmas helyesbítője és jóváhagyója a tanításnak. Ő pecsételi azt el a szívünkben, hogy biztosan tudhassuk, mit mond Isten. Mert bár a hitnek Istenre kell nézni, Ő lehet az egyetlen tanúbizonyosága Önmagának, s Ő tudja meggyőzni a szívünket arról, hogy amit a füleink hallanak, az Tőle származik.

Ugyanez a jelentése az *ugyanaz a kenet megtanít titeket mindenre, úgy igaz is* szavaknak is, azaz a Lélek olyan, mint egy pecsét, mellyel Isten igazsága bizonyíttatik nektek. Mikor hozzáteszi: *és nem hazugság*, a Lélek másik hivatalára mutat rá, nevezetesen arra, hogy felruház minket józan ésszel és ítélőképességgel, nehogy becsapjanak a hazugságok, nehogy vonakodjunk és összezavarodjunk, nehogy úgy tétovázzunk, mint a kétséges dolgokban.

És a miként megtanított titeket, úgy maradjatok ő benne, vagy megmaradtok Őbenne. Azt mondta, a Lélek bennük lakozott, most arra buzdítja őket, hogy maradjanak meg a nekik adott kijelentésben, s megadja miféle kijelentés volt ez. „Maradjatok meg”, mondja, „Krisztusban, amiképpen a Lélek tanította nektek”. Tudom, rendszerint más magyarázatot is adnak: „Maradjatok meg benne”, tudniillik az egységben. Miután azonban a rögtön ez után következő ismétlés nem vonatkozhat senki másra, csak krisztusra, nekem kétségem sincs felőle, hogy itt is Krisztusról beszél, s ezt a szövegkörnyezet is megköveteli. Az apostol ugyanis azért időzik oly sokat ennél a dolognál, hogy a kegyesek megőrizték Krisztus igazi ismeretét, és semmi más módon ne járuljanak Istenhez.

Egyben azt is megmutatja: Isten gyermekeit csakis abból a célból világosítja meg a Lélek, hogy ismerhessék Krisztust. Amennyiben nem fordulnak el Tőle, a kitartás gyümölcsét ígéri nekik, sőt még az abbéli meggyőződést is, hogy nem szégyenülnek meg az Ő megjelenésekor. A hit ugyanis nem Krisztus mezíten és hűvös megközelítése, hanem az Ő hatalmának eleven és valódi érzése, ami magabiztosságot eredményez. A hit valóban nem állhat meg, ha naponta hányódva a megannyi hullámon nem Krisztus eljövételére néz, s az Ő hatalma által támogatva nyugalmat nem hoz a lelkiismeretnek. A lelkiismeret természetét is jól kifejezi, mikor azt mondja, hogy képes bátran kiállni Krisztus jelenlétét. Azok ugyanis, akik szilárdan a bűneikbe merülnek, mondhatni Istennek fordítanak hátat, s nem képesek más módon békességhez jutni, mint Róla megfélekezve. Ez a test biztonsága, mely megbolondítja az embereket, ezért elfordulnak Istentől, és sem a bűnöktől nem rettegnek, sem a haláltól nem félnek. Egyben Krisztus ítélőszékét is kikerülik. A kegyes lelkiismeret azonban örömmel tekint Istenre. Ezért várnak nyugodtan az istenfélők Krisztusra és ezért nem félnek az Ő eljövételétől.

29. *Ha tudjátok, hogy ő igaz*. Ismét rátér a buzdításra, amiket folyamatosan kever a tanításhoz az egész levélben mindvégig, de megannyi érveléssel bizonyítja, hogy a hit szükségszerűen kapcsolódik a szent és tiszta élethez. Az első érv az, hogy lelkileg Krisztus hasonlóságára nemzettünk, ebből következően senki sem született Krisztustól, csak aki igaz módon él. Ugyanakkor bizonytalan, hogy Krisztusra, vagy Istenre gondol-e, mikor azt mondja, hogy a Tőle születettek az igazságot cselekszik. Nincs azonban semmi következetlenség abban, hogy azok születtek Krisztustól, akiket az Ő Lelke újított meg.¹⁷

¹⁷ János stílusának jellemzője, hogy gyakran tér át mondhatni váratlanul a Fiúról az Atyára és az Atyáról a Fiúra, s az előbbi gyakran nem a közvetlenül előző szó, hanem valamelyik, a mondatban távolabbi, ami az oka annak, amit a mondat tartalmaz, mint ebben az esetben is. Az újjászülést ugyanis soha nem tulajdonítják az előző versben említett Fiúnak, hanem csak az Atyának, vagy a Léleknek. Ebből arra a következtetésre kell jutnunk, hogy az itt szóban forgó igaz, Akit a Fiúval együtt említ a 22. vers, az Atya. Miután a közbenső versek a 23.

3. fejezet

1Jn3:1-3

1. Lássátok milyen nagy szeretetet adott nekünk az Atya, hogy Isten fiainak neveztetünk! A világ azért nem ismer minket, mert nem ismerte meg Őt.

2. Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, és még nem lett nyilvánvalóvá, hogy mivé leszünk. De tudjuk, hogy mikor nyilvánvalóvá lesz,¹⁸ hasonlókká leszünk Ő hozzám; mert meg fogjuk őt látni, a mint van.

3. És a kiben megvan ez a reménység Ő iránta, az mind megtisztítja ő magát, a miképen Ő is tiszta.

Videte (*vel*, videtis) qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur: propterea mundus non novit nos, quia non novit ipsum.

Dilecti, nunc filii Dei sumus; et nondum apparuit quid erimus: scimus antera quod si apparuerit, similes ei erimus; quia videbimus eum sicuti est.

Et omnis qui habet hanc spem in eo, purificat seipsum, quemadmodum ille purus est.

1. *Lássátok.* A második érv az elhívásunk méltósága és kiválósága, mert nem közönséges tisztesség volt, mondja, amit a mennyei Atya ruházott ránk, mikor gyermekeiként örökbe fogadott minket. Mivel ez oly hatalmas kegy, a tisztaság iránti váagnak kell bennünk fellobbannia, hogy az Ő képmására hasonlítsunk. Sőt, nem is lehet másként, mert aki úgy véli, hogy ő egyike Isten gyermekeinek, annak meg kell önmagát tisztítania. S hogy még erőteljesebbé tegye a buzdítást, felerősíti Isten kegyességét. Mikor ugyanis kimondja, hogy a *szeretet* nekünk *adatott*, úgy érti: Isten pusztán nagylelkűségéből és jóindulatból tett minket a gyermekeivé, hisz honnan máshonnan származna ekkora méltóság, mint Isten szeretetéből? A szeretetet itt tehát ingyenesnek jelenti ki. Valóban van pontatlanság a nyelvezetben, de az apostol jobbnak látta inkább így beszélni, semmint nem kifejezni azt, amit tudni szükséges. Egyszóval úgy érti: minél bőségebben kinyilatkoztatott Isten irántunk való jósága, annál nagyobbak is a kötelezettségeink Vele szemben – Pál tanításának megfelelően, mikor az Isten irgalmasságára kéri őket, hogy szánják oda magukat tiszta áldozatként (Rm12:1). Ugyanakkor, amint mondtam, azt is megtanuljuk, hogy az összes istenfélő örökbefogadása ingyenes, és nem függ a cselekedetek semmiféle figyelembe vételétől.

Amit a szofisták mondanak arról, hogy Isten előre látja, kik méltók az örökbe fogadásra, azt világosan cáfolják ezek a szavak, hisz ekkor az ajándék nem volna ingyenes. Illik különösen megértenünk ezt a tanítást, mert üdvösségünk egyetlen oka az örökbefogadás, Miután pedig az apostol arról tesz bizonyosságot, hogy ez egyedül Isten szeretetéből fakad, nem marad semmi az érdemességünk, vagy a cselekedeteink érdemei számára. Hisz miért vagyunk mi fiak? Nem másért, hanem mert Isten szabadon elkezdett minket szeretni, pedig inkább gyűlöletre, semmint szeretetre szolgáltunk rá. S miután a Lélek az örökbefogadásunk záloga, ebből következően, ha van bennünk bármi jó, azt nem szabad Isten kegyelmével szembeállítani. Épp ellenkezőleg, Neki kell tulajdonítani.

Mikor azt mondja: *elhívatunk*, vagy *neveztetünk*, a kifejezés nem jelentés nélkül való. Isten ugyanis a saját szájával mond ki minket a fiainak úgy, amiképpen Ábrahámnak is annak megfelelő nevet adott, ami ő volt valójában.¹⁹

kivételével a Fiúra vonatkoznak, így ez a vers látszólag az Atyára utal, a Szentírásban szokásos írásmóddal következőes összhangban. – *a szerk.*

¹⁸ A Károli-fordítás szerint: *ha nyilvánvalóvá lesz – a ford.*

A világ azért. Ez a próba fájdalmasan támadja a hitünket, mikor nem nagyon tekintenek Isten gyermekeinek, vagy nem mutatkozik meg bennünk ennek a hatalmas kiválóságnak a jele, hanem épp ellenkezőleg: majdnem az egész világ kinevet és megvet. Ezért a jelenlegi állapotunkból aligha lehet arra következtetni, hogy Isten számunkra Atya, mert az ördög mindent bevet, hogy elhomályosítsa ezt a jótéteményt. Azzal vág elébe ennek a sértésnek, hogy azt mondja: még nem vagyunk elismerve Isten gyermekeinek, mert a világ nem ismeri Istent. Ennek a dolognak figyelemre méltó példáját látjuk Izsáknál és Jákóbnál, mert noha mindketten Isten választottai voltak, Ismáel mégis kacagva és gúnyolódva üldözte az elsőt, Ézsau pedig fenyegetésekkel és karddal az utóbbit. De bármennyire is nyomjon el minket a világ, az üdvösségünk mégis megmarad biztonságban és bizonyosan.

2. *Most Isten gyermekei vagyunk.* Most arra tér rá, amit mindenki tud és érez, mert jóllehet az istentelen emberek nem képesek a reménységünk feladására csábítani, a jelenlegi állapotunk mégis nagyon távol áll Isten gyermekeinek ragyogásától, hiszen a testünket illetően por és árnyék vagyunk, s a halál mindig a szemünk előtt van. Alá vagyunk vetve ezer nyomorúságnak, s a lélek is ki van téve megszámlálhatatlanul sok gonoszságnak, így mindig megtaláljuk a poklot önmagunkban. Annál szükségesebb tehát, hogy minden gondolatunkat elvonjuk a dolgok jelenlegi látványától, nehogy a nyomorúságok, melyek minden oldalról körülvesznek, és majdhogynem elborítanak, megrendítsék az abba a boldogságba vetett hitünket, mely egyelőre még rejtve van. Az apostol szavai ugyanis azt jelentik: nagyon ostobán járunk el, ha a dolgok jelenlegi állapota alapján ítéljük meg, mit ruházott ránk Istent. Ehelyett kételkedés nélküli hittel kell ahhoz ragaszkodnunk, ami még nem jelent meg.

De tudjuk, hogy mikor nyilvánvalóvá lesz. A feltételes kötőszót időhatározóként szükséges fordítani, a *mikor* szóval. A *nyilvánvalóvá lesz* ige azonban nem pontosan ugyanazt jelenti, mint az imént. Az apostol épp most mondta: *még nem lett nyilvánvalóvá, hogy mivé leszünk*, mert az örökbefogadásunk gyümölcse egyelőre rejtett, ugyanis a mi boldogságunk a mennyben van, mi pedig attól nagyon messze vándorlunk a Földön. Ez a mulandó élet ugyanis, mely állandóan száz halálnak van kitéve, nagyon eltér attól az örök élettől, mely Isten gyermekeié. Testünk börtönébe zárva ugyanis nagyon messze vagyunk az ég és a föld teljes kiválóságától. Az ige azonban most Krisztusra vonatkozik: *mikor nyilvánvalóvá lesz*, vagyis *mikor megjelenik*, mert ugyanazt tanítja, mint Pál a Kol3:3.4-ben: „a ti éltetek el van rejtve együtt a Krisztussal az Istenben. Mikor a Krisztus, a mi életünk, megjelen, akkor majd ti is, Ő vele együtt, megjelentek dicsőségben”. A hitünk ugyanis nem képes megállni másképpen, csak ha Krisztus eljövételére néz. Az ok pedig, amiért Isten késlelteti a dicsőségünk megmutatkozását, az, hogy Krisztus még nem mutatkozott meg a királyságának hatalmában. Az tehát az egyetlen módja hitünk fenntartásának, hogy türelemmel várakozzunk a nekünk megígért életre. Amint bárki a legcsekélyebb mértékben elfordult Krisztustól, szükségszerűen elbukik.²⁰

A *tudjuk* szó a hit bizonyosságát mutatja meg, hogy megkülönböztesse azt a vélekedéstől. Itt se nem egyszerű, se nem egyetemes tudásról van szó, hanem olyanról, mellyel mindenkinek magának kell rendelkeznie, hogy biztonsággal érezze: egyszer majd olyan lesz, mint Krisztus. A dicsőségünk megmutatkozása jóllehet tehát Krisztus eljövételéhez kötődik, az ezzel kapcsolatos ismereteink azonban jól megalapozottak.

Hasonlókká leszünk Ő hozzá. Nem azt érti alatta, hogy Vele egyenlők leszünk, mert lenni kell bizonyos különbségnek a Fő és a tagok között, hanem hogy hasonlókká válunk

¹⁹ Kálvin hozzánk hasonlóan *fiaknak* fordítja a *τεκνα* szót, pedig jobb lenne *gyermeknek* fordítani: *hogy Isten gyermekeinek nevezetűnk*. Az igeverset tehát egészében fordíthatjuk így: „Lássátok meg, milyen nagy bizonyítékát adta az Atya a szeretetének azzal, hogy Isten gyermekeivé tettünk.” – *a szerk.*

²⁰ „Mikor nyilvánvalóvá lesz” Krisztusra vonatkozik, Akit az előző fejezet 28. versében említ. A közbenső rész látszólag zárójeles megjegyzés. János apostolnál ez gyakori írásmód. A jelen fejezet 8. verse a 16. vershez kapcsolódik, mert az utóbbi versben szereplő *εκεινος, ő* az „Isten Fia” az előbbiben – *a szerk.*

Óhózzá, mert az Ő dicsőséges testéhez hasonlónak teszi a mi testünket, amiképpen Pál tanítja a Fil3:21-ben. Az apostol röviden meg akarta mutatni: örökbefogadásunk végső célja az, hogy ami sorrendben a Krisztusban kezdődött, az végül bennünk teljesebben be. A hozzátett ok azonban helytelennek tűnhet. Ha ugyanis Krisztus Önmagához hasonlónak tesz minket azzal, hogy meglátjuk Őt, akkor ezzel a gonoszokkal együtt rendelkezünk majd, mert ők is látni fogják az Ő dicsőségét. Erre azt válaszolom, hogy ez azt jelenti: barátként látni Őt, s nem ez lesz a helyzet a gonoszokkal, akik majd rettegnek az Ő jelenlététől, sőt menekülnek majd attól, és eltelnek rémülettel. Az Ő dicsősége úgy elkápráztatja majd a szemeket, hogy belebolondulnak és megzavarodnak. Látjuk ugyanis, hogy Ádám, tudatában lévén annak, hogy rosszat tett, retteget Isten jelenlététől. S Isten az embereknek szóló általános igazságként jelentette ki Mózesnek: „nem láthat engem ember, élén” (2Móz33:20). Hisz mi más lenne lehetséges, mint hogy Isten fensége, mint emésztő tűz, úgy felemésszen bennünket, mintha száraz szalma lennénk, mert oly nagy a testünk gyengesége. Ha azonban Isten képmása megújul bennünk, akkor a szemek fel lesznek készítve Isten meglátására. S most Isten valóban elkezd minket megújítani az Ő képmására, de milyen csekély mértékben! Amíg le nem vetjük a test minden romlottságát, addig nem láthatjuk meg szemtől szembe Istent. S ezt fejezik ki az *a mint van* szavak is. Valóban nem azt mondja, hogy most nem látszik Isten, hanem amint Pál is tanítja: „most tükör által homályosan látunk” (1Kor13:12). Máshol azonban különbséget tesz e között az életmód és a szemmel való látás között. Röviden, Isten most is megmutatkozik láthatóan a számunkra, de úgy, ahogyan képesek vagyunk Őt szemlélni. Ez abban teljesebben be, amit Mózes mondott nekünk, miszerint mi csak mondhatni az Ő hátát látjuk (2Móz33:23), mert az arca túlságosan ragyogó.

Azt is észre kell vennünk, hogy az apostol által említett mód az okozatból, nem pedig az okból származik. Nem azt tanítja ugyanis, hogy hasonlókká válunk Óhózzá, mert meglátjuk Őt, hanem ezzel bizonyítja, hogy részesei leszünk az isteni dicsőségnek. Amíg ugyanis a természetünk nem lelki, és nincs felruházva a mennyei és áldott halhatatlansággal, soha nem kerülhet közel Istenhez. A dicsőség tökéletesség azonban mégsem lesz bennünk oly hatalmas, hogy a látásunk lehetővé tenné Isten meglátását a maga teljes valóságában, mert a távolság Közte és köztünk még akkor is hatalmas lesz.

Mikor azonban az apostol azt mondja, hogy meglátjuk Őt, amint van, azzal az Ő (meg)látásának új és kimondhatatlan módjára céloz, amit most még nem élvezünk. Amíg ugyanis hitben járunk, tanítja Pál, nem vagyunk Vele. S mikor az ösziaknak megjelent, akkor azt nem a maga lényegében tette, hanem mindig is jelképeken keresztül. Ezért Istennek a most rejtett fensége csak akkor lesz önmagában látható, mikor lehull majd ennek a halandó és romlott természetnek a leple.

A kifinomult kérdésekkel nem foglalkozom, mert látjuk, miképpen kínlódott Ágoston velük, de soha nem jutott sikerre sem a Paulushoz és Fortunatushoz írott leveleiben, sem *Az Isten városában* (2:2), illetve egyéb helyeken. Amit azonban mond, azt érdemes megfigyelni, miszerint az életmódunk többet segít ebben a kutatásban, mint a beszédmódunk, s óvakodnunk kell, nehogy az Isten megláthatóságával kapcsolatos veszekedések folytán elveszítsük azt a békességet és szentséget, melyek nélkül senki nem láthatja meg Őt.

3. *És a kiből megvan ez a reménység Ő iránta.* Itt azt a következtetést vonja le, hogy a szentség utáni vágyak nem szabad elhidegülnie bennünk azért, mert a boldogságunk még nem mutatkozott meg. A remény ugyanis elégséges, és tudjuk, hogy amiben reménykedünk, az egyelőre még el van rejtve. Az igeszakasz jelentése tehát az, hogy jóllehet Krisztus még nincs a szemünk előtt, mégis, ha reménykedünk Benne, akkor nem történhet másként, mint hogy ez a reménység a tisztaság követésére ösztönöz, mert egyenesen Krisztushoz vezet, Akiről tudjuk, hogy a tisztaság tökéletes mintaképe.

1Jn3:4-6

4. Valaki a bűnt cselekszi, az a törvényteleniséget is cselekszi; a bűn pedig a törvényteleniség.

5. És tudjátok, hogy ő azért jelent meg, hogy a mi bűneinket elvegye; és ő benne nincsen bűn.

6. A ki ő benne marad, egy sem esik bűnbe; a ki bűnbe esik, egy sem látta őt, sem meg nem ismerte őt.

Quicumque facit peccatum, etiam iniquitatem facit; et peccatum est iniquitas.

Porro nostis quod ille apparuit ut peccata nostra tolleret; et peccatum in eo non est.

Quisquis in eo manet, non peccat; quisquis peccat, non vidit eum, nec novit eum.

4. *Valaki a bűnt cselekszi.* Az apostol már megmutatta, hogy mennyire hálátlanoknak kell lennünk Isten iránt, ha csak kevésre becsüljük az örökbefogadás megtiszteltetését, amivel Ő a saját jóakaratóval jön elénk, valamint ha legalábbis nem viszonyulunk Hozzá kölcsönös szeretettel. Ugyanakkor arra is intett minket, hogy a szeretetünk ne hogy megfogyatkozzon, amiért a megígért boldogság késik. Most azonban, miután az emberek a kelletténél jobban szoktak a gonoszságokba merülni, megfeddi ezt a romlott engedékenységet, kijelentvén, hogy akik a bűnt cselekszik, azok gonoszok, és törvénszegők is egyben. Valószínű ugyanis, hogy voltak, akik efféle ürügyekkel kicsinyítették a vétkeiket: „Nem csoda, ha vétkezünk, hisz emberek vagyunk, de hatalmas különbség van a bűn és a vétkek között”.

Ezt a felszínes mentséget oszlatja szét most az apostol, mikor a bűnt az isteni törvény megszegéseként határozza meg. A célja ugyanis a bűnnel szembeni gyűlölet- és undorkelés volt. A *bűn* szó egyeseknek könnyűnek tűnik, de a vétkek, vagy a törvénszegés nem tűnik oly könnyedén felejthetőnek. Az apostol azonban nem teszi egyformává a bűnöket, mindenkit a bűn vétkével vádolván, hanem egyszerűen csak arra akar megtanítani minket, hogy a bűn Isten megvetéséből fakad, s bűnt elkövetve a törvényt is megszegjük. Ezért János eme tanításának semmi köze sincs a sztoikusok delíriumos paradoxonjaihoz.

Emellett a *bűn* itt nem holmi konkrét kihágást jelent, s a *bűn* szót nem is az ember által elkövethető mindenféle hibás, vagy rossz cselekedetként kell értenünk, hanem azt nevezi bűnnek, mikor az emberek teljes szívvel rohannak a gonoszságba. S nem is úgy érti, hogy az emberek (kivétel nélkül, általánosan) vétkeznek, hanem csak azok, akik átadattak a bűnre. A kegyesek, akiket egyelőre még érik a testi kísértések, nem tekinthetők a bűn miatt vétkeseknek, jóllehet egyelőre még nem mentesek, vagy szabadok a bűntől. Miután azonban a bűn nem uralkodik bennük, János ezért mondja, hogy nem vétkeznek, amint majd teljesebben is megmagyarázom.

Az igeszakasz jelentése az, hogy azok romlott élete, akik belemerülnek a vétkezés szabadságába, gyűlöletes az Isten előtt, és nem képes azt elviselni, mert ellentétes az Ő törvényével. Ebből nem következik, és nem is lehet arra következtetni, hogy a kegyesek gonoszok. Ők ugyanis vágnak engedelmeskedni Istennek, és utálják a saját vétkeiket, méghozzá minden esetben, s amennyire csak tőlük telik, a törvénynek megfelelően alakítják az életüket. Mikor azonban az emberek szántsándékkal vétkeznek, vagy folyamatosan a bűnben járnak, akkor a törvényt is megszegik.²¹

²¹ Megtenni, elkövetni, megcselekedni, vagy gyakorolni a bűnt, és vétkezni láthatóan egy és ugyanazon jelentéssel használatos az apostolnál, s elkövetni, vagy gyakorolni a bűnt annak megfelelően, amit az evangéliumában mond (Jn8:34) ugyanaz, mint „szolgája lenni a bűnnek”. Ebből egyértelmű, hogy János nyelvezetével a bűnt cselekedni, vagy bűnözni a bűnök elkövetésének domináns, vagy megszokott menetét jelenti. Fordíthatjuk így is a negyedik verset: „Minden bűnelkövető egyben a becstelenség elkövetője is, mert a bűn becstelenség, vagy gonoszság”, amiképpen Kálvin fordítja. Az *ανομία* szó jelentése szó szerint

5. *És tudjátok, hogy ő azért jelent meg.* Más érvel mutatja be, mennyire különböznek egymástól a hit és a bűn, mert Krisztus hivatala a bűnök eltörlése, s ebből a célból küldte Őt az Atya, mi pedig hit által részesülünk Krisztus erényeiből. Akkor hát, aki hisz Krisztusban szükségszerűen megtisztul a bűneiből. Meg van azonban írva a Jn1:29-ben, hogy Krisztus azért törli el a bűnöket, mert engesztelést szerzett azokért az Ő halálának áldozatával, hogy Isten előtt ne tulajdoníttassanak azok nekünk. János ezen a helyen azt mondja, hogy Krisztus valóban, és úgymond ténylegesen elveszi a bűnöket, mert Rajta keresztül az óemberünk megfeszítették, s az Ő Lelke a megtérés eszközével megöldökli a testet annak minden kívánságával egyetemben. A szövegkörnyezet ugyanis nem engedi meg, hogy ezt a bűnök megbocsátásaként magyarázzuk, mert amint mondtam, János így érvel: „Azok, akik nem hagynak fel a bűn cselekvésével, hatástalanítják a Krisztustól származó jótéteményeket, mert Ő a bűn uralkodó hatalmát jött megsemmisíteni”. Ez a Lélek megszentelésére vonatkozik.

És ő benne nincsen bűn. Nem személyesen Krisztusról, hanem Krisztus Testéről beszél.²² Ahová csak kiárasztja Krisztus az Ő hatékony kegyelmét, ott nincs többé hely a bűn számára. Ezért János azonnal azt a következtetést vonja le, hogy azok cselekszik a bűnt, akik nem maradnak meg Krisztusban. Ha ugyanis Ő hit által bennünk él, akkor végzi a saját munkáját, azaz megtisztít minket a bűnöktől. Ebből kiderül, mit jelent a *bűnt cselekedni*. Krisztus az Ő Lelke által ugyanis nem újít meg minket azonnal tökéletesen, hanem egész életünkben folytatja a megújításunkat. Nem is lehet másként tehát, mint hogy a kegyesek egész életükben ki vannak téve a bűnnek, de miután Krisztus királysága kerekedik felül bennük, a bűn eltöröltetik. Egyben a bennük uralkodó alapelvnek megfelelő jelzöt kapnak, azaz igazaknak és igaz módon élőknek mondatnak, mert őszintén törekednek az igaz mivoltra.

Azért mondja, hogy *nem esnek bűnbe*, mert nem adják egyetértésüket a bűn cselekvéséhez, bár a test tökéletlenségének terhe alatt munkálkodnak. De épp ellenkezőleg: küzdenek a teherrel, így igazán bizonyosságot tehetnek Pállal együtt arról, hogy azt a gonoszt teszik, amit nem akarnak.

János azt mondja: a kegyesek Krisztusban *lakoznak*, mert hit által egyesültek és eggyé váltak Ővele.

6. *A ki bűnbe esik, egy sem látta őt.* A megszokott módon tette hozzá az ellentétes értelmű mondatot, hogy megtudhassák: hiába kérkednek a Krisztusba vetett hittel és az Ő ismeretével az élet újsága (új mivolta) nélkül. Krisztus ugyanis soha nem szundikál ott, ahol Ő uralkodik, hanem a Lélek teszi hatékonyá az Ő hatalmát. S joggal mondhatjuk Róla, hogy ugyanúgy menekülésre készíti a bűnt, ahogyan a Nap elúzi a sötétséget a saját ragyogásával. S itt ismét megtanuljuk, mennyire erőteljes és hatékony Krisztus ismerete, mert átfőmál minket az Ő képére. *A látás és a megismerés* alatt tehát nem mást kell értenünk, mint a hitet.

1Jn3:7-10a

7. Fiaskáim! senki el ne hitessen benneteket: a ki az igazságot cselekszi, igaz az, a miként Ő is igaz:

8. A ki a bűnt cselekszi az ördögből van; mert az ördög kezdettől fogva bűnben leledzik. Azért jelent meg az Istennek Fia, hogy az ördög munkáit lerontsa.

9. Senki sem cselekszik bűnt, a ki az Istentől született, mert benne marad annak magva; és nem cselekedhetik bűnt, mivelhogy Istentől született.

törvénytelenség, de soha nem használatos ebben az értelemben sem a Septuagintában, sem az Újszövetségben. Rendszerint a becstelenség, véték, törvényszegés, gonoszság kifejezésekkel fordítják. – *a szerk.*

²² Általában ezt személyesen Krisztusra vonatkoztatják. Eszerint azért olvassuk itt Róla, hogy benne nincsen bűn, mert Ő ebben a vonatkozásban példa a népe számára. Vagy, egyesek szerint, azzal vált alkalmassá a bűneink eltörlésének hivatalára, hogy nem volt saját, szintén eltörölendő bűne. Grotius az itt szereplő jelen idő múlt időbe tette át: „és ő benne nem volt bűn”. Ennek hasonló példáját láthatjuk a Jn15:27-ben. – *a szerk.*

10a. Erről ismerhetők meg az Isten gyermekei és az ördög gyermekei...

Filioli, nemo vos decipiat; qui facit justitiam justus est, quemadmodum ille justus est.

Qui facit peccatum, ex diabolo est; quia ab initio diabolus peccat: in hoc manifestus est Filius Dei, ut solvat opera diaboli.

Quisquis natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ejus in ipso manet; et non potest peccare, quia ex Deo genitus est.

In hoc manifesti sunt filii Dei et filii Diaboli, —

7. *A ki az igazságot cselekszi.* Az apostol megmutatja, hogy az élet újságáról a jócselekedetek tesznek bizonyosságot. Az általa említett hasonlóság Krisztus és a tagjai között nem is jelenik meg másképp, mint a gyümölcssei által. Mintha azt mondta volna: „Miután illik nekünk Krisztusra hasonlítani, ennek igazságának és bizonyítékának meg kell jelennie az életünkben”. A buzdítás ugyanaz, mint Pálé a galatákhöz írott levelében: „Ha Lélek szerint élünk, Lélek szerint is járjunk” (Gal5:25). Sokan ugyanis örömmel gyözködik magukat arról, hogy ez az igazságosság a szívükben rejlik, pedig a romlottság uralkodik a lábaik, kezeik, nyelvük és szemeik felett.

8. *A ki a bűnt cselekszi.* A cselekszi, vagy elköveti szó a külső cselekedetekre is vonatkozik, ezért az igazsakasz jelentése az, hogy ott nincs meg Isten és Krisztus élete, ahol az emberek romlottan és gonoszul cselekednek, mert az ilyenek épp ellenkezőleg, az ördög szolgálói. Ezzel a beszédmóddal jobban bemutatja, mennyire nem hasonlítanak Krisztusra, mert ahogyan korábban Krisztust minden igazságosság forrásaként mutatta be, most viszont így említi az ördögöt, mint a bűn kezdetét. Tagadja, hogy bárki Krisztushoz tartozik, csak akik az Ő cselekedeteivel mutatják magukat Hozzá tartozónak. Mindenki mást az ördöghöz sorol, és az ő kormányzásának veti alá őket azért, hogy megtudjuk: nincs köztes állapot, hanem a Sátán zsarnokoskodik ott, ahol nem Krisztusé az elsőség.

Ezek azonban nem egymással szemben álló alapelvek, ahogyan a manicheánusok képzelték, mert tudjuk, hogy az ördög nem a természet, vagy a teremtés folytán gonosz, hanem bizonyos romlás következtében vált azzá. Azt is tudjuk, hogy nem egyenlő Istennel, így változatlan joggal, vagy tekintéllyel vitatkozhat Vele, de – bár nem akarja – korlátok közé van szorítva, így semmit sem tehet, csak amibe a Teremtője beleegyezik és megengedi neki. János végül annak kimondásával, hogy egyesek az Istentől, mások az ördögtől születtek, nem képzelt el semmi afféle hagyományt, amilyenről a manicheánusok álmodoztak, hanem arra gondolt, hogy az előbbieket Isten Lelke kormányozza és vezeti, míg az utóbbiakat a Sátán vezeti félre annyira, amennyire Isten hatalmat ad neki a hitetlenek felett.

Mert az ördög kezdettől fogva bűnben leledzik. Amiképpen korábban sem személyesen Krisztusról beszélt, mikor azt mondta, hogy ő igaz, hanem az igazságosság forrásaként és okaként említette, úgy most is, mikor azt mondja, hogy az ördög bűnben leledzik, az egész testületét érti alatta, benne minden elvetettel. Mintha azt mondta volna, hogy az ördöghöz tartozik az emberek bűnre csábítása. Ebből következik, hogy az ő tagjai, valamint mindazok, akik felett uralkodik, a bűn cselekvésére adták magukat. A kezdet azonban, amit az apostol említ, nem az örökkévalóságtól fogva való, amint az Ígéről is mondja, hogy kezdettől fogva létezett, mert hatalmas a különbség Isten és a teremtményei között. Az Istennel kapcsolatos kezdet nem vonatkozik az időre. Miután tehát az Íge mindig Istennél volt, ezért nem lehet találni egy pontot sem az időben, amelyik a kezdete lenne, hanem szükségszerűen el kell ismerni az örökkévalóságát. János azonban itt nem másra gondolt, mint hogy az ördög hitehagyott volt a világ kezdete óta, s attól az időtől fogva nem szűnt meg szórni a mérgét az emberek között.

Azért jelent meg az Istennek Fia. Más szavakkal ismétli meg a korábban mondottakat, miszerint Krisztus a bűnöket eltörölni jött. Ebből két dologra következtethetünk: azok, akikben a bűn uralkodik, nem sorolhatók a Krisztus tagjai közé, és semmiképpen sem

tartozhatnak az Ő Testéhez, mert Krisztus akárhol is lép fel a hatalmával, menekülésre készíti mind a Sátánt, mind a bűnt. S ez az, amit János azonnal hozzátesz, mert a következő mondat, ahol azt mondja, hogy senki sem cselekszik bűnt, aki Istentől született, a korábbiakból származó végkövetkeztetés. Ezt az érvet, amint már említettem, az összeegyeztethetlenségből származtatja, mert Krisztus királysága, mellyel együtt jár az igazságosság, nem engedheti meg a bűnt. János nem teszi Isten gyermekeit teljesen mentesekké minden bűntől, de tagadja, hogy bárki ténylegesen dicsekedhet ezzel a megkülönböztetéssel azokon kívül, akik szívből törekednek arra, hogy életüket az Isten iránti engedelmségre formálják.

A pelágiánusok és a katharok korábban valóban rosszul használták ezt az igeszakaszt, mikor hiábavaló módon képzeltek azt, hogy a kegyesek ebben a világban angyali tisztasággal vannak megáldva, s egyes anabaptisták manapság is felfrissítették ezt a szenilitást. De mindazok, akik erről a fajta tökéletességről álmodoznak, kellőképpen megmutatja, miféle bolond lelkiismeretük van. Az apostol szavai azonban nagyon távol állnak attól, hogy helyeselnék a tévelygésüket, s elégségesek annak megcáfolásához.

Azt mondja: nem cselekszenek bűnt azok, akik Istentől születtek. Nos, azt kell fontolóra vennünk, hogy vajon Isten azonnal megújít-e, vagy az óember maradványai bennünk maradnak a halálunkig? Ha a megújítás nem teljes és befejezett, akkor csak a mértékének megfelelően mentesít minket a bűn rabszolgaságától. Ebből kiderül, hogy Isten gyermekei még nem mentesek a bűntől, s naponta vétkeznek, ameddig a régi természet maradványai megmaradnak bennük. Amit azonban az apostol kijelent, az megváltoztathatatlanul megáll, miszerint a megújítás célja a bűn megsemmisítése, s mindazok, akik Istentől születtek, igaz és szent életet folytatnak, mert Isten Lelke korlátozza a bűn utáni vágyakozást.

Az apostol ugyanezt érti az *Isten magva* alatt is, mert Isten Lelke úgy formálja át az istenfélők szívét a szent vonzalmakra, hogy a test és annak vágyai ne uralkodjanak, hanem legyőzve és mondhatni igába fogatván féken és korlátok között legyenek tartva. Röviden, az apostol a Léleknek tulajdonítja a választottakban meglévő szuverenitást, Aki az Ő hatalmával elnyomja a bűnt és nem engedi azt kormányozni és uralkodni.

És nem cselekedhetik bűnt. Itt az apostol magasabbra emelkedik, mert világosan kijelenti: a kegyesek szívét Isten Lelke olya hatékonyan kormányozza, hogy szilárd beállítottsággal kövessék az Ő vezetését. Ez valóban nagyon távol áll a pópisták tanításától. Igaz, a sorbonnisták megvallják, hogy az emberek akarata nem képes a jóra vágyakozni, míg Isten Lelke nem segíti ebben, de a Lélek olyan mozgását feltételezik, amely meghagyja nekünk a jó és a gonosz közötti szabad választást. Ezért hozakodnak elő az érdemekkel, s mondják: akarattal engedelmeskedünk a Lélek befolyásának, amelynek a hatalmunkban áll ellenállni is. Röviden, azt szeretnék, ha a Lélek kegyelme csak abban merülne ki, hogy általa a jót is választhatjuk, ha éppen úgy akarjuk. János azonban messze másként beszél, mert nemcsak azt mutatja meg, hogy nem vagyunk képesek a bűnt cselekedni, hanem azt is, hogy a Lélek hatalma oly hatékony, amely szükségszerűen megtart minket az igazság iránti folytonos engedelmségben. S nem ez az egyetlen igeszakasz, mely azt tanítja nekünk: az akarat úgy formálódik, hogy nem lehet más, csak jó. Isten ugyanis arról tesz bizonyosságot, hogy új szívet ad a gyermekeinek és azt is megígéri: megteszi, hogy a parancsolataiban járjanak. Emellett János nemcsak azt mutatja meg, mennyire hatékonyan munkálkodik egyetlen alkalommal Isten az emberben, hanem azt is világosan kijelenti, hogy a Lélek mindvégig nyújtja a kegyelmét, így az élet újságához a rendíthetetlen kitartás is hozzáadódik. Ne képzeljük hát a szofistákkal együtt azt, hogy létezik holmi semlegesség, mely szabadságot ad az embereknek a követésre, vagy az elutasításra, hanem tudjuk meg: a szívünket Isten Lelke úgy irányítja, hogy folyamatosan ragaszkodunk az igazsághoz.

Emellett az is könnyen megcáfолható, amit a szofisták abszurd módon elvetnek. A fentiekre ugyanis azt mondják, hogy így az akarat elvétetik az emberektől. Ezt azonban tévesen állítják, mert az akarat természetes erő, de a természet olyannyira megromlott, hogy csak romlott hajlamai vannak. Ezért szükséges Isten Lelkének megújítani azt, hogy elkezdhesen jó lenni. S miután az emberek azonnal eltántorodnak attól, ami jó, az is szükséges, hogy ugyanaz a Lélek egészen a végéig folytassa, amit elkezdett.

Ami az érdemeket illeti, a válasz nyilvánvaló, mert nem tekinthető furcsának, hogy az emberek semmit sem érdemelnek. Mégis, a jócselekedetek, melyek a Lélek kegyelmének folyamányai, továbbra is érdemeseknek tekintendők, mivel önkéntesek. Ezeknek jutalmuk is van, mert kegyelem által tulajdonítatnak úgy az embereknek, mintha a sajátjaik lennének.

Itt azonban felmerül egy kérdés: vajon Isten kegyelme és szeretete kioltható bárkiben, akit Isten Lelke megújított? Ez látszik ugyanis az apostol szavai jelentésének. Azok, akik másként gondolják, Dávid példájára hivatkoznak, aki egy ideig olyan állatias kábulatban tevékenykedett, hogy a kegyelem egyetlen szikrája sem látszott benne. Sőt, az ötvenötödik zsoltárban a Lélek helyreállításáért imádkozik. Ebből következik, hogy meg lett attól fosztva. Én azonban nem kételkedem abban, hogy a mag, amely akkor adatik át, mikor Isten megújítja a választottait, örökre megtartja az elevenségét, mivelhogy romolhatatlan. Valóban elismerem, hogy néha el lehet fojtani, mint Dávid esetében is, mégis, mikor már minden vallásosság kialudtnak tűnt benne, akkor is lappangott eleven parázs a hamu alatt. A Sátán valóban azon munkálkodik, hogy kiszaggasson a választottakból mindent, ami Istentől származik, ám még ha a legvégsőkig kap is szabad kezét, akkor is marad rejtett gyökér, ami utóbb kisarjad. János azonban nem egyetlen cselekedetről beszél, amint mondják, hanem az élet folytatólagos menetéről.

Egyes fanatikusok mit tudom, én miről nem álmodoznak, például egy örök magról a választottakban, amit mindig már az anyaméhtől fogva hordoznak magukban, de emiatt nagyon gyalázatosan forgatják ki János szavait. Ő ugyanis nem az örök kiválasztásról beszél, hanem a megújítással kezdi.

Vannak azután duplán eszeveszettek is, akik azt vallják, hogy minden törvényes az istenfélőknek, és ürügyül azzal hozakodnak elő, hogy János azt mondja: nem képesek a bűnt cselekedni. Azt vallják, hogy válogatás nélkül mehetünk bármely irányba, amerre a hajlamaink terelnek minket, s veszik a szabadságot a házasságtörés, a lopás, a gyilkosság elkövetésére, mivel ott nem lehet bűn, ahol Isten Lelke uralkodik. Az apostol szavai azonban nagyon mást jelentenek: ő ugyanis azzal az okkal tagadja, hogy a kegyesek bűnt cselekednének, mert Isten a szívükbe véste a törvényét a próféta által mondottaknak megfelelően (Jer31:33).

10. *Erről ismerhetők meg az Isten gyermekei.* Röviden levonja a következtetést: hiába követelnek maguknak helyet és nevet az Isten gyermekei között azok, akik nem bizonyulnak annak a kegyes és szent életvitelük által, mert a kegyesek ezzel a bizonyítékkal mutatják meg, hogy különböznek az ördög gyermekeitől. Nem azt mondja azonban, hogy úgy mutatkoznak meg, amit az egész világ is nyíltan elismer, hanem csak azt mondja: a gyümölcs és az örökbefogadás mindig megmutatkozik az életben.

1Jn3:10b-13

10b. ... a ki igazságot nem cselekszik, az egy sem az Istentől való, és az sem, a ki nem szereti az ő atyjafiát.

11. Mert ez az üzenet, a melyet kezdettől fogva hallottatok, hogy szeressük egymást;

12. Nem úgy, mint Kain, aki a gonosztól vala, és meggyilkolá az ő testvérét. És miért gyilkolta meg azt? Mivel az ő cselekedetei gonoszok valának, a testvéreie pedig igazak.

13. Ne csodálkozzatok atyámfiai, ha gyűlöl titeket a világ!

— Quisquis non facit justitiam, non est ex Deo, et qui non diligit fratrem suum.

Quia haec est praedicatio quam audistis ab initio, ut mutuo nos diligamus.

Non sieur Cain, qui ex maligno erat, occidit fratrem suum; et qua de causa eum occidit? Quia opera ejus mala erant, fratris autem justa.

Ne miremini, fratres mei, si vos mundus odit.

10. *A ki igazságot nem cselekszik.* Itt az igazság cselekvését és a bűn cselekvését állítja szembe egymással. Igazságot cselekedni tehát nem más, mint szívből félni az Istent, s az Ő parancsolataiban járni, amennyire ezt az emberi gyengeség lehetővé teszi, mert jóllehet az igazságosság szigorúan véve a törvény tökéletes betartását jelenti, amitől az istenfélők mindig is nagyon messze vannak, mégis, mivel a vétkeket és a bukásokat Isten nem tulajdonítja nekik, az igazságosság az a tökéletlen engedelmesség, mellyel Neki adóznak. János viszont kijelenti, hogy mindazok, akik nem élnek igaz módon, nem Istentől valók, mert akiket csak elhív Isten, azokat meg is újítja az Ő Lelkével. Ezért az élet újsága az isteni örökbefogadás örök bizonyítéka.

És az sem, a ki nem szereti az ő atyjafiát. A saját céljához igazítja az általános tanítást. Eddig ugyanis a testvéri szeretetre buzdította a kegyeseket, most pedig, ugyanabból a célból, a valódi igazságosságra utal. Ezt a mondatot tehát magyarázatképpen teszi hozzá. Azonban említettem már annak okát is, amiért az egész igazságosság benne foglaltatik a testvéri szeretetben. Valóban Isten szeretetéé a legelső hely, mivel azonban ettől függ az emberek iránti szeretet, gyakorta előfordul, hogy az egész részeként szemlélik az előbbi keretein belül, vagy az utóbbit is beleértik az előbbibe. Ezután kijelenti: mindenki, aki fel van ruházva jóindulattal és emberséggel, így igaz, és így tekintendő annak, mert a szeretet a törvény betöltése. Ezt a kijelentését azzal erősíti meg, hogy a kegyesek kezdettől fogva ekképpen *tanítottak*, mert ezekkel a szavakkal arra céloz: az általa tett kijelentésnek nem lenne szabad újnak lennie a számukra.

12. *Nem úgy, mint Kain.* Újabb megerősítés, az ellentettjéből származtatva, mert az elvetettekben és az ördög gyermekeiben a gyűlölet uralkodik, s foglalja el mondhatni életünkben a fő helyet, s Káinnal hozakodik elő példaként. Időközben vigasztalja is őket, mert végül annak kimondásával zárja: *Ne csodálkozzatok atyámfiai, ha gyűlöl titeket a világ!*

Ezt a magyarázatot alaposan meg kell figyelni, mert az emberek mindig nagy baklövéseket követnek el az életmódot illetően. A szentséget ugyanis megteszik holmi feltételezett cselekedetektől álló dolognak, s miközben apróságokkal kínlódnak, úgy vélik, kétszeresen is elfogadhatók Isten számára, mint a papok, akik az életmódjukat büszkén a tökéletesség állapotának nevezik. Nem is létezik más istentisztelet a pápaságban, mint a babonások tömege. Az apostol azonban arról tesz bizonyosságot, hogy egyedül ez az igazság fogadható el Isten számára, ha szeretjük egymást, továbbá az ördög ott uralkodik, ahol a gyűlölet, a takargatás, az irigység és az ellenségeskedés dominálnak. Egyidejűleg azonban azt is észben kell tartanunk, amit már futólag érintettem: a testvéri szeretet, mely úgy származik az Isten szeretetéből, mint az okozat az okból, nem válik el attól, hanem épp ellenkezőleg. János azon az alapon dicséri, hogy ez a bizonyítéka az Isten iránti szeretetünknek.

Annak kimondásával, hogy Káin azért gyilkolta meg a testvérét, mert a cselekedetei gonoszok voltak, arra utal amit már mondtam: ha az istentelenség uralkodik, a gyűlölet foglalja el az első helyet. Ábel igaz cselekedeteire utal, hogy megtanuljunk türelemmel tűrni, mikor a világ indokolatlanul gyűlöl, mindennemű tényleges provokáció nélkül.

1Jn3:14-18

14. Mi tudjuk, hogy általmentünk a halálból az életbe, mert szeretjük a mi atyánkfiait. A ki nem szereti az ő atyjafiát, a halálban marad.

15. A ki gyűlöli az ő atyjafiát, mind embergyilkos az: és tudjátok, hogy egy embergyilkosnak sincs örök élete, a mi megmaradhatna ő benne.

16. Arról ismertük meg a szeretetet, hogy Ő az ő életét adta érettünk: mi is kötelesek vagyunk odaadni életünket a mi atyánkfiaiért.

17. A kinek pedig van miből élnie e világon, és elnézi, hogy az ő atyjafia szükségben van, és elzárja attól az ő szívét, miképpen marad meg abban az Isten szeretete?

18. Fiaskáim, ne szóval szeressünk, se nyelvvel; hanem cselekedettel és valósággal.

Nos scimus quod transierimus a morte in vitam, quia diligimus fratres: qui non diligit fratrem, manet in morte.

Omnis qui odit fratrem suum, homicida est; et nostis quod omnis homicida, non habet vitam aeternam in se martentem.

In hoc cognoscimus charitatem, quod ille pro nobis animam suam posuit: et nos debemus pro fratribus animas ponere.

Si quis habeat victum mundi, et videat fratrem suum egentem, et claudat viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei in ipso manet?

Filioli mei, ne diligamus sermone, neque lingua, sed opere et veritate.

14. *Mi tudjuk.* Egy figyelemre méltó dicsőítménnyel dicséri a szeretetet, mert az a bizonyítéka az átmenetnek a halálból az életre. Ebből következik, hogy ha szeretjük felebarátainkat, áldottak vagyunk, ha viszont gyűlöljük őket, akkor nyomorultak. Nincsen senki, aki ne akarna mentesülni, és megszabadulni a halálból. Azoknak tehát, akik a gyűlöletet szándékosan táplálva átadják magukat a halálnak, rendkívül ostobáknak és érzéketleneknek kell lenniük. Mikor azonban az apostol azt mondja, hogy a szeretet által ismerjük meg, hogy átmentünk az életbe, akkor nem úgy érti, hogy az ember a saját maga szabadítója, mintha a felebarátait szeretvén ki tudná magát menekíteni a halálból, s elnyerni magának az életet. Itt ugyanis nem az üdvösség okáról beszél. Mivel azonban a szeretet a Lélek speciális gyümölcse, ezért egyben az újjászületés biztos jele is. Az apostol tehát a jelből, nem pedig annak okából származtat egy érvet. Mert amiképpen senki sem szereti őszintén a felebarátait, amíg Isten Lelke meg nem újította, ezért joggal következtet arra, hogy Isten Lelke, Aki élet, lakozik mindenkiben, akik szeretik a felebarátait. Esztelenség lenne azonban ebből bárkinek arra következtetni, hogy az életet szeretet által szerezzük, mivel a szeretet időrendi sorrendben csak utána következik.

Az érv hihetőbbnek tűnne, ha azt mondaná, hogy a szeretet biztosabbá tesz minket az életről, akkor viszont az üdvbizonyosság a cselekedetekre támaszkodna. A válasz azonban erre nyilvánvaló, mert jóllehet a hitet Isten minden kegyelme, mint segítség erősíti meg, annak alapja mégis egyedül is kizárólag Isten könyörületében marad. Amint például, mikor élvezzük a világosságot, akkor biztosak vagyunk abban, hogy a Nap világít. Ha a Nap világít azon a helyen, ahol vagyunk, akkor ott mindent jobban látunk. S még ha a látható napsugarak nem is jutnak el hozzánk, akkor is megelégszünk azzal, ha a Nap szétárasztja a ragyogását a mi javunkra. Így mikor a hit Krisztuson alapszik, történhetnek dolgok a támogatása végett, de attól még csakis Krisztus kegyelmén alapszik.

15. *Embergyilkos az.* S hogy még jobban a szeretetre serkentsen minket, megmutatja, mennyire megvetendő Isten előtt a gyűlölet. Nincs senki, aki ne rettegne egy gyilkostól, valamennyien utáljuk ezt a megnevezést. Az apostol azonban kijelenti: mindenki gyilkos, akik

gyűlölik a felebarátaikat. Ennél kegyetlenebbet nem is mondhatott volna, s nem is túlzó az, ami elhangzott, mert szeretnénk, ha elpusztulna az, akit gyűlölünk. Nem számít, ha az ember megtartóztatja a kezeit a rossz megcselekedésétől, mert maga a károkozás vágya, vagy annak megkísérlése is elítélendő Isten előtt. Sőt, még ha mi magunk nem is próbálunk meg kárt okozni, de azt szeretnénk, hogy valaki más részéről érje gonoszság a felebarátunkat, akkor is gyilkosok vagyunk. Így az apostol egyszerűen annak határozza meg a dolgot, ami valójában, mikor a gyilkosságot tulajdonít a gyűlöletnek. Ezzel bizonyítja az emberek ostobaságát, hogy bár gyűlölik ezt a megnevezést, mégsem veszik semmibe magát a vétket. S honnan származik ez? Nem máshonnan, mint hogy a dolgok külső kinézete köti le a gondolatainkat, pedig a belső érzelemről kell majd számot adni Istennek. Senki se kisebbítsen többé egy ennyire súlyos gonoszságot. Tanuljuk meg ítéleteinket Isten ítélőszéke elé terjeszteni.

16. *Arról ismertük meg*, vagy ebből tudjuk. Megmutatja, mi az igazi szeretet: mert nem lenne elég csak dicsérni, amíg nem értjük meg az erejét is. Mint a tökéletes szeretet esetét állítja elénk Krisztus példáját, mert Ő, a saját életét sem kímélve tett arról bizonyosságot, mennyire szeret minket. Ez tehát a jel, mely felé megparancsolja, hogy törekedjenek. Az elhangzottak summája az, hogy a szeretetünk akkor elfogadható, ha az önszeretetünket átirányítjuk a testvéreinkre, így mindenkinek, bizonyos mértékben megfedkezvén önmagáról, a mások javát kell keresnie.²³

Valóban bizonyos, hogy távolról sem vagyunk egyenlők Krisztussal, de az apostol az utáncsát ajánlja nekünk, mert bár nem érzük Őt utol, mégis illendő a lábnyomait követnünk, még távolról is. Az apostol kétségtelen célja volt ama képmutatók hiábavaló dicsekvésének letörése, akik azzal kérkedtek, hogy van hitük Krisztusban, de nem volt bennük testvéri szeretet. Ezért ezekkel a szavakkal arra céloz, hogy amíg ez az érzelem el nem uralkodik a szívünkben, addig nincs kapcsolatunk Krisztussal. Nem úgy állítja elénk Krisztus szeretetét, hogy azt követelné, legyünk Vele egyenlők, – mert mi másra vezetne ez, mint arra, hogy valamennyien kétségbe esnénk – hanem úgy érti, hogy az érzelmeinket úgy kell megformálni és szabályozni, hogy vágyakozzunk egész életünket és halálunkat odaszánni elsősorban Istennek, majd a felebarátainknak.

Van egy további különbség közöttünk és Krisztus között – a mi halálunk érdeme, vagy jótéteménye nem lehet ugyanaz. Isten haragját ugyanis a mi vérünk nem csillapítja le, s élet sem származik a mi halálunkból, illetve mások büntetését sem tudjuk elhordozni. Az apostol azonban ebben az összehasonlításban nem Krisztus halálának célját, vagy hatását tartotta a szemé előtt, hanem csak azt akarta mondani, hogy az életünket az ő példájának megfelelően kell alakítanunk.

17. *A kinek pedig van miből élnie e világon, és elnézi*, vagy ha van világi ellátása. Most a szeretet szokásos kötelezettségeiről beszél, melyek azon a fő alapon állnak, mely nem más, mint hogy készek vagyunk szolgálni a felebarátainkat mindhalálig. Egyidejűleg azonban szemlátomást a nagyobbtól a kisebb felé haladva érvel, mert aki elutasítja, hogy a javaival segítsen a felebarátai szükségén, miközben az ő élete biztonságos és zavartalan, az sokkal kevésbé adja majd az életét annak számára veszély esetén. Az apostol tagadja, hogy van bennünk szeretet, ha visszatartjuk a segítséget a felebarátainktól. De úgy ajánlja ezt a külső kedvességet, hogy egyidejűleg nagyon alkalmasan fejezi ki a jó cselekvésének helyes módját, valamint azt, hogy milyen érzelmeknek kell bennünk lenni.

Legyen hát ez az elsődleges állításunk: senki nem szereti igazán a felebarátait, csak aki valóban kimutatja ezt, valahányszor csak a szükség úgy kívánja. Másodsor, bárkinek is vannak meg az eszközei, azzal támogatnia kell a felebarátait, mert az Úr adja elénk a

²³ Nem hiteles hozzátenni az *Isten* szót a *szeretethez* ebben az igeversben, s valóban nem is helyes, mert ami utána következik, abból világosan megérthetjük, hogy Krisztus szeretetéről van szó. Az „ő” kötőszó megelőzője (*Ő az ő életét adta érettünk*) az „Isten Fia” a 8. versben. Az igeszakaszt tehát lehet így fordítani: „Abból ismerjük a szeretetet, hogy letette az életét értünk, ezért nekünk is le kell tenni az életünket a felebarátjainkért”. – *a szerk.*

lehetőségeket a szeretet gyakorlására. Harmadszor, mindenki szükségére oda kell figyelünk, mert amiképpen bárkinek van szüksége ételre, itatra, vagy másvalamire, aminek mi a bővében vagyunk, úgy van szüksége a mi segítségünkre is. Negyedszer, a könyörtelenség semmiféle cselekedete sem tetszik Istennek, csak amelyiket együttérzés kísér. Nagyon sok látszólag nagylelkű ember létezik, akik mégsem érzik át a felebarátaik nyomorúságait. Az apostol azonban megköveteli, hogy a bensőnk megnyíljon, s ez akkor történik meg, mikor olyan érzésekkel vagyunk felruházva, melyek úgy együtt éreznek másokkal azok nyomorúságaiban úgy, mintha azok minket sújtának.

Isten szeretete. Itt a felebarátaink iránti szeretetről beszél, miért említi hát az Isten szeretetét? Azért, mert nem is lehet másként, mint hogy Isten szeretete kelti bennünk a felebarátaink iránti szeretetet.²⁴ S Isten úgy teszi próbára az irántunk érzett szeretet, hogy megparancsolja az emberek szeretetét Őrá való tekintettel annak megfelelően, amit a Zsolt16:2-ben olvasunk: „Az én jószágom nem ér el hozzád, hanem a Földön levő szenteké az én akaratom és a gondoskodásom”.²⁵

18. *Ne szóval szeressünk.* Egy engedményt tesz ebben az első mondatban, mert nem tudunk csak nyelvvel szeretni. Miután azonban sokan hamisan állítják ezt, az apostol elismeri azt, ami gyakran megtörténik: a szeretet nevét használják a valóság leplezésére, bár a második mondatban megfeddi a hiábavalóságukat, melyben tagadja, hogy létezik a szeretet valósága a cselekedeteken kívül. Így kell ugyanis magyarázni a szavakat: ne a nyelvünkkel valljuk, hogy szeretünk, hanem tettekkel bizonyítsuk azt, mert ez az egyetlen valódi módja a szeretet kimutatásának.²⁶

1Jn3:19-22

19. És erről ismerjük meg, hogy mi az igazságból vagyunk, és így tesszük bátorságosakká ő előtte a mi szíveinket.

20. Hogy ha vádol minket a szív, mivelhogy nagyobb az Isten a mi szívünknel, és mindent tud.

21. Szeretteim, ha szívünk nem vádol minket, bizodalunk van az Istenhez;

22. És akármit kérjünk, megnyerjük tőle, mert megtartjuk az ő parancsolatait, és azokat cselekeszünk, a mik kedvesek előtte.

Et in hoc cognoscimus quod ex veritate sumus, et coram ipso persuadebimus corda nostra.

Quod si accuset nos cor nostrum, certe major est Deus corde nostro et novit omnia.

Dilecti, si cor nostrum non accuset, fiduciam habemus erga Deum:

Et siquid petierimus, accipimus ab eo, quia praecepta ejus servamus, et quae coram eo placent facimus.

19. *És erről ismerjük meg, vagy erről tudjuk. Az igazság szót most más értelemben használja, de látványos hasonlóság rejlik a szavakban: ha valóban szeretjük a felebarátainkat,*

²⁴ Az „Isten szeretete” itt az a szeretet, melynek Isten a tárgya, azaz az Isten iránt érzett szeretet – *a szerk.*

²⁵ A Károli-fordítás szerint: „... feletted való jóm nincsen. A szentekben, a kik e földön vannak és a felségekben, bennök van minden gyönyörűségem.” – *a ford.*

²⁶ Béza és mások a „csak”, vagy „pusztán” szót is beleértik az első mondatba annak a beszédmódnak megfelelően, mely gyakran előfordul a Szentírásban, például „Munkálkodjatok ne...” (Jn6:27). „Fiacskáim, ne csak szóval szeressünk, se csak nyelvvel; hanem cselekedettel és valósággal.” Azaz, ne úgy szeressünk, hogy szóban szép ígéretekkel teszünk, vagy nyelvvel kifejezzük az együttérzésünket, hanem cselekedetekkel adjunk hatékonyságot az együttérzésünkhöz, és az ígéreteink beteljesítésével tegyük igazzá a szavainkat. Itt ugyanazt az elrendezést találjuk, mint megannyi más helyen. A „szó” megfelelője a „valóság”, míg a „nyelv” a „cselekedet”. Macknight joggal jegyezte meg: „az apostol nem tekinthető úgy, hogy az együttérző beszédek tiltja meg a nyomorúságban levő felebarátaink felé. Azt azonban megtiltja, hogy ennyivel beérjük.” – *a szerk.*

akkor bizonyítékunk van rá, hogy Istentől születünk, Aki az igazság, vagy Isten igazsága lakozik bennünk. De mindig emlékeznünk kell arra, hogy nem a szeretetből származik az apostol által említett tudás, mintha nekünk azt az üdvbizonyosságból kellene keresnünk. S az is kétségtelen: másként nem ismerjük azt, hogy Isten gyermekei vagyunk, mint azáltal, hogy Ő elpecsételi a szívünkben az ingyenes örökbefogadást a saját Lelkével, s azáltal, hogy hit által kapjuk ennek bizonyos, Krisztusban kínált zálogát. Így a szeretet kiegészítő dolog, támasz a hitünkhöz, nem pedig alap, melyen a hit nyugszik.

Miért mondja hát az apostol: *bátorságosakká tesszük a szíveinket Isten előtt?* Ezekkel a szavakkal arra emlékeztet minket, hogy a hit nem létezik jó lelkiismeret nélkül. Nem azt jelenti, hogy a magabiztosság belőle fakad, vagy tőle függ, hanem azt, hogy csakis akkor van valódi és nem hamis bizonyosságunk az Istennel fennálló egységünkről, mikor az Ő Szentlelkének hatékonysága által kinyilatkoztatja Magát a mi szeretetünkben. Mindig is illendő és helyes fontolóra vennünk, amiről az apostol beszél, mert amiképpen elítéli a hit színlelt és hamis megvallását, úgy mondja, hogy tényleges bizonyossággal nem rendelkezhetünk Isten előtt, amíg az Ő Lelke nem hozza bennünk létre a szeretet gyümölcsét. Mindazonáltal, jóllehet a jó lelkiismeret nem különíthető el a hittől, mégsem szabad senkinek arra a következtetésre jutni, hogy a cselekedeteinkre kell tekintenünk ahhoz, hogy a meggyőződésünk biztos lehessen.

20. *Hogy ha vádol minket a szív.* Másrészt azt erősíti meg, hogy hiába bírják a keresztyén nevet és megjelenést azok, akiknek nincsen meg a jó lelkiismeret bizonyossága. Ha ugyanis bárki tudatában van a vétkének, és a saját szíve ítéli el, annál kevésbé kerülheti el Isten ítéletét. Ebből következően a hitet felforgatja a rossz lelkiismeret nyugtalansága.

Azt mondja, *Isten nagyobb a szívünknel,* mégpedig az ítélet vonatkozásában, s azért, mert nálunk sokkal élesebben lát, aprólékosabban kutat és szigorúbban ítél. Emiatt mondja Pál, hogy noha önmagától nem volt a rossznak a tudatában, az mégsem igazolta őt (1Kor4:4), mert tudta: bármekkora figyelemmel látta is el a hivatalát, mégis tévedett nagyon sok mindenben, s a figyelmetlenség következtében nem tudott azokról a hibákról, melyeket Isten észrevett. Amit tehát az apostol mondani akar, az nem más, mint hogy akit a saját lelkiismerete gyötör és elítél, az nem kerülheti el Isten ítéletét.

Ugyanebből a célból mondja azt is, ami rögtön ez után következik, miszerint Isten *mindent tud,* vagy lát. Mert miképpen lehetne elrejtteni azokat a dolgokat előle, melyeket mi, akik Őhöz képest süketek és vakok vagyunk, is kénytelenek vagyunk látni? Vegyük hát ezt a magyarázatot: „Mivel Isten mindent lát, Ő messze felette áll a szíveinknek”. A kötőszó oksági kötőszóként venni ugyanis nem új dolog. A jelentés most már világos: miután Isten tudása mélyebbre hatol, mint a lelkiismeretünk megfigyelései, így senki sem állhat meg előtte, csak ha a lelkiismerete épsége támogatja őt.

Felmerülhet azonban egy kérdés. Bizonyos, hogy az elvetetteket a Sátán időnként olyan kábulatba süllyeszti, hogy többé már nincsenek tudatában a saját gonoszságaiknak, s riadalom, vagy félelem nélkül törtetnek a pusztulásba, amint Pál mondja. Az is bizonyos, hogy a képmutatók rendszerint hízelegnek maguknak, és gögösen figyelmen kívül hagyják Isten ítéletét, mert megrészegülve a saját igaz mivoltukkal kapcsolatos hamis önteltségtől nem érznek büntudatot a bűn miatt. A válasz ezekre a dolgokra nem nehéz: a képmutatók azért tévednek, mert kitérnek a világosság elől, az elvetettek pedig semmit sem érznek, mert eltávoztak Istentől. Így valóban nincs biztonság a rossz lelkiismeret számára, csak a rejtkehelyeken.

Az apostol azonban itt azokról a lelkiismeretekről beszél, amit Isten von elő a világosságra, viszi erővel az ítélőszéke elé és tölti el az ítéletétől való félelemmel. Mégis általánosan igaz, hogy nem lehet hüvös nyugalomunk, csak amit Isten Lelke ad a megtisztított szívekhez. Azok ugyanis, akik elbutulnak, gyakran érznek titkos lelkiismeret-furdalást, s gyötrődnek a bódultságukban.

21. *Ha szívünk nem vádol minket.* Már magyaráztam, hogy ez nem a képmutatókra, vagy az Istent vaskosan megvetőkre vonatkozik. Bármennyire is elfogadják az elvetettek a saját életüket, az Úr mégis, ahogyan Salamon mondja, a szíveket mérlegeli (Péld16:2).²⁷ Istennek ez a mérlege, mellyel az embereket méri, olyan, hogy senki sem dicsekedhet azzal: tiszta szíve van. Az apostol szavainak jelentése tehát az, hogy csak akkor lépünk hűvös nyugalommal Isten jelenlétebe, mikor magunkkal hozzuk annak a szívnek a bizonyosságát, mely tudatában van annak, hogy mi a helyes és őszinte. Pál mondása valóban igaz, mely szerint a Krisztus kegyelmére támaszkodó hit által reményteljes út nyílik Istenhez (Ef3:12), továbbá békesség adatik nekünk hit által, így lelkiismeretünk békében megállhat Isten előtt (Rm5:1). Nincs azonban különbség ezek között a mondatok között, mert Pál az önbizalom okát mutatja meg, János azonban csak egy elválaszthatatlan kiegészítést említ, mely szükségszerűen tapad hozzá, bár nem az oka.

Itt azonban egy nagyobb nehézséggel szembesülünk, ami látszólag nem hagy magabiztosságot az egész világban: ki találhat olyasvalakit, akinek a szíve semmivel sem vádolja az illetőt? Erre azt mondom, hogy az istenfélőket feddi így meg, hogy egyidejűleg fel is lehessen őket oldozni. Valóban szükséges ugyanis, hogy súlyosan felkavarodjanak belülről a bűneik miatt, így a megrettenés alázatra és önmaguk meggyűlölésére készítse őket, de Krisztus áldozatához menekülnek, ahol bizonyos békesség várja őket. Az apostol azonban mégis más értelemben mondja, hogy nincsenek elítélve, mert bármennyire is elégtelennek vallják magukat megannyi dologban, mégis megkönnyebbülnek a lelkiismeret bizonyosága által, így valóban és szívből félik Istent, és vágyakoznak arra, hogy alávéssék magukat az Ő igazságának. Bárkiről, aki rendelkezik ezzel a kegyes érzéssel, s egyidejűleg azt is tudja, hogy minden erőfeszítésük, bármennyire is távol álljanak azok a tökéletességtől, mégis tetszenek Istennek, joggal mondja, hogy nyugodt, vagy békés szíve van, mert nincs belső lelkiismeret-furdalás, ami megzavarhatná a nyugodt vidámságukat.

22. *És akármit kérjünk.* Ezt a két dolgot összekapcsolja: a magabiztosságot és az imádságot. S miután korábban megmutatta, hogy a rossz lelkiismeret összeegyeztethetetlen a magabiztossággal, úgy jelenti most ki, hogy senki nem imádkozik igazán Istenhez, csak akik tiszta szívvel félik, és helyesen tisztelik Őt. Az utóbbi következik az előbbiből. Általános igazságként tanítja a Szentírás, hogy az istenteleneket Isten nem hallgatja meg: épp ellenkezőleg, áldozataik és imáik utálatosak a Számára. Ezért az ajtó itt becsukódik a képmutatók előtt, nehogy Őt megvetve törlessenek az Ő jelenlétebe.

Nem úgy érti, hogy jó lelkiismerettel kell jönni, mintha az szerezne jóindulatot az imáinkhoz. Jaj nekünk, ha a szavakra nézünk, melyekben önmagukban semmi sincs, csak ami a félelemre és a reszketésre ad okot. A kegyesek tehát nem járulhatnak másképpen Isten ítélőszéke elé, csak Krisztusra, mint Közbenjáróra támaszkodva. Miután azonban Isten szeretet mindig kapcsolódik a hithez, az apostol, hogy még komolyabban megfeddhesse a képmutatókat, megfösztja őket attól a páratlan kiváltságtól, amiben Isten csakis a gyermekeit részesíti, nehogy úgy gondolják: imáik Isten elé jutnak.

Annak kimondásával, hogy *mert megtartjuk az ő parancsolatait* nem azt érti, hogy a magabiztosság az imádkozásban a cselekedeteinken alapszik, hanem csak azt tanítja, hogy az igazi vallás és Isten őszinte tisztelete nem választhatók külön a hittől. Nem szabad azt sem furcsállni, hogy okhatározói kötőszót használ, pedig nem az okról beszél. Az elválaszthatatlan kiegészítést ugyanis néha okként említik, mikor valaki azt mondja: miután délben süt a Nap, több a meleg – de ebből nem következik, hogy a meleg a fényből származik.

²⁷ A Károli-fordítás szerint: *a ki a lelkeket vizsgálja, az Úr az – a ford.*

1Jn3:23-24

23. Ez pedig az ő parancsolata, hogy higyjünk az ő Fiának, a Jézus Krisztusnak nevében, és szeressük egymást, a mint megparancsolta nekünk.

24. És a ki az ő parancsolatait megtartja, az Ő benne marad és Ő is abban; és abból ismerjük meg, hogy bennünk marad, abból a Lélekből, a melyet nekünk adott.

Et hoc est praeceptum ejus, ut eradamns riomini Filii ejus Jesu Christi, et nos diligamus invicem, sicuti praeceptum dedit nobis.

Qui servat praecepta ejus, in ipso manet, et ipse in eo; atque in hoc cognoscimus quod manet in nobis, ex Spiritu quem nobis dedit.

23. *Ez pedig az ő parancsolata.* Ismét egy általános igazságot igazít hozzá a saját céljaihoz. Ennek jelentése ez: akkora a különbözőség közöttünk és Isten között, hogy el vagyunk zárva a Hozzá meneteltől, amíg szeretet által nem egyesülünk egymással. Ugyanakkor itt nem egyedül a szeretetet dicséri, mint korábban, hanem hozzákapcsolja azt a hithez, mint társat és kísértőt. A szofisták a félremagyarázásaikkal úgy eltorzítják a szavakat, mintha az imádkozás szabadságát részben a hit, részben a cselekedetek által nyernénk el. Miután János megköveteli tőlünk Isten parancsolatainak betartását ahhoz, hogy helyesen imádkozhassunk, ők arra a következtetésre jutnak, hogy ebből a két dologból kell magabiztosságot merítenünk az imádkozáshoz. Többször emlékeztettek azonban már benneteket: a téma itt nem az, hogy miképpen, vagy milyen eszközökkel készülhetnek fel az emberek a magabiztos imádkozásra Istenhez, mert itt nem a hibák okáról, vagy bármiféle érdemességről beszél. János csak azt mutatja meg, hogy Isten senkinek sem adja meg a Vele való kapcsolattartás tisztességét és kiváltságát, csakis a saját gyermekeinek, azaz azoknak, akik az Ő Lelke által születtek újjá. Az elmondottak jelentése tehát az, hogy ahol nem uralkodik az Isten félelme és szeretete, ott Isten nem hallgatja meg az imákat.

Ha azonban az ő parancsolatainak megtartása a célunk, akkor lássuk, mik ezek a parancsolatok. János nem különíti el a hitet a szeretettől, hanem mindkettőt megköveteli tőlünk. S ezért használja a *parancsolat* szót egyes számban.

Ez egy figyelemre méltó igeszakasz, mert röviden, de egyben világosan is azt határozza meg benne, mit tartalmaz a szent élet teljes tökéletessége. Nincs hát okunk arra, hogy mindenféle nehézségre hivatkozzunk, mert Isten nem holmi hosszú útvesztőn keresztül vezet bennünket, hanem egyszerűen és röviden azt állítja elénk, amit elfogad. Emellett ebben a tömörségben nincsen semmi homályos, mert világosan megmutatja nekünk a helyesen formált élet kezdetét és végét. Annak oka pedig, amiért csak a felebaráti szeretetet említi itt, Isten szeretetét pedig elhagyja, az, amit máshol már említettünk: a felebaráti szeretet Isten szeretetéből fakad, annak biztos és valódi bizonyítékaként.

Az ő Fiának, a Jézus Krisztusnak nevében. A név a prédikálásra utal, s ebben a vonatkozásában figyelemre méltó, mert csak kevesen értik, mit jelent Krisztusban hinni. Ebből a beszédmódból azonban könnyen eljuthatunk arra a következtetésre, hogy az egyedüli helyes hit az, amelyik magához öleli Krisztust úgy, amiképpen az evangéliumok tárják Őt elénk. Ebből az is kiderül: nincs hit tanítás nélkül, ahogyan Pál mutatja meg a Rm10:14-ben. Egyidejűleg azonban azt is észre kell vennünk, hogy az apostol Krisztus ismeretébe foglalja bele a hitet, mert Ő az Atya élő képmása, s Benne van felhalmozva a bölcsesség és a tudás minden kincse. Amint tehát elfordulunk Tőle, nem is lehet másként, mint hogy a hibákban tévelygünk.

24. *És a ki az ő parancsolatait megtartja.* Megerősíti, amit már mondtam: az egységünk Istennel nyilvánvaló, mikor kölcsönös szeretetet táplálunk egymás iránt. Nem a mi egységünk kezdődik ily módon, hanem nem lehet gyümölcstelen, vagy hatástalan, ha egyszer elkezdődik. S ezt egy ok hozzáadásával bizonyítja: Isten nem tartózkodik bennünk, csak ha az

Ő Lelke bennünk lakozik. De bárhol is legyen a Lélek, ott szükségszerűen megmutatja a hatalmát és a hatékonyságát. Ebből azonnal arra következtethetünk, hogy senki sincs benne Istenben és nem egyesült Vele, csak akik a parancsolatait megtartják.

Mikor tehát azt mondja: *és abból ismerjük meg*, az *és* kötőszót – miután itt okot jelöl meg – az *így*, vagy a *mert* szóval fordítandó. De fontolóra kell venni az itt szereplő ok jellegét, mert jóllehet a szavak egyeznek Pál szavaival, mikor azt mondja, hogy a Lélek tesz bizonyosságot a szívünknek, hogy Isten gyermekei vagyunk, s Rajta keresztül kiáltjuk Istennek: Abba, Atyánk, mégis van némi különbség az értelmük vonatkozásában. Pál ugyanis az ingyenes örökbefogadás bizonyosságáról beszél, amit a Lélek pecsétel el a szívünkben, János azonban itt azokat a hatásokat tárgyalja, melyeket a Lélek hoz létre, miközben bennünk lakozik. Mint egyébként Pál is, mikor azt mondja, hogy azok Isten gyermekei, akiket Isten Lelke vezet. Ott ugyanis ő is a test megökléséről és az élet új mivoltáról beszél. Az elhangzottak summája ez: abból derül ki, hogy Isten gyermekei vagyunk, ha a Lélek uralja és kormányozza életünket. János egyben azt is tanítja, hogy bármiféle jócselekedeteink is vannak, azok a Lélek kegyelméből fakadnak, s a Lelket nem a saját igaz mivoltunk miatt kapjuk, hanem ingyenesen adatik nekünk.

4. fejezet

1Jn4:1-3

1. Szeretteim, ne higgyetek minden léleknek, hanem próbáljátok meg a lelkeket, ha Istentől vannak-é; mert sok hamis próféta jött ki a világba.

2. Erről ismerjétek meg az Isten Lelkét: valamely lélek Jézust testben megjelent Krisztusnak vallja, az Istentől van;

3. És valamely lélek nem vallja Jézust testben megjelent Krisztusnak, nincsen az Istentől: és az az antikrisztus lelke, a melyről hallottátok, hogy eljő; és most e világban van már.

Dilecti, ne omni spiritui credatis, sed probate spiritus, an ex Deo sint; quia multi pseudoprophetae exierunt in mundum.

In hoc cognoscite Spiritum Dei; omnis spiritus qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est:

Et omnis spiritus qui non confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo non est; et hic est antichristus, de quo audiistis quod venturus sit; et nunc jam in mundo est.

A korábbi tanításhoz tér vissza, melyet már érintett a második fejezetben, mert sokan (amint ez megszokott az új dolgok tekintetében) éltek vissza Krisztus nevével a saját tévelygéseik szolgálatának érdekében. Egyesek fél-megvallást tettek Krisztusról, s mikor helyet szereztek maguknak az Ő barátai között, több lehetőségük nyílt sérelmeket okozni az Ő ügyének. A Sátán főleg magán Krisztuson keresztül vett alkalmat az egyház megzavarására, mert ő az a botránykő, amelyben szükségszerűen mindenki megbotlik, akik nem azt a helyes utat járják, amit Isten mutatott meg nekünk.

Amit azonban az apostol mond, az három részből áll. Először is megmutat egy, az istenfélők számára veszélyes gonoszságot, s ezzel óvatosságra inti őket. Előírja, miképpen kell óvakodniuk: különbséget téve a lelkek között – s ez a második rész. A harmadik részben rámutat egy konkrét hibára, mégpedig a számukra legveszélyesebbre. Ezzel tehát megtiltja nekik azok hallgatását, akik tagadják, hogy Isten Fia megjelent testben. Vegyük most sorra ezeket.

Jóllehet az igevershoz hozzáteszi azt az okot, hogy sok hamis próféta jött ki a világba, mégis kényelmes ezzel kezdeni. A bejelentés hasznos intést tartalmaz, mert ha a Sátán már akkor sokakat elhitetett, akik Krisztus neve alatt szórták szét a csalásaikat, úgy a hasonló példák manapság nem kell megretteníteni minket. Állandóan az a helyzet ugyanis az evangéliummal, hogy a Sátán különféle tévelygésekkel igyekszik beszenyezni és megrontani a tisztaságát. A mi korunkban megszületett néhány rettenetes és szörnyűséges szekta, s ezért sokan döbbenetben állnak, s nem tudván, hová forduljanak, elvetnek a vallással kapcsolatos minden gondot. Ők ugyanis nem találnak semmiféle más kiutat a menekülésre a tévelygésből. De valóban a legostobább módon cselekszenek, mert az igazság fényének kioltásával a tévelygések sötétségébe merülnek. Maradjon hát meg szilárdan az elménkben az a tény, hogy az evangélium prédikálásának kezdete óta azonnal sok hamis próféta jelent meg, s ez a tény megerősít majd minket minden efféle támadással szemben.

A tévelygések régi mivolta sokakat szorosan megkötözve tart, ezért nem mernek azokból kiemelkedni. János azonban itt egy belső gonoszságra mutat rá, amely akkor volt jelen az egyházban. Nos, ha voltak csalók az apostolok és más hűséges tanítók közé keveredve, akkor talán csoda, hogy az evangélium tanítását már réges-régóta elnyomták, és oly sok romlás uralkodott el a világban? Nincs hát rá semmi ok, amiért a régi mivoltnak vissza kellene minket tartania attól, hogy gyakoroljuk a különbségtételt igaz és hamis között.

1. *Ne higgyetek minden léleknek.* Mikor az egyházat viszályok és civakodások zavarták meg, sokan, mondhatni megrettenve, eltávoztak az evangéliumtól. A Lélek azonban nagyon más orvosságot ír fel a számunkra, ami nem más, mint hogy a kegyeseknek nem szabad elfogadniuk semmiféle tanítást gondatlanul és válogatás nélkül. Óvakodnunk kell tehát, nehogy megzavartatván a vélemények sokaságától, figyelmen kívül hagyjuk a tanítókat, velük együtt Isten Ígését is. Elegendő azonban az az óvatosság, hogy nem hallgatunk meg mindenkit válogatás nélkül.

A *lélek* szót én fogalomcsereként értelmezem, mint ami azt jelenti, aki azzal dicsekszik, hogy fel van ruházva a Lélek ajándékával a prófétai hivatal ellátásához. Nem volt ugyanis senkinek szabad a maga nevében szólni, s nem is adtak hitelt a beszélőknek, csak amennyire a Szentlélek szószólói voltak. S hogy a prófétáknak több hitele lehessen, Isten adta nekik ezt a nevet úgy, mintha általánosságban különítette volna el őket az emberiség többi részétől. Azokat nevezték tehát lelkeknek, akik csak hangot adtak a Szentlélek kijelentéseire és ezzel bizonyos módon Őt képviselték. Ennek a tiszteletre méltó titulushoz azonban az volt a célja, hogy Isten Ígéje soha ne veszítse el a neki kijáró tiszteletet a szolgáló alantas állapotából kifolyólag. Isten ugyanis azt akarta, hogy ember szájából ugyanúgy fogadják az Ígét, mintha Ő Maga jelent volna meg a mennyből.

Itt lépett közbe a Sátán, és hamis tanítókat küldve Isten Ígésének kiforgatására, ugyanezt a nevet adta nekik, hogy könnyebben becsaphassanak másokat. A hamis próféták mindig fölényesen és vakmerően szokták maguknak követelni azt a tisztességet, amit Isten a saját szolgálóira ruházott rá. Az apostol azonban szándékosan használta ezt a nevet, nehogy azok, akik hamisan veszik fel Isten nevét, megtévesszenek minket az álarcaikkal, amint azt manapság is látjuk, mert sokakat annyira elkápráztat az egyház puszta neve, hogy örök kárhozataikra jobbnak látják ragaszkodni a pápához, semhogy a legcsekélyebb mértékben is tagadják az ő tekintélyét.

Észre kell tehát vennünk ezt az engedelményt, mert az apostol mondhatta volna azt is, hogy nem szabad mindenféle és fajta embernek hinni. Mivel azonban a hamis tanítók színlelték a Lelket, hagyta, hogy ezt tegyék, de egyidejűleg arra emlékeztette őket, hogy állításuk felszínes és érvénytelen, s azok a bolondok, akik bámulatba esvén a nagy tisztelettel bíró megnevezésnek magától az elhangzásától, nem mertek semmit sem vizsgálni a dologban.

Próbáljátok meg a lelkeket. Miután nem mindenki volt valódi próféta, az apostol kijelenti, hogy meg kell őket vizsgálni és próbálni. S nemcsak az egész egyházhoz szólt, de minden egyes istenfélőhöz is.

Megkérdeshető azonban: honnan származik ez a megkülönböztető képesség? Azok, akik azt válaszolják: Isten Ígéje a szabály, mellyel mindent meg kell próbálni, amivel az emberek előhozakodnak, mondanak valamit, de nem mindent. Elismerem, hogy a tanításokat Isten Ígésével kell ellenőrizni, de amíg nincs jelen a Lélek bölcsessége, Isten Ígésének a kezünkben csak kevély, vagy éppen semmi haszna sem lesz, mert a jelentése nem válik világossá a számunkra. Ahogyan például az aranyat is tűzzel, vagy próbakővel vizsgálják, de csak azok képesek erre, akik jártasak ennek művészetében, mert a képzetlenek sem a próbakő, sem a tűz nem válik semmi hasznára. Ahhoz tehát, hogy alkalmas bírások lehessünk, szükséges, hogy fel legyünk ruházva a megkülönböztetés Lelkével, s Ő irányítson minket. Mivel azonban az apostol hiába parancsolná ezt nekünk, ha nem adatna meg a megítélés képessége, ebből levonhatjuk azt a bizonyos következtetést, hogy az istenfélők soha nem lesznek híjával a bölcsesség Lelkének a számukra szükséges mértékben, amennyiben kéri ezt az Úrtól. A Lélek azonban csakis akkor vezet el minket a helyes megkülönböztetésre, ha minden gondolatunkat alávetjük Isten Ígésének. Ez ugyanis, mint mondtuk, olyan, mint a botránykő, sőt, a legszükségesebbnek kell ítélnünk önmagunk számára, mert egyedül ebből származik a helyes tanítás.

Itt azonban felmerül egy nehéz kérdés. Ha mindenkinek joga és szabadsága van a megítélésre, akkor semmisem tekinthető bizonyosnak, sőt épp ellenkezőleg, az egész vallás bizonytalanná válik. Erre azt mondom, hogy a tanításnak kettős próbája létezik: a magán, és a nyilvános. A magán próba az, amely által mindenki a saját hitét nyugtatja bele, mikor teljes mértékbe elfogadja az Istentől származónak ismert tanítást. A lelkiismeret ugyanis sehol másutt nem talál biztonságos és nyugodt kikötőre, csak Istenben. A nyilvános próbák az egyház általános egyetértésére és igazgatására vonatkoznak. Mivel ugyanis fennáll a veszélye a fanatikusok fellépésének, akik vakmerően dicsekednek azzal, hogy fel vannak ruházva Isten lelkével, szükséges orvosság, hogy a kegyesek összegyűljenek, és utat keressenek, mely által szent és istenes módon juthatnak közös megegyezésre. Mivel azonban igaz a régi közmondás is miszerint „ahány fej, annyi vélemény”, kétségtelenül Isten páratlan munkája, mikor legyőzi a romlottságunkat, és ugyanazt gondoltatja velünk, majd egyetértésre juttat a hit szent egységében. Mikor azonban a pápisták ezzel az ürüggyel vallják azt, hogy mindaz, amit a zsinatokon elhangzott, biztos kinyilatkoztatásoknak kell tekinteni, mert az egyház hajdan bebizonyította, hogy ezek Istentől származnak, az szélsőségesen komolytalan. Mert bár az egyetértés keresésének megszokott módja az, ha összeül az istenes és szent zsinat, ahol az ellentétek Isten Ígéje alapján simíthatók el, Isten azonban mégsem kötötte magát soha semmiféle zsinat rendeleteihez sem. S az sem következik szükségszerűen ebből, hogy amit száz, vagy több püspök összegyűlt valahol, ott annak rendje és módja szerint hívták segítségül Istent és az Ő szájából kutatták, mi az igazság, sőt, semmi sem világosabb, hogy igen gyakran távolodtak el Isten tiszta Ígésétől. Ezért ebben az esetben is végre kellett volna hajtani az apostol által itt előírt próbát, hogy a lelkeket ellenőrizték.

2. *Erről*, vagy ez által *ismerjétek meg*. Egy speciális jelre mutat rá, mellyel könnyebben tehetnek különbséget az igazi és a hamis próféták között. Ám mégis csak azt ismétli meg, amit már korábban is láttunk: mivel Krisztus a cél, melyre a hit törekszik, így Ő a botránykő is, amiben az összes eretnek megbotlik. Amíg tehát Krisztusban vagyunk, biztonságban vagyunk, ha azonban eltávolodunk Tőle, elvesz a hit és minden igazság érvénytelenné válik.²⁸

Vegyük azonban fontolóra, mit foglal magában ez a megvallás. Mikor ugyanis az apostol azt mondja, hogy Krisztus *eljött*, abból arra következtetünk, hogy korábban az Atyánál volt, amivel az Ő örök istensége bizonyítást nyert. Annak kimondásával, hogy *testben* jött el, azt érti: a test Magára öltésével valóságos emberré vált, velünk egyező természetűvé, hogy a testvérünk lehessen, kivéve, hogy mentes volt minden bűntől és romlottságtól. Végül pedig annak kimondásával, hogy *eljött*, az *eljövetelének* okát is meg kell említeni, mert nem a semmiért küldte Őt el az Atya. Ezért ezen alapulnak Krisztus hivatala és érdemei.

Ahogy tehát az ókori eretnekek azzal távolodtak el a hittől, hogy az egyik esetben Krisztus isteni, a másikban az emberi természetét tagadták, úgy teszik ezt ma a pápisták. Megvallják ugyan, hogy Krisztus Isten és ember, de semmiképpen sem tartják fenn az apostol által megkövetelt megvallást, hisz megfosztják Krisztust a saját érdemeitől. Ott ugyanis, ahol a szabad akarat, a cselekedetek érdemei az istentisztelet koholt módozatai, az elégtételek és a szentek közbenjárása is magasztaltatik, nagyon kevés marad Krisztusnak!

Az apostol tehát úgy értette: mivel Krisztus ismerete magában foglalja az igaz vallással kapcsolatos tanítás summáját és lényegét, a szemünknek arra kell szegeződnie,

²⁸ Kiderül hogy az egész igeszakaszban a „lélek” szó alatt olyan tanítót kell érteni, aki jogosan, vagy hamisan állítja, hogy Isten Lelkének befolyása alatt áll. S nem helytelen, hanem egyenesen a szöveggörnyezetbe illő Isten Lelkét tekinteni olyan tanítónak, Akit Isten vezet. Az igeszakasz jelentése tehát így fejezhető ki:

2. „Erről ismerjétek meg Isten tanítóját: minden tanító, aki Jézust testben megjelent Krisztusnak vallja, az Istentől van”, és

3. „Minden tanító, aki nem vallja Jézust testben megjelent Krisztusnak, nem istentől való, hanem az Antikrisztus tanítója (vagy, antikrisztusi tanító), akiről hallottuk, hogy eljön, s már a világban van.” – *a szerk.*

nehogy megtévedjünk. S kétségtelenül Krisztus a törvény és a próféták vége, hisz az evangéliumból sem ismerünk meg semmi mást, csak az ő hatalmát és kegyelmét.

3. *Az az antikrisztus lelke.* Az apostol azért tette ezt hozzá, hogy még megvetendőbbé tegye azokat a csalafintaságokat, melyek elvonnak minket Krisztustól. Mondtuk már, hogy az Antikrisztus birodalmával kapcsolatos tanítás közismert volt, így a kegyeseket az egyház jövőbeli szétszórattatására figyelmezteti, hogy éberséget gyakorolhassanak. Joggal féltek hát ettől a névtől, mint aljas és baljóslatú dologtól. Az apostol most azt mondja, hogy mindazok, akik alulértékelték Krisztust, ennek a birodalomnak a tagjai voltak. S kimondja: az Antikrisztus lelke eljön, s már a világban van, bár különböző értelemben. Azért mondja, hogy már a világban van, mert titokban már üzte a gonoszságát. Mivel azonban Isten igazságát még nem forgatták fel a hamis és hibás dogmák, a babonáság sem uralkodott még el, megrontván az istentiszteletet, s a világ sem távozott még el álnok módon Krisztustól, és zsarnokság sem szállt még szembe Krisztus országával, nyíltan felmagasztalván magát, ezért mondja, hogy *el fog jönni.*

1Jn4:4-6

4. Ti az Istentől vagytok fiacskáim, és legyőztétek azokat; mert nagyobb az, a ki bennetek van, mint az, a ki e világban van.

5. Azok a világból valók; azért a világról beszélnek,²⁹ és a világ hallgat rájuk.

6. Mi az Istentől vagyunk: a ki ismeri az Istent, hallgat reánk, a ki nincsen az Istentől, nem hallgat reánk. Erről ismerjük meg az igazságnak lelkét és a tévelygésnek lelkét.

Vos ex Deo estis, filioli, et vicistis eos; quia major est qui est in vobis, quam qui in mundo.

Ipsi ex mundo sunt; propterea ex mundo loquuntur, et mundus eos audit.

Nos ex Deo sumus; qui novit Deum, audit nos; qui non est ex Deo, non audit nos: in hoc cognovimus spiritum veritatis et spiritum erroris.

4. *Ti az Istentől vagytok.* Egy Antikrisztusról beszélt, most viszont sokat említ. Ez a sok azok a hamis próféták voltak, akik megjelentek, mielőtt maga a Fő is színre lépett volna.³⁰ Az apostol célja azonban a kegyesek megelevenítése volt, hogy bátran szembe merjenek szállni a csalókkal, mert az élénkség lelohad, ha a harc végkimenetele kétséges. Emellett az is megfélemlíthette a kegyeseket, mikor látták, hogy Krisztus királysága éppen csak felállítatott, mikor az ellenségek már készen álltak a visszaszorítására. Jóllehet tehát harcolniuk kellett, János mégis azt mondja: már győztek, mert sikeres a végkimenetel. Mintha azt mondta volna, hogy bár még a csata közepén jártak, mégis felette állnak minden veszélynek, mert bizonyosan győztesek lesznek.

Ezt az igazságot azonban tovább is kell terjeszteni, mert bármiféle küzdelmeink is lehetnek a világgal és a testtel, azokat biztos győzelem követi. Kemény és heves konfliktusok várnak minket, és egyesek folytonosan követnek másokat, miután azonban Krisztus hatalma által harcolunk, és Isten fegyvereivel vagyunk ellátva, még küzdve és erőlködve is győztesek leszünk. Ami az igeszakasz fő témáját illeti, nagy vigasztalás a számunkra, hogy bármiféle aljasságokkal is támad a Sátán, mégis megállunk Isten erejével.

Meg kell figyelnünk azonban az okot, amit rögtön hozzátesz: *mert nagyobb, vagy erősebb az, a ki bennetek van, mint az, a ki e világban van.* A gyengeségünk ugyanis oly

²⁹ A Károli-fordítás szerint: *azért a világ szerint beszélnek – a ford.*

³⁰ Mikor azt mondja: „legyőztétek azokat”, az kétségtelenül az első versben említett „hamis prófétákra” vonatkozik. Jánosnál megszokott, hogy az előzményekre bizonyos távolságból utal. Lásd Jn3:16. – *a szerk.*

hatalmas, hogy összeroskadunk, még mielőtt harcba szállnánk az ellenséggel. Annyira belemerülünk ugyanis a tudatlanságba, hogy megnyílunk minden megtévesztés előtt, a Sátán pedig csodálatos művész a megtévesztésben. Ha csak egyetlen napig kellene is kitartanunk, akkor is kétely lopózna az elménkbe, hogy vajon mi lesz velünk holnap, így az állandósult aggodalom állapotában kell maradnunk. Ezért emlékeztet minket az apostol arra, hogy nem a magunk erejével leszünk erősek, hanem az Istenével. Ebből arra a következtetésre jut, hogy nem lehetünk győztesebbek Magánál Istennél, Aki a saját erejével ruházott fel minket a világ végezetéig. De ebben az egész lelki háborúban annak a gondolatnak a szívünkben kell élni, hogy azonnal végünk lenne, ha a magunk erejéből kellene harcolni. Mivel azonban Isten veri vissza a támadóinkat miközben mi pihenünk, a győzelem bizonyos.³¹

5. *Azok a világból valók.* Nem csekély vigasztalás, hogy akik támadni merik a bennünk levő Istent, azok csak a világtól várhatnak segítséget és támogatást. S a világ alatt az apostol azt a részét érti, melynek a Sátán a fejedelme. Még egy vigasztalást tesz hozzá, mikor azt mondja, hogy a világ a hamis prófétákon keresztül magához öleli, amit a sajátjának ismer el.³² Látjuk, micsoda hatalmas hajlandóság van az emberekben a hiábavalóságra és a hamisságra. Ezért a hamis tanítások könnyedén behatolnak, majd szeltemben-hosszában elterjednek. Az apostol arra céloz, hogy semmi okunk sincs ezen az alapon összezavarodni, mert semmi új, vagy szokatlan sincs abban, ha a világ, mely teljességgel félrevezetett, készséggel meghallgatja azt, ami hamis.

6. *Mi az Istentől vagyunk.* Jóllehet ez valóban igaz minden istenfélőre, tulajdonképpen azonban mégis az evangélium hűséges szolgálóira vonatkozik, mert az apostol a Lélektől kapott magabiztossággal dicsekszik azzal, hogy ő és a szolgálótársai őszintén szolgálták Istent és Tőle kapták mindazt, amit tanítottak. Megtörténik, hogy a hamis próféták ugyanezzel dicsekednek, mert az ő szokásuk a megtévesztés Isten álarca alatt. A kegyes szolgálók azonban sokban különböznek tőlük, mert semmit sem jelentenek ki maguktól, csak amit valóban kinyilvánítanak a viselkedésükben.

Nekünk azonban mindig észben kell tartanunk az általa itt tárgyalt témát: csekély volt a kegyesek létszáma és a hitelenség eluralkodott majdnem mindenfelé. Valóban kevesen ragaszkodtak az evangéliumhoz, a többség hanyatt-homlok vetették magukat a tévelygésekbe. Ebből fakadt a megbotlás oka. János, ennek elkerülése végett azt parancsolja nekünk, hogy elégedjünk meg a kegyesek csekély létszámával, mert Isten minden gyermeke tisztelte őt, és hallgatott a tanítására. Azonnal szembeállítja ugyanis ezzel az ellentétes mondatot, mely szerint azok, akik *nem Istentől valók*, nem hallgatnak az evangélium tiszta tanítására. Ezekkel a szavakkal arra utal, hogy a nagy többség, akik számára az evangélium nem elfogadható, nem hallgatnak Isten kegyes és valódi szolgálóira, mivel elidegenedtek Magától Istentől. Nem jelenti hát az evangélium tekintélyének csökkenését, hogy sokan elutasítják.

Ehhez a tanításhoz azonban hozzátesz egy hasznos intést is, mely szerint a hit engedelmissége által bizonyítjuk magunkat Istentől valóknak. Semmi sem könnyebb, mint azzal dicsekedni, hogy Istentől valók vagyunk, ezért semmi sem megszokottabb ennél az

³¹ „A világ” ebben az ígeversben a „hamis prófétákkal” azonosítható. S az igazi keresztyének legyőzték ezeket, mert nagyobb az, aki bennük van, mint aki a világban, azaz a hitetlenekben és az istentelenekben van, akiknek a hamis próféták az egyik csoportját alkotják. Ebből következően az „azok, akik a világból valók” a sötétség birodalmát alkotó istentelenek és gonoszok közül kerülnek ki. – *a szerk.*

³² Az „azért a világról beszélnek” aligha a valódi fordítás, mert az ek soha nem „-ról, -ről” jelentésű „vonatkozólag” értelemben. Macknight a „-tól” jelentéssel fordítja. Grotius így magyarázza a kifejezést: „A világ beállítottságának megfelelően prédikálják a dolgokat”, Doddridge pedig ekképpen: „Úgy beszélnek a világról, ahogyan a tanításukat is onnan veszik”. Az ek azonban, mint a latin *ex*, néha azt jelenti, „szerint”, mint például a Mt13:27-ben „mert a szavaid által (vagy szerint) leszel megítélve”. Lásd még a 34. verset: „a szívnek teljességéből (vagy teljessége szerint) szól a száj”. Ezért tehát ez a mondat is fordítható ekképpen: „azért beszélnek a világ szerint” (Károli pontosan így fordítja – *a ford.*), azaz a világ babonás és istentelen emberei nézeteinek és elveinek megfelelően.

emberek között, ahogyan azt a pápisták esete is alátámasztja napjainkban, akik gőgösen hencegnek azzal, hogy ők Isten tisztelői, ám nem kevésbé gőgösen vetik el Isten Ígését. Mert bár azt állítják, hogy hisznek Isten Ígésében, mégis, mikor próbára tételnek, becsukják a füleiket és nem hallanak, pedig az Isten Ígésének tisztelete az egyetlen valódi bizonyítéka annak, hogy Őt is féljük. S nincs hely itt a sokak által hangoztatott ama mentségnek sem, hogy azért kerülük ki az evangélium tanítását, mikor azt hirdetik nekik, mert nem alkalmasak annak megítélésére. Az ugyanis, aki valóban féli Istent, és engedelmeskedik Neki, ismeri Őt az Ő Ígéséből – ez nem is lehet másként.

Ha ennek bárki azt vetné ellenébe, hogy a választottak közül sokan nem jutnak azonnal hitre, sőt, először makacsul ellenállnak, arra azt válaszolom, hogy abban az időszakban nem szabad őket Isten gyermekeinek tekinteni, mert az elvetett ember jele az igazság romlott módon történő elvetése. Egyébként azt is észre kell venni, hogy az apostol által említett *hallgatást* a szív belső és valódi odafigyeléseként kell érteni, ami hit általi.

Erről ismerjük meg. Az *erről*, vagy *ezáltal* előzménye a két megelőző mondatban található, mintha ezt mondta volna: „ebből lehet megkülönböztetni az igazságot a hamisságtól, hogy egyesek Isten szerint, mások pedig a világ szerint beszélnek. Az *igazság lelke* és a *tévelygés lelke* alatt azonban egyesek szerint a hallgatókat érti, mintha azt mondta volna, hogy akik engedik magukat megtéveszteni a csalóktól, a tévelygésre születtek, s megvan bennünk a tévelygés magva, akik viszont engedelmeskednek Isten szavának, pont ezzel a ténnyel mutatják magukat az igazság gyermekeinek. Ezt a nézetet én nem fogadom el. Miután ugyanis az apostol itt fogalomcserével emlegeti a lelkeket a tanítók, vagy próféták helyett, úgy vélem, nem mást akar mondani, mint hogy a tanítás próbáját erre a két dologhoz kell kötni, tudniillik hogy Istentől, vagy a világtól származik-e.³³

Így beszélvén azonban látszólag semmit sem mond, mert mindenki kész kijelenteni, hogy nem mondanak semmit, csak ami Istentől származik. Így dicsekednek azzal napjaink pápistái is ellenmondást nem tűrő zordonsággal, hogy minden koholmányuk a Lélek orákulumai. S Mohamed is azt állítja, hogy csakis a mennyből származnak a szenilitásai. Korábban az egyiptomiak is azt állították, hogy minden örült abszurditásuk, melyek megbolondították őket, és másokat, felülről származtak. Minderre azonban azt mondom, hogy rendelkezésünkre áll az Úr Ígéje, s főleg attól kell tanácsot kérnünk. Mikor tehát a hamis lelkek Isten nevével kérkednek, a Szentírással kell megállapítanunk, hogy igazat mondanak-e. Ha odaszánt figyelemmel, valamint alázatosan és szelíden tesszük ezt, megadatik nekünk a megkülönböztetés lelke, aki hűséges magyarázóként megnyitja nekünk annak jelentését, ami a Szentírásban hangzik el.

1Jn4:7-10

7. Szeretteim, szeressük egymást: mert a szeretet az Istentől van; és mindaz, a ki szeret, az Istentől született, és ismeri az Istent.

8. A ki nem szeret, nem ismerte meg az Istent; mert az Isten szeretet.

³³ E szerint a nézet szerint „az igazság lelke” az igazság tanítója, míg a „tévelygés lelke” a tévelygés tanítója, s ez összeegyeztethető a szöveggörnyezet egész irányvonalával: a lélek mindvégig azt az illetőt jelenti, aki jogosan, vagy hamisan állítja, hogy az isteni Lélek irányítása alatt áll. Az „erről” arra utal, amiről az imént volt szó, hogy a hamis tanítók a világból valók voltak, a világi gondolkodásúaknak megfelelően beszéltek, s a világ meghallgatta őket. Az igazi tanítók Istentől valók voltak, s azok hallgatták meg őket, vagy figyeltek oda rájuk, akik ismerték Istent, azok viszont nem, akik nem ismerték Őt. Az apostol által tett kijelentésben foglaltakkal tetten különbséget az igaz és a hamis tanítók között. Az igazság tanítója Istentől származott, s az Istent ismerők hallgatták meg, azok viszont nem, akik nem ismerték Őt. A hamis tanító ugyanakkor a világból származott, azt prédikálta, amivel a világi emberek értettek egyet, s ők figyeltek rá. A sorrend, mint sokszor, megfordul: az utoljára említett hamis tanítót, írja le az ötödik versben, s az igazság először említett tanítóját a hatodik vers elején. – *a szerk.*

9. Az által lett nyilvánvalóvá az Isten szeretete bennünk, hogy az ő egyszülött Fiát elküldte az Isten e világra, hogy éljünk általa.

10. Nem abban van a szeretet, hogy mi szerettük az Istent, hanem hogy ő szeretett minket, és elküldte az ő Fiát engesztelő áldozatul a mi bűneinkért.

Dilecti, diligamus nos mutuo, quia dilectio ex Deo est; et omnis qui diligit ex Deo genitus est, et cognoscit Deum.

Qui non diligit, non novit Deum; quia Deus dilectio est.

In hoc apparuit dilectio Dei in nobis, quod Filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut per eum vivamus.

In hoc est dilectio, non quod nos dilexerimus Deum, sed quod nos ipse dilexit, et misit Filium propitiationem pro peccatis nostris.

7. *Szeretteim.* Visszatér arra a buzdításra, amit az egész levélben mindvégig erőltet. Valóban azt mondtuk, hogy tele van a hit tanításával és a szeretetre buzdítással. E két dolog mellett úgy időzik, hogy állandóan az egyikről a másikra tér át.

Mikor a kölcsönös szeretete parancsolja, akkor nem úgy érti: akkor látjuk el a kötelességeinket, mikor szeretjük azokat a barátainkat, akik szintén szeretnek minket, hanem miután általánosságban szólítja meg az istenfélőket, ezért nem is mondhatott volna nekik mást, csak hogy gyakorolják a kölcsönös szeretetet. Ezt a mondatot egy, korábban gyakran emlegetett okkal erősíti meg, nevezetesen azzal, hogy senki sem bizonyulhat Isten gyermekének, csak aki szereti a felebarátait, mert Isten valódi ismerete szükségszerűen hoz létre szeretetet bennünk.

A tőle megszokott módon állítja ezzel szembe az ellentétes mondatot, mely szerint ahol nincs szeretet, ott nincs meg az Isten ismerete sem. S azt általános alapelvnek, vagy igazságnak tekinti, hogy az Isten szeretet, ezért az Ő természete az emberek szeretete. Tudom, hogy sokan kifinomultabban gondolkodnak, továbbá, hogy a régiek különösen kiforgatták ezt az igeszakaszt a Lélek isteni mivoltának bizonyítása végett. Az apostol szavainak jelentése azonban egyszerűen csak ez: miután Isten a szeretet forrása, ez a hatás Tőle ered, és elterjed mindenfelé, ahová az Ő ismerete eljut – amiképpen nem azért nevezte a kezdetben világosságnak Őt, mert nincsen benne semmi sötétség, hanem mert Ő világosít meg mindent a saját ragyogásával. Így tehát nem Isten lényegéről beszél, hanem csak azt mutatja meg, hogy mi milyennek találjuk Őt.

Két dolgot azonban meg kell említenünk az apostol szavaiban: az igaz istenismeret az, amelyik újjászül és megújít minket, ami által új teremtményekké válunk, ezért nem történhet másként, csak úgy, hogy átfőrnél minket Isten képmására. El tehát a formálatlan hittel kapcsolatos ostoba félremagyarázásokkal! Ha ugyanis bárki elválasztja a hitet a szeretettől, az ugyanaz, mintha el akarná szakítani a meleget a Naptól.

9. *Az által lett nyilvánvalóvá*, vagy mutatkozott meg. Isten irántunk érzett szeretetének sok más bizonyítéka is a rendelkezésünkre áll. Ha ugyanis feltesszük a kérdést, miért teremtett a világ, miért kerültünk mi bele a Föld feletti uralom elnyerésével, miért maradunk fenn az életben a megszámlálhatatlanul sok áldás élvezéséhez, miért vagyunk felruházva világossággal és értelemmel, semmi más okot nem tudunk minderre megjelölni, mint Isten ingyenes szeretetét. Az apostol azonban itt a fő bizonyítékát választotta ki, mely minden mást messze felülmúl. Nemcsak a mérhetetlen szeretet volt ugyanis az, mikor Isten nem kímélte a saját Fiát, hogy az Ő halála által megeleveníthesse minket, hanem a legcsodálatosabb jószág is, melynek a legnagyobb csodálkozással és bámulattal kell eltöltenie az elméinket. Krisztus tehát az irántunk érzett isteni szeretet oly látványos és páratlan bizonyítéka, hogy valahányszor csak Rá tekintünk, Ő teljes mértékben megerősíti: az Isten szeretet.

Az egyszülöttnek nevezi Őt a megerősítés kedvéért. Ezzel ugyanis világosabban megmutatja, milyen páratlanul szeretett minket, hiszen a saját egyszülött Fiát is halálra adta a

mi kedvünkért. Egyidejűleg Ő, Aki természet szerint az Egyetlen Fiú, kegyelem és örökbe fogadás által sok fiat hoz létre, akik hit által egyesülnek az Ő Testével. Az apostol kifejezi a célt, amiért Krisztust elküldte az Atya: hogy Rajta keresztül mi is élhessünk, mert Nélküle halottak vagyunk. Az Ő eljövételével azonban életet hozott nekünk, s hacsak a hitetlenségünk nem szab gátat az Ő kegyelme hatásának, ezt meg is érezzük magunkban.

10. *Ez a szeretet.* Más okkal is megerősíti Isten szeretetét: akkor adta nekünk a Fiát, mikor még az ellenségei voltunk,. Amiképpen Pál is tanítja a Rm5:8-ban, de más szavakat használ, nevezetesen hogy Isten úgy indult önkéntes szeretetre az emberek iránt, hogy ők nem szerették Őt. Ezekkel a szavakkal azt akarta nekünk tanítani, hogy Isten irántunk érzett szeretete ingyenes. S noha az apostol célja Istent követendő példaként állítani elénk, mégis, a hit tanítását, amit hozzákever, nem szabad figyelmen kívül hagyni. Isten ingyenesen szeretett minket – miért? Azért, mert már az előtt szeretett minket, hogy megszülettünk volna, s akkor is szeretett, mikor a természetünk megromlása folytán a szívünk elfordult Tőle, s nem gyakoroltak rá semmiféle hatást a jó és kegyes érzések.

Ha magunkévá tennénk a pápisták fecsegését, miszerint Isten mindenkit annak megfelelően választ ki, ahogy előre méltónak látja az illetőt a szeretetére, akkor ez a tanítás, mely szerint először Ő szeretett minket, nem állna meg. Akkor ugyanis a mi szeretetünk előzné meg Istenét, pedig időben csak követi azt. Az apostol azonban azt nyilvánvaló, és a Szentírásban tanított igazságnak tekinti (aminek a világi szofisták nincsenek tudatában), hogy megromlottak és gonosznak születünk, s velünk született gyűlölet is van bennünk Isten iránt, ezért nem vágyunk másra, mint arra, ami Neki nem tetszik. Így a testünk minden szeszélye folytonos háborút vív az Ő igazsága ellen.

És elküldte az ő Fiát. Egyedül Isten jósága volt tehát, mint forrás, hogy Krisztus eljött hozzánk az Ő minden áldásával egyetemben. S miután szükséges azt tudnunk, hogy Krisztusban van üdvösségünk, mert a mennyei Atyánk ingyenesen szeretett minket. Így mikor az irántunk érzett isteni szeretet valódi és teljes bizonyítékát keressük, akkor nem szabad máshová nézni, csak Krisztusra. Ezért mindazok, akik Krisztuson kívül keresik azt, ami Isten titkos tanácsvégzésében eldöntetett velük kapcsolatban, azok a saját romlásuk bolondjai.

Ismét rámutat Krisztus eljövételének céljára és az Ő hivatalára, mikor azt mondja, hogy *Ő engesztelő áldozatul jött a mi bűneinkért.* S először valóban azt tanuljuk meg ezekből a szavakból, hogy a bűn miatt elidegenedtünk Istentől, s ez az elidegenedés és viszálykodás mindaddig fennmarad, amíg Krisztus közbe nem lép, hogy összebékítsen minket. Másodjára pedig azt tanuljuk meg, hogy új életünk kezdete az, amikor Isten, megbékítettén az Ő Fiának halála által a kegyeibe fogad minket, mert az *engesztelés* voltaképpen az Ő halálának áldozatára vonatkozik. Látjuk tehát, hogy a világ bűnei megbocsátásának s a világ és az Isten közötti ellenségeskedés eltörlésének minden tisztessége Krisztust illeti. Itt azonban felmerül némi összeegyeztethetlenség. Ha ugyanis Isten már az előtt szeretett minket, hogy Krisztus halálra adta volna Önmagát értünk, akkor mi szükség volt további megbékítésre? Eszerint Krisztus halála feleslegesnek tűnhet. Erre azt válaszolom: mikor azt olvassuk, hogy Krisztus kibékítette velünk az Atyát, az a mi felfogásunkra (megértésünkre) vonatkozik. Miután ugyanis tudatában vagyunk annak, hogy vétkeztünk, nem vagyunk képesek más módon felfogni Istent, csak mint Akinek kivívtuk a nemtetszését, és ezért haragszik ránk, amíg Krisztus nem mentesít minket a bűntől. Isten ugyanis – jelenleg meg bárhol is a bűn – haraggal viszonyul ahhoz, és az örök halál az ítélete, ezt kell megértenünk. Ebből következően nem lehet másként, mint megrettenünk a halál jelenlegi kilátásától, míg Krisztus az Ő halálával el nem törli a bűnt, s a saját vére által meg nem szabadít minket a halálból. Emellett Isten szeretete igazságot is követel. Ahhoz tehát, hogy meggyőződzhessünk róla: szeretettek vagyunk, szükségszerűen Krisztushoz kell járulnunk, mert egyedül Benne találhatunk igazságot.

Most már látjuk, hogy a Szentírásban előforduló kifejezések sokasága, a dolgok különböző összetevőinek megfelelően, a leghelyesebb és különösen hasznos a hit szempontjából. Isten a saját Fiát helyzete közbe, hogy kibékítsen minket Önmagával, mivel szeretett minket. Ez a szeretet azonban rejtve volt, mert időközben mi még Isten ellenségei voltunk, folyamatosan szítván az Ő haragját. Emellett a rossz lelkiismeretből fakadó félelem és rettegés elvették tőlünk az élet minden élvezetét. Ebből kiindulva tehát, ami a hitünk felfogóképességét illeti, Isten Krisztusban kezdett szeretni minket. S bár az apostol itt az első kibékítésről beszél, mégis tudjuk meg: Isten kibékítése velünk a bűnökért történő megbűnhődéssel egy, a Krisztustól származó örök jótétemény.

Ezt részben a pápisták is elismerik, de utána megkisebbitik, sőt majdnem kioltják az Ő kegyelmét, a kitalált elégtételeik bevezetésével. Ha ugyanis az emberek a saját cselekedeteikkel váltják meg magukat, akkor Krisztus nem lehet az egyetlen igazi engesztelés, amiképpen itt nevezi Őt.

1Jn4:11-16

11. Szeretteim, ha így szeretett minket az Isten, nekünk is szeretnünk kell egymást.

12. Az Istent soha senki nem látta: Ha szeretjük egymást, az Isten bennünk marad, és az ő szeretete teljessé lett bennünk:

13. Erről ismerjük meg, hogy benne maradunk és ő mibennünk; mert a maga Lelkéből adott minékünk.

14. És mi láttuk és bizonyágot teszünk, hogy az Atya elküldte a Fiút a világ üdvözítőjéül.

15. A ki vallja, hogy Jézus az Istennek Fia, az Isten megmarad abban, és ő is az Istenben.

16. És mi megismertük és elhittük az Istennek irántunk való szeretetét. Az Isten szeretet; és a ki a szeretetben marad, az Istenben marad, és az Isten is ő benne.

Dilecti, si ita Deus nos dilexit, nos quoque debemus invicem diligere.

Deum nemo vidit unquam; si diligimus nos invicem, Deus in nobis manet, et dilectio ejus perfecta est in nobis.

In hoc cognoscimus, quod in ipso manemus, et ipse in nobis, quia ex Spiritu suo dedit nobis.

Et nos vidimus et testamur, testify, quod Pater misit Filium servatorem mundi.

Qui confessus fuerit, quod Jesus est Filius Dei, Deus in eo manet et ipse in Deo.

Et nos cognovimus et credimus dilectionem quam habet Deus in nobis: Deus charitas est; et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.

11. *Szeretteim.* Most az apostol a saját céljához igazítja azt, amit az imént tanított nekünk Isten szeretetéről. Isten példájával buzdít ugyanis a felebaráti szeretetre, amiképpen Pál is élénk állítja Krisztust, Aki jó illatú áldozatként kínálta Magát az Atyának, hogy mi mindannyian egymás javára munkálkodhassunk (Ef5:2). S János, mikor azt parancsolja, hogy úgy szeressük felebarátainkat, mint ahogyan Isten szeretett minket, arra emlékeztet: a szeretetünk nem lehet érdekhajhász. Emlékeznünk kell ugyanis arra, hogy minket is ingyen szerettek. Az pedig kétségtelen, hogy mikor a magunk javát nézzük, vagy jó állásokat juttatunk ellentételezéskeppen a barátainknak, az önszeretet, nem pedig mások szeretete.

12. *Az Istent soha senki nem látta.* Ugyanezeket a szavakat megtaláljuk János evangéliumának első fejezetében is, de Keresztelő János nem pontosan ugyanazt tartotta szem előtt, mert ő csak arra gondolt, hogy Istent nem lehet más módon ismerni, csak amiképpen kijelentette Magát Krisztusban. Az apostol itt tovább terjeszti ki ugyanezt az igazságot, mely

szerint Isten hatalmát hit és szeretet által fogjuk fel, s így tudjuk meg, hogy a gyermekei vagyunk, és bennünk lakozik. Először azonban a szeretetről beszél, mikor azt mondja: *az Isten bennünk marad*, ha egymást szeretjük, mert ezzel a szeretettel lesz teljessé, vagy bizonyíttatik, hogy bennünk lakozik. Mintha azt mondta volna: Isten akkor mutatja Magát jelen levőnek, ha a Lélekkel úgy formálja a szívünket, hogy ápoljuk benne a felebaráti szeretetet. Ugyanebből a célból ismétli meg, amit már mondott, hogy a nekünk adott Lélek által tudjuk, hogy Ő bennünk lakozik. Ez ugyanis az előző mondat megerősítése, mert a szeretet a Lélek hatása, vagy gyümölcse. Az elmondottak summája tehát az, hogy miután a szeretet Isten Lélekétől származik, nem vagyunk képesek igazán és őszinte szívvel szeretni a felebarátainkat, csak ha a Lélek lép fel az Ő hatalmával. Ezen a módon tesz róla biznyságot, hogy bennünk lakozik. Isten azonban az Ő Lélek által bennünk lakozik, és a szeretettel bizonyítjuk, hogy Isten bennünk marad. Másrészt viszont bárki dicsekszik azzal, hogy Isten benne van, de nem szereti a felebarátait, ezzel az egy dologgal bizonyítja a hamisságát, mert elszakítja Istent önmagától.

Mikor azt mondja: *és az ő szeretete teljessé lett bennünk*, az összekapcsolást okságinak kell tekinteni, az *és* helyén a *mert*, vagy *mivel* szót értve. S a *szeretet* itt két módon magyarázható: ez vagy az, amivel Isten viszonyul hozzánk, vagy az, amelyet belénk ültet. Az, hogy Isten nekünk adta a Lélekét, vagy adott nekünk a Lélekből, ugyanazt jelenti, mert tudjuk, hogy a Lélek bizonyos fokig mindenkinek megadatik.

14. *És mi láttuk*. Most az istenismeret másik részét magyarázza meg, amire akkor utaltunk, mikor azt mondtuk, hogy az Ő Fiában közli Magát velünk, és Benne kínálja fel nekünk, hogy élvezzük Őt. Ebből következően hit által vesszük Őt. Az apostol célja ugyanis annak bemutatása, hogy Isten oly mértékben egyesül velünk hitben és szeretetben, hogy valóban bennünk lakozik, és bizonyos fokig láthatóvá teszi Magát az erejének hatásaival, mert egyébként nem volna bennünk látható.

Mikor az apostol azt mondja: *láttuk és biznyságot teszünk*, akkor önmagára és másokra céloz. S a látás alatt nem holmi fizikai meglátást ért, hanem azt, ami ahhoz a hithez tartozik, mely által felismerték Isten dicsőségét Krisztusban annak megfelelően, amit mond: *hogy az Atya elküldte a Fiút a világ üdvözítőjéül*. Ez az ismeret pedig a Lélek megvilágosításából fakad.

15. *A ki vallja*. Megismétli azt az igazságot, mely szerint Krisztus által egyesülünk Istennel, továbbá nem állhatunk kapcsolatban Krisztussal mindaddig, amíg Isten nem lakozik bennünk. A *hit* és a *megvallás* ebben az értelemben megkülönböztetés nélkül használatos, mert jóllehet a képmutatók dicsekedhetnek bölcsen a hittel, az apostol azonban senkit sem ismer el hívőnek azok közül, akik közönségesen vallják magukat annak, hanem csak azokat, akik valóban és szívből hisznek. Emellett, mikor azt mondja, hogy *Jézus az Istennek Fia*, azzal röviden összefoglalja a hit summáját és szubsztanciáját, mert semmi sem szükséges az üdvösséghez, amit a hit nem Krisztusban talál meg. Miután általánosságban mondta, hogy az emberek hit által egyesülnek úgy Krisztussal, hogy Krisztus egyesíti őket Istennel, hozzáfűzte, amit ők maguk is megláttak: általános igazságot alkalmazott mindazokra, akiknek írt. Ezután egy buzdítás következik: szeressék egymást úgy, ahogyan Isten szerette őket. Az értekezés sorrendje és kapcsolata tehát ez: a Krisztusba vetett hit folytán lakozik Isten az emberekben, s válunk részeseivé az Ő kegyelmének. Miután azonban Isten szeretet, senki sem marad meg Őbenne, csak akik szeretik a felebarátait. Ezután a szeretetnek kell bennünk uralkodnia, mert Isten egyesít minket Önmagával.

16. *És mi megismertük és elhittük*. Ugyanazt jelenti, mintha ezt mondta volna: „Hit által ismertük meg”, mert erre az ismeretre csakis hit által lehet szert tenni. Ebből azonban megtanuljuk, mennyire eltér a bizonytalan, vagy kétséges vélekedés a hittől. Emellett jóllehet – amint már említettem – itt az utolsó mondatot a hallgatóihoz igazította, mégis különböző módokon határozza meg a hitet. Korábban azt mondta: ez nem más, mint annak megvallása,

hogy Jézus az Isten Fia. Most azonban azt mondja: hit által ismerjük Istennek az irántunk érzett szeretetét. Ebből kiderül, hogy Isten atyai szerete található meg Krisztusban, és semmi biztosat sem tudunk Krisztusról, csak azok által, akik magukat az Ő gyermekeinek ismerik kegyelem által. Az Atya ugyanis naponta állítja elénk az Ő Fiát abból a célból, hogy örökbe fogadhasson minket Őbenne.

Az Isten szeretet. Ez mintha mondhatni altétele lenne egy kijelentésnek, mert a hittől a szeretethez ezen a módon érvel: Hit által lakozik bennünk Isten, s az Isten szeretet, tehát ahol Isten lakozik, ott szeretetnek is lennie kell. Ebből következően a szeretet szükségszerűen kapcsolódik a hithez.

1Jn4:17-18

17. Azzal lesz teljessé a szeretet közöttünk, hogy bizodalunk van az ítélet napjához, mert a mint ő van, úgy vagyunk mi is e világban.

18. A szeretetben nincsen félelem; sőt a teljes szeretet kiűzi a félelmet, mert a félelem gyötrellemmel jár: a ki pedig fél, nem lett teljessé a szeretetben.

In hoc perfecta est charitas nobiscum, ut fiduciam habeamus in die iudicii, quod sicut ille est, nos quoque sumus in hoc mundo.

Timor non est in charitate; sed perfecta charitas foras pellit timorem: quia timor tormentum habet; qui autem timet, non est perfectus in charitate.

17. Azzal lesz teljessé a szeretet közöttünk. Két mondat van ebben az igeszakaszban: először, akkor vagyunk részesei az isteni örökbefogadásnak, mikor úgy emlékeztetünk Istenre, mint a gyermekek az atyjukra, másodszer, ez a bizonyosság felbecsülhetetlen, mert nélküle a legnyomorultabbak vagyunk.

Az apostol először is azt mutatja meg, mi célból ölelt minket szeretetben Magához Isten, s miképpen élvezzük a nekünk Krisztusban kinyilatkoztatott kegyelmet. Azután, itt Istennek az irántunk érzett szeretetét kell érteni. Azt mondja, *teljessé* lesz, mert bőségesen kiáradt és valóban megadatott nekünk, így teljesnek tűnik. Ám azt is kijelenti, hogy senki más nem részesül ebben az áldásban, csak akik Istenhez igazodván a gyermekeinek bizonyulnak. Ez tehát egy olyan érv, melyet az elválaszthatatlan feltételből származtat.

Bizodalunk van. Most elkezdje bemutatni az irántunk megnyilvánuló isteni szeretet gyümölcsét, jóllehet később még világosabban is megmutatja azt az ellentétes hatásból kiindulva. Valóban felbecsülhetetlenül nagy jótétemény az, ha bátran meg merünk állni Isten előtt. A természetünkénél fogva valóban rettegünk Isten jelenlététől, és pedig joggal, mert miután Ő a világ Bírója, s a bűneink elítélnék, a halál és a pokol ötlük fel az elménkben, valahányszor csak Istenre gondolunk. Ebből származik az a rettegés, amit említettem, mely miatt az emberek minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy elkerüljék Istent. János azonban azt mondja, hogy a kegyesek nem félnek, mikor az utolsó ítéletről hallanak. Épp ellenkezőleg, magabiztosan és vidáman lépnek Isten ítélőszéke elé, mivel meg vannak győződve az Ő atyai szeretetéről. Mindenkinek tehát annyi haszna származik a hitből, amennyire jól felkészülten várja az elméjében az ítélet napjának eljövételét.

A mint ő van. Ezekkel a szavakkal, mint már említettük, arra céloz, hogy nekünk viszont Isten képmására kell hasonlítanunk. Amilyen tehát Isten a mennyben, olyanoknak parancsol minket lenni itt lenni, ebben a világban azért, hogy a gyermekeinek tekinthetők ké lehessünk. Isten bennünk megmutatózó képmása ugyanis mintegy pecsétje az Ő örökbe fogadásának.

Itt azonban a magabiztosságunkat részben a cselekedeteinkre alapozza. Ezért a pápisták itt magasra emelik az orrukat, mintha János tagadná, hogy mi, egyedül Isten kegyelmére támaszkodva kellő üdvbizonyosságra juthatnánk a cselekedetek segítségével.

Ebben azonban tévednek, mert nem veszik fontolóra, hogy az apostol itt nem az üdvösség okáról beszél, hanem arról, hogy mi adatik még ahhoz hozzá. Mi pedig készségesen elismerjük, hogy senki sem békült meg Istennel Krisztuson keresztül, csak ha megújult Isten képmására is, mert ez a két dolog nem választható szét. Nagyon helyes tehát, amit az apostol tesz, mikor kizárja a kegyelem bizonyosságából mindazokat, akikben nem látszik Isten képmása. Bizonyos ugyanis, hogy ők teljességgel idegenek Isten Lelke és Krisztus számára. Azt sem tagadjuk, hogy az élet új mivolta, mint az isteni örökbe fogadás hatása a magabiztosság megerősítésére szolgál úgymond másodrendű támasztékként. Ugyanakkor azonban egyedül és kizárólag a kegyelemre kell alapoznunk.³⁴ János tanítása valóban semmi más módon nem látszik összeegyeztethetőnek önmagával, mert a tapasztalat megmutatja, s még a pápisták is kénytelenek elismerni, hogy ami a cselekedeteket illeti, itt mindig marad hely a rettegés számára. Senki nem léphet tehát nyugodt elmével Isten ítélőszéke elé, csak ha hiszi, hogy ingyenesen szeretik.

Ezek közül azonban semmi sem tetszik a pápistáknak, s ezen nincs okunk csodálkozni. A nyomorultak ugyanis nem ismernek más hitet, csak a kételyek közé gabalyodottat. Emellett még a képmutatás is sötétséget hoz rájuk, ezért komolyan nem is veszik fontolóra, milyen félelmetes Isten ítélete, mikor Krisztus, a Közbenjáró nincs jelen, s közülük egyesek mesének tartják a feltámadást. Ahhoz tehát, hogy vidáman és örömmel menjünk a Krisztussal való találkozásra, a hitünket egyedül az Ő kegyelmére kell irányítanunk.

18. *Nincsen félelem.* Most ennek az áldásnak a kiválóságát dicséri, az ellenkező hatás kijelentésével, mert azt mondja, hogy folytonosan gyötrődünk, amíg Isten nem szabadít meg a nyomorúságból és lelki szenvedésből a saját, irántunk érzett szeretetével, mint orvossággal. Az igeszakasz azt jelenti, hogy mivel semmi sem nyomorultabb, mint a folyamatos izgalom következtében gyötrődni, Isten irántunk érzett szeretetének megismerésével szerezzük meg a félelem felett álló békés nyugodtság jótéteményét. Ebből kiderül, micsoda páratlan ajándéka Istennek, ha a szeretetével fogad a kegyeibe. Ebből a tanításból továbbá egy buzdítást is ad, de mielőtt a kötelességünkre buzdítana, Isten ama ajándékát ajánlja nekünk, ami hit által eltörli a félelmünket.

Tudom, ezt az igeszakaszt sokan másképpen magyarázták, de engem az érdekel, amit az apostol mondott, nem az, amit mások vélnek. Ők azt mondják: nincs félelem a szeretetben, mert mikor önként szeretjük Istent, nem kényszerít minket sem erő, sem félelem az Ő szolgálatára. Akkor hát szerintük itt a szolgálai félelmet állítja szembe az önkéntes tisztelettel, s ebből származik a különbség a szolgálai és a gyermeki tisztelet között. Azt valóban igaznak ismerem én is el, hogy mikor akarattal szeretjük Istent, mint Atyát, akkor többé nem kényszerít minket a fenytés-érdem félelme, de ennek a tanításnak semmi köze sincs ehhez az igeszakaszhoz, mert az apostol csak arra tanít minket, hogy mikor Isten szeretete általunk látszik meg, és hit által válik ismertté, akkor békesség adatik a lelkiismeretünknek, így az többé nem reszket és nem fél.

Megkérdendő azonban, mikor üzi el a tökéletes szeretet a félelmet, hisz miután nekünk csak az isteni szeretet némi íze adatik meg, így soha nem szabadulhatunk meg a félelemtől? Erre azt válaszolom, hogy jóllehet a félelmet nem lehet teljesen lerázni, mégis, mikor Istenhez, mint csendes kikötőhöz menekülünk, mely mentes a hajótörés veszélyétől és a viharoktól, a félelem valóban el lesz űzve, mert utat enged a hitnek. Ezzel a félelem nincs teljesen elűzve, és támadni fogja az elméinket, de annyira azért igen, hogy nem gyötör minket, és nem gátolja azt a békességet, melyet hit által nyerünk.

³⁴ Mi a szeretet? Ugyanúgy ajándék, mint a hit, mert mennyei alkalmasságot foglal magába, de semmiképpen sem érdemelhető ki. Ha tökéletes lenne, akkor sem lenne benne semmi érdemleges, mert még így is messze alulmaradna annak, amit Isten érdemel. Bármiféle érdemet feltételezni az ember részéről a legnagyobb vakság jele, mert az üdvösség az elejétől a végéig kegyelmi ajándék. – *a szerk.*

A félelem gyötrelemmel jár. Itt az apostol tovább erősíti annak a kegyelemnek a nagyságát, melyről beszél, mert miután a legnyomorultabb állapot a folytonos gyötrelem elszenvédeése, így semmi sem kívánatosabb, mint nyugodt lelkiismerettel és csendes elmével megjelenni Isten előtt. Amit egyesek mondanak, miszerint a szolgák félnek, mert a büntetés és a vessző lebegnek a szemük előtt, s nem végzik a kötelességüket, csak ha kényszerítik őket, annak, amint már mondtuk, semmi köze nincsen az apostol által itt elmondottakhoz. Így a következő mondathoz adott magyarázat, miszerint aki fél, abban nem tökéletes a szeretet, mert nem veti magát alá önkéntesen Istennek, hanem inkább megszabadulni igyekszik az Ő szolgálatától, egyáltalában nem illik bele a szövegkörnyezetbe. Az apostol ugyanis épp ellenkezőleg arra emlékeztet minket, hogy a hitelenségnek köszönhetően fél valaki, azaz zavarodik össze az elméje, mert Isten valóban ismert szeretete megnyugtatja a szívet.³⁵

1Jn4:19-21

19. Mi szeressük őt; mert ő előbb szeretett minket!

20. Ha azt mondja valaki, hogy: Szeretem az Istent, és gyűlöli a maga atyjafiát, hazug az: mert a ki nem szereti a maga atyjafiát, a kit lát, hogyan szeretheti az Istent, a kit nem lát?

21. Az a parancsolatunk is van ő tőle, hogy a ki szereti az Istent, szeresse a maga atyjafiát is.

Nos diligimus eum, quia prior dilexit nos.

Si quis dicit, Deum diligo; et proximum suum odio habeat, mendax est: qui enim non diligit fratrem suum quem videt; Deum quem non videt, quomodo potest diligere?

Et hoc praeceptum habemus ab ipso, ut qui Deum diligit, diligit et fratrem suum.

19. *Mi szeressük őt.* Az *αγαπώμεν* ige értelmezhető kijelentő, vagy felszólító módban, az előbbi azonban jobban illik ide, mert az apostol, úgy vélem, az előző mondatot ismétli meg, miszerint mivel Isten megelőzött minket önkéntes szeretetével, ezért nekünk is viszonznunk kell a szeretetet, mert rögtön arra utal, amit szeretni kell az emberekben, vagy, hogy a Neki adandó szeretetet az emberek iránt kell kimutatnunk. Ha azonban jobbnak látjuk a felszólító módot, a jelentés nagyjából ugyanaz lesz: miután Isten önként szeretett minket, most nekünk is szeretnünk kell Őt.

Ez a szeretet azonban nem létezhet, ha nem kelt felebaráti szeretet. Ezért mondja hazugoknak azokat, akik azzal dicsekednek, hogy szeretik Istent, miközben gyűlölik a felebarátaikat.

Az ok azonban, melyet hozzákapcsol, látszólag nem kellően érvényes, mert a kisebbik és a nagyobbik összehasonlítása. Ha, mondja, nem szeretjük a felebarátainkat, akiket látunk, még kevésbé szerethetjük Istent, Aki láthatatlan. De van két nyilvánvaló kivétel, mert a szeretet, mellyel Isten iránt viseltetünk, hitből, és nem látásból fakad, amint azt az 1Pt1:8-ba is olvashatjuk, másodszer, Isten szeretete nagyon különbözik az emberek szeretetétől, mert

³⁵ Béza, Doddridge, Scott és a legtöbb igemagyarázó a *szeretetet* itt a bennünk levő szeretetre vonatkoztatják, nem pedig az Istennek a hit által meglátott szeretetére. Az apostol fő témája a bennünk levő szeretet, s a rá vonatkoztatott „tökéletessé lett” és „tökéletes” kifejezéseket helytelennek tűnik Istennek az irántunk érzett szeretetére vonatkoztatni. Ez a tökéletesség a 17. vers szerint abban rejlik, hogy amiképpen Isten, úgy vagyunk mi is ebben a világban, azaz, Hozzá hasonlóan a szeretetben, amiképpen az előző versben olvassuk, hogy Isten a szeretet.

A „félelem” az ítélettől való félelem, amit a 17. vers említ, s aki fél, arról azt olvassuk, hogy nem vált benne tökéletessé a szeretet, vagy nem lett tökéletes a szeretetben, ez pedig nyilvánvalóan a bennünk levő szeretetre vonatkozik. Majd rögtön hozzáteszi: „Mi szeressük őt”, s megjelöli az okot is, „mert ő előbb szeretett minket!” Ezután azzal folytatja, hogy rámutat az Isten iránti, valamint a felebarátaink iránti szeretet elkerülhetetlen szükségességére. – *a szerk.*

míg Isten az Ő végtelen jóságával indítja szeretetre az Ő népét, az emberek viszont gyakran a gyűlöletre méltók. Erre azt válaszolom, hogy az apostol itt készpénznek veszi, aminek kétségtelenül nyilvánvalónak kell lennie a számunkra: Isten azokban az emberekben kínálja nekünk Magát, akik hordozzák Isten képmását, s megköveteli azokat a kötelezettségeket, amiket nem Ő Maga akar elvégezni a számukra, a Zsolt16:2-3-nak megfelelően. Ott ugyanis ezt olvassuk: „Az én jóságom nem ér fel Hozzád, Uram; a szentek felé irányul szeretetem, akik a Földön vannak”.³⁶ S bizonyos, hogy ugyanennek a fajta részességnek, a megannyi dolog és a kölcsönös érintkezés szükségességének kell a kölcsönös szeretetre indítania minket, hacsak nem vagyunk az acélnál is keményebbek. János azonban másra gondolt: azt akarta megmutatni, mennyire csalóka bárki dicsekvése, aki azt mondja, hogy szereti Istent, de mégsem szereti az Isten képmását, ami a szeme előtt van.

21. *Az a parancsolatunk.* Ez egy erősebb érv, ami Krisztus tekintélyéből és tanításából származik, mert nemcsak az Isten szeretetével kapcsolatos parancsot adott nekünk, hanem a felebarátaink szeretetét is megparancsolta. Így tehát Istennel kell kezdenünk, hogy egyidejűleg megvalósulhasson az átmenet is az emberekhez.

³⁶ A Károli-fordítás szerint: Én Uram vagy te; feletted való jóm nincsen. A szentekben, a kik e földön vannak és a felségesekben, bennök van minden gyönyörűségem. - *a ford.*

5. fejezet

1Jn5:1-5

1. Mindaz, a ki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, Istentől született; és mindaz, a ki szereti a szülőt, azt is szereti, a ki attól született.

2. Abból ismerjük meg, hogy szeretjük az Isten gyermekeit, hogyha az Isten szeretjük, és az ő parancsolatait megtartjuk.

3. Mert az az Isten szeretete, hogy megtartjuk az ő parancsolatait; az ő parancsolatai pedig nem nehezek.

4. Mert mindaz, a mi az Istentől született, legyőzi a világot; és az a győzelem, a mely legyőzte a világot, a mi hitünk.

5. Ki az, a ki legyőzi a világot, ha nem az, a ki hiszi, hogy Jézus az Isten Fia?!

Omnis qui credit quod Jesus est Christus, ex Deo genitus est; et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit etiam eum qui genitus est ab eo.

In hoc cognoscimus quod diligimus filios Dei, si Deum diligimus, et praecepta ejus servamus.

Haec est dilectio Dei, ut praecepta ejus servemus, et praecepta ejus gravla non sunt.

Quoniam omne quod ex Deo genitum est, vincit mundum: et haec est victoria quae vincit mundum, fides nostra.

Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quod Jesus est Filius Dei?

1. *Mindaz, a ki hiszi.* Újabb okkal erősíti meg, hogy a hit és a testvéri szeretet egyesültek: mivel Isten hit által újít meg minket, ezért szükségszerűen Atyaként kell Őt szeretnünk, s ennek a szeretetnek ki kell terjednie minden gyermekére. Így a hit nem választható külön a szeretettől.

Az első igazság az, hogy mindenki, akik Istentől születtek, hiszik, hogy Jézus a Krisztus. Itt ismét látható, hogy egyedül Krisztus van feltüntetve a hit tárgyaként, mivel benne találjuk meg az igazságot, az életet és minden áldást, amikre csak vágyakozhatunk, valamint Istent mindenben, ami Ő.³⁷ Ezért a hit egyetlen helyes módja, ha elméinket Őfelé fordítjuk. Emellett abban hinni, hogy Ő a Krisztus azt jelenti: Tőle várjuk mindazokat a dolgokat, melyek a Messiásnak lettek megígérve.

S a Krisztus titulus sem ok nélkül adatik Neki, mert ez azt a hivatalt jelöli, amit az Atya jelölt ki a számára. Miután a törvény alatt minden dolog teljes helyreállítása, az igazság és a boldogság a Messiáson keresztül lettek megígérve, úgy manapság ennek egésze világosabban tárul elénk az evangéliumban. Jézust tehát csak akkor lehet Krisztusként elfogadni, ha az üdvösséget Nála keressük, mert ebből a célból küldte Őt az Atya, naponta felkínáltatik nekünk.

Ezért jelenti ki az apostol, hogy mindazok, akik valóban hisznek, Istentől születtek. A hit ugyanis messze felette áll az emberi elme felfogóképességének. Ezért a mennyei Atyánknak kell minket Krisztushoz vonzani, hisz közülünk senki sem képes felemelkedni Őhöz a maga erejéből. S ez az, amire az apostol tanít minket az evangéliumában, mikor azt mondja, hogy azok, akik hisznek az egyszülött nevében, nem testtől és vértől születtek (Jn1:13). Pál pedig azt mondja: nem a világ lelkével lettünk felruházva, hanem az Istentől származó Lélekkel, hogy megismerjük az Isten által nekünk adott dolgokat (1Kor2:12). Mert szem nem látta, fül nem hallotta, elme fel nem fogta azt a jutalmat, ami azok számára tétetett félre, akik szeretik Istent, s egyedül a Lélek hatol be ebbe a titokba. Továbbá, miután Krisztus

³⁷ Szó szerint: „Az egész Istent – *totum Deum*” – a szerk.

a megszentelődés végett adatik nekünk, s Magával hozza az újjászületés Lelkét – röviden, miután a saját Testével egyesít minket, ez újabb oka annak, amiért senkinek sem lehet hite, csak annak, aki Istentől született.

Azt is szereti, a ki attól született. Ágoston és más korai szerzők ezt Krisztusra vonatkoztatták, de helytelenül. Mert jóllehet az apostol egyes számot használ, mégis beleért minden istenfélőt, s a szövegkörnyezet is világosan megmutatja: nem más célja volt ezzel, mint hogy a testvéri szeretetet visszavezesse a hithez, mint annak forrásához. Ezt az érvet valóban a természet szokásos menetéből származtatja, de ami az emberek között látszik, azt áthelyezi Istenre.³⁸

Észre kell azonban vennünk, hogy az apostol nem úgy beszél csak a hívőkről, s hagyja figyelmen kívül a többieket, mintha csak az előbbieket kellene szeretni, s nem kellene törődni másokkal, és számításba venni őket, hanem arra tanít minket mondhatni ezzel az első tevékenységgel, mikor azt parancsolja, hogy az istenfélőkkel kezdjük, hogy szeressünk válogatás nélkül mindenkit.³⁹

2. *Abból ismerjük meg.* Ezekkel a szavakkal röviden azt mutatja meg, mi az igazi szeretet. Eddig arra tanított minket, hogy soha nem szeretjük ténylegesen Istent, amíg nincs jelen a testvéri szeretet is, mert ez mindig az előbbi hatása. Most azonban azt tanítja, hogy az embereket helyesen és megfelelően szeretjük, ha Istené az elsőség. Ez pedig szükséges meghatározás, mert gyakran megtörténik, hogy Istentől elkülönítetten szeretjük az embereket, amiképpen a szentségtelen és testi barátságok csak a magánérdekeket, vagy holmi mulandó célokat tartanak szem előtt. Miután az apostol először a hatásra utalt, most rátér az okra is, mert a célja annak kimutatása, hogy a kölcsönös szeretetet oly módon kell művelni, melynek során Istent is tiszteljük.

Isten szeretetéhez hozzákapcsolja a törvény megtartását, s teszi ezt joggal. Mert mikor úgy szeretjük Istent, mint Atyát és Urat, a tiszteletnek szükségszerűen össze kell kapcsolódnia a szeretettel. Emellett Isten sem különíthető el Önmagától. Miután pedig Ő a forrása minden igazságosságnak és egyenlőségnek, annak, aki Őt szereti, szükségszerűen fel kell készítenie a szívét az igazság iránti engedelmességre. Isten szeretete tehát nem tétlen, vagy hatástalan.⁴⁰

Ebből az igeszakaszából azonban azt is megtanuljuk, mit jelent a törvény megtartása. Ha ugyanis csak a félelemtől kényszerítve engedelmeskedünk Istennek az Ő parancsolatainak megtartásával, akkor nagyon távol állunk a valódi engedelmességtől. Így tehát az első dolog az, hogy a szívünket szándékos engedelmisségben szánjuk oda Istennek, majd utána életünket a törvény szabályainak megfelelően alakítsuk. Erre gondolt Mózes, mikor a törvény summáját összefoglalva ezt mondta: „Ó Izráel! mit kíván az Úr, a te Istened tőled? Csak azt, hogy szeresd őt, és engedelmeskedj Neki” (v. ö. 5Móz10:12).

3. *Az ő parancsolatai pedig nem nehezek.* Ezt azért tette hozzá, nehogy a nehézségek – mint rendszerint – elfojtsák, vagy csillapítsák a buzgóságunkat. Azok ugyanis, akik vidám elmével és nagy hévvel követték a kegyes és szent életet, később belefáradtak, mikor látták, hogy az erejük nem elegendő. János tehát, az erőfeszítéseink serkentése végett mondja, hogy Isten parancsolatai nem nehezek.

Másrésről azonban ennek ellene vethető, hogy a tapasztalat nagyon mást mutat, s a Szentírás is arról tesz bizonyosságot, hogy a törvény igája elhordozhatatlan (Csel15:2). Az ok is nyilvánvaló: mivel az önmegtagadás mondhatni a törvény megtartásának bevezetője, mondhatjuk vajon, hogy az ember számára könnyű önmagát megtagadni? Sőt, mivel a törvény lelki, amint Pál tanítja nekünk a Rm7:14-ben, mi pedig nem vagyunk más, csak test,

³⁸ Az igevers szó szerinti fordítása az alábbi: „Mindenki, aki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, Istentől született, s mindenki, aki szereti a szülőt, szereti a tőle születettet is.” – *a szerk.*

³⁹ A téma mindvégig kétségtelenül a testvéri szeretet, s ez az igeszakasz ezt mutatja meg a legvilágosabban. Mindenki szeretete kétségtelenül kötelesség, de itt nem erről tanít. – *a szerk.*

⁴⁰ „Az Isten szeretete” itt kétségtelenül az Isten iránti szeretetet jelenti, melynek Ő a tárgya. – *a szerk.*

hatalmas ellentétnek kell fennállnia közöttünk és Isten törvénye között. Erre azt válaszolom, hogy ez a nehézség nem a törvény természetéből fakad, hanem a mi romlott testünkből, s ez az, amit Pál is konkrétan kijelent. Miután ugyanis kimondta, hogy a törvény nem volt képes igaz mivoltot adni nekünk, azonnal a testünket hibáztatja ezért.

Ez a magyarázat teljes mértékben összebékíti a Pál és Dávid által mondottakat, melyek teljes mértékben ellentéteseknek látszanak. Pál a halál mesterévé teszi a törvényt, kijelentvén, hogy nincs más hatása, mint Isten haragját hozza ránk, azért adatott, hogy növelje a bűnt, és azért él, hogy megöljön minket. Dávid ugyanakkor azt mondja a törvényről, hogy édesebb a méznél, s kívánatosabb az aranyból, továbbá egyéb dicséretetek mellett megemlíti, hogy megvidámítja a szívet, megtérít az Úrhoz, és megelevenít. Pál ugyanis a törvényt az ember romlott természetével veti össze, s ebből származik a konfliktus, míg Dávid azt mutatja meg, miképpen gondolkodnak és éreznek azok, akiket Isten az Ő Lelkével megelevenít. Utóbbiból származik az a bizonyos édesség és öröm, melyekről a test nem tud semmit. János pedig nem hagyta figyelmen kívül ezt a különbséget, mert a „az ő parancsolatai pedig nem nehezek” szavakat Isten gyermekeire korlátozza, nehogy bárki szó szerint vegye azokat, s arra céloz: a Szentléleknek köszönhetően nem nehéz, vagy fáradszó engedelmeskednünk Istennek.

A kérdést azonban még nem látszik teljességgel megválaszolni, mert a kegyesek, jóllehet a Lélek irányítja őket, mégis kemény küzdelmet folytatnak a saját testiségükkel, s bármennyit is fáradoznak, mégis jó, ha a felét ellátják a kötelességeiknek. Sőt, majdnem összeroskadnak a terheik alatt, mintha csak, amint mondják a szentély és a lejtő között állnának. Látjuk miképpen nyögött Pál mintegy fogolyként, s kiáltott fel, hogy milyen nyomorult, mert nem szolgálhatja teljességgel Istent. A válaszom erre az, hogy a törvényt annyira mondja könnyűnek, amennyire felruháztunk mennyei erővel, és legyőzzük a testi vágyakat. Mert bármennyire is álljon ellen a test, a kegyesek rájönnek, hogy nincs másban valódi öröm, csak Isten követésében. Továbbá azt is meg kell jegyezni, hogy János nemcsak a törvényről beszél, mely nem tartalmaz mást, csak parancsolatokat, hanem összekapcsolja azt Isten atyai engedékenységgel, ami enyhíti a törvény szigorát. Mikor tehát tudjuk, hogy az Úr kegyelmesen megbocsátott nekünk, mikor a cselekedeteink nem kerülnek a törvény elé, ez sokkal inkább tesz készségessé minket az engedelmességre, amint meg van írva: „Hiszen te nálad van a bocsánat, hogy féljenek téged!” (Zsolt130:4) Ebből származik tehát a törvény megtartásának képessége, mert a kegyesek a megbocsátás által támogatván nem csüggednek el, mikor nem képesek megtenni mindazt, amit kellene. Az apostol közben arra is emlékeztet minket: harcolnunk kell azért, hogy szolgálhassuk az Urat, mert az egész világ igyekszik megakadályozni, hogy oda menjünk, ahová az Úr hív minket. Így tehát csak az tartja meg a törvényt, aki bátran ellenáll a világnak.

4. *Az a győzelem.* Ahogyan mondta, hogy mindazok, akik az Istentől születtek, legyőzték a világot, most a legyőzésének módját is bemutatja. Hisz még mindig megkérdendő: honnan származik ez a győzelem? Ezért a világ feletti győzelmet a hittől teszi függővé.⁴¹

Ez az igeszakasz figyelemre méltó, mert a Sátán folyamatosan ismétli a félelmetes és szörnyű rohamait, Isten Lelke azonban – kijelentvén, hogy a veszélyek felett állunk – elveszi a félelmet és megelevenít minket, hogy bátran harcoljunk. S a múlt idő hangsúlyosabb, mint a

⁴¹ A szavak szó szerint: „Mert minden Istentől született dolog legyőzi a világot”, stb. semlegesnemet használ az első versben szereplő himnemű „mindaz”, vagy „mindenki” helyett. Vagy, mint a לָא szót a héberben, ezt is többes értelemben használja, mint például a παντες-t a Jn17:2-ben: „hogy örök életet adjon mindennek (αποτοις), a mit (παι) néki adtál”. Macknight és mások azt mondták, hogy a semlegesnemet azért használja, hogy ebbe mindenféle embert belefoglaljon: férfiakat és nőket, fiatalokat és öregeket, zsidókat és pogányokat, rabszolgákat és szabadokat. De akkor miért nem használt semlegesnemet az első versben? Ez világosan a stílus sajátossága, s nem más, és nem kellene megtartani a fordításban.

A „győzelem” a helyett szerepel, ami a győzelmet hozza, a hatást az okhoz, vagy jelölhet személyt, amiképpen a νικη néha a győzelem istennőjét jelenti. „S az a győztes, aki legyőzi a világot, a mi hitünk.” – *a szerk.*

jelen, vagy a jövő, mert azt mondja: *legyőzte*. Teszi ezt annak érdekében, hogy biztonságban érezhessük magunkat, mintha az ellenség már menekülni volna kénytelen. Valóban igaz, hogy a háborút egész életünkben mindvégig folytatjuk, a konfliktusaink napi rendszerességgel ismétlődnek, sőt, új és változatos csatákat kezdeményez minden pillanatban minden oldalról az ellenségünk. Miután azonban Isten nem csak egyetlen napra fegyverez fel minket, s miután a hit sem csak egy napra szól, hanem a Szentlélek örökös munkája. Ezért máris úgy vagyunk részesei a győzelemnek, mintha már győztünk volna. Ez a magabiztosság azonban nem eredményez közönyt, hanem mindig buzgón harcolni vágyókká tesz minket. Az Úr ugyanis nem úgy parancsolja meg a népének, hogy legyenek magabiztosak, hogy még nem erősíti meg őket, hanem épp ellenkezőleg, kijelenti, hogy már győztek. S teszi ezt annak érdekében, hogy bátrabban és fáradhatatlanabban harcolhassanak.

A *világ* kifejezésnek itt tág a jelentése, mert magában foglal mindent, ami szembeszegül Isten Lelkével. Így a természetünk romlottsága is a világ része, valamint minden vágy, és a Sátán minden ravaszsága, röviden bármi, ami elvon minket Istentől. Efféle ellenséges erőkkel hatalmas háborút kell vívnunk, s már azelőtt legyőzötteknek kellene lennünk, hogy a küzdelemben bocsátkoztunk volna, sőt naponta akár százszor is vereséget szenvednénk, ha Isten nem ígért volna nekünk győzelmet. Isten azonban a győzelem ígéretével bátorít minket a harcra. S ahogyan ez az ígéret állandóan biztosítja a számunkra Isten legyőzhetetlen erejét, úgy teszi másrésztől semmivé az emberek minden erejét. Az apostol ugyanis nem azt tanítja itt, hogy Isten csak bizonyos segítséget nyújt nekünk, hogy ezzel a segítséggel képesek legyünk ellenállni, hanem a győzelmet egyedül a hittől teszi függővé. A hit pedig mástól veszi azt, amivel győzedelmeskedik. Azok tehát Istentől veszik el azt, ami az övé, akik a győzelmet a saját erejüknek tulajdonítják.

5. *Ki az, a ki legyőzi a világot.* Ez az előző mondat oka: azért győzünk hit által, mert Krisztusból merítünk erőt, ahogyan Pál is mondja: „Mindenre van erőm a Krisztusban, a ki engem megerősít” (Fil4:13). Csak az képes legyőzni a Sátánt és a világot, és nem engedni a saját testének, aki miután önmagában félénk, egyedül Krisztus erejére támaszkodik. A *hit* alatt ugyanis Krisztus tényleges érzékelését érti, vagy a hatékony Rá támaszkodást, amivel az Ő erejét a magunkévá tesszük.

1Jn5:6-9

6. Ez az, a ki víz és vér által jó vala, Jézus a Krisztus; nemcsak a vízzel, hanem a vízzel és a vérrel. És a Lélek az, a mely bizonyágot tesz, mert a Lélek az igazság.

7. Mert hárman vannak, a kik bizonyágot tesznek a mennyben, az Atya, az Íge és a Szent Lélek: és ez a három egy.

8. És hárman vannak, a kik bizonyágot tesznek a földön, a Lélek, a víz és a vér; és ez a három is egy.

9. Ha elfogadjuk az emberek bizonyágtételét, az Isten bizonyágtétele nagyobb: mert az Isten bizonyágtétele az, a melylyel bizonyágot tett az ő Fiáról.

Hic est qui venit per aquam et sanguinem, Jesum Christum; non in aqua solum, sed in aqua et sanguine; et Spiritus est qui testificatur, quandoquidem Spiritus est veritas.

Nam tres sunt qui testificantur in coelo, Pater, Sermo, et Spiritus Sanctus; et hi tres unum sunt.

Et tres sunt qui testificantur in terra, Spiritus, aqua et sanguis; et hi tres in unum conveniunt.

Si testimonium hominum recipimus, testimonium Dei majus est; quoniam hoc est testimonium Dei, quod testificatus est de Filio suo.

6. *Ez az, a ki... jó vala.* S hogy a hitünk biztonságosan megnyugodhasson Krisztusban, azt mondja: a törvény előképeinek valódi szubsztanciái Benne jelennek meg. Nekem kétségem sincs ugyanis a felől, hogy a *víz* és a *vér* szavakkal a törvény ókori rítusaira utal. Az összehasonlítás emellett még azt a célt is szolgálja, hogy ne csak annyit tudjunk, hogy Krisztus eljövételével Mózes törvénye eltöröltetett, hanem azt is, hogy Benne keressük azoknak a dolgoknak a beteljesedését, amit a ceremóniák korábban jelképeztek. S bár ezek különfélék voltak, az apostol e kettővel jelöli a szentség és az igazságosság teljes tökéletességét. Vízrel mostak el ugyanis minden szennyet, hogy az emberek tisztán és mocsoktalanul járulhassanak Isten elé, a vérrel pedig engesztelést végeztek, s zálog adatott általa az Istennel történő teljes megbékélésről. A törvény azonban csak körvonalazta külsődleges jelképekkel azt, amit ténylegesen és teljesen a Messiás végzett el.

János tehát alkalmasan bizonyítja, hogy Jézus az Úr korábban megígért Krisztusa, mert Ő hozta el magával azt, amivel teljes mértékben megszentel minket.

S valóban, a vért illetően, amivel Krisztus megbékítette Istent, nincs kétely, de miképpen jött el a víz által, az megkérdőjelezhető. Nem valószínű, hogy ez utalás a keresztségre. Természetesen úgy vélem, hogy János itt annak gyümölcsét és hatását tárja elénk, amit az evangélium történetében jegyzett fel, mert amit ott mond, hogy víz és vér folyt Krisztus oldalából, azt kétségtelenül csodának kell tartani. Tudom, hogy ez természetes módon is megtörténik a holtakkal, de itt Isten célja folytán következett be, hogy Krisztus oldala a vér és a víz forrásává vált. Ezzel megtudhatták a kegyesek, hogy a megtisztítást (aminek az ókori keresztség előképe volt) Benne találhatják meg, továbbá hogy mindaz, amit az ókorban a vérrel történő meghintés előre jelzett, beteljesedett. Erről a dologról hosszabban van szó a zsidókhöz írott levél kilencedik és tizedik fejezeteiben.

És a Lélek az, a mely bizonyóságot tesz. Ebben a mondatban azt mutatja meg, miképpen ismerik és érzik a kegyesek Krisztus erejét: a Lélek teszi őket bizonyossá benne. S nehogy ingadozzon a hitük, azt is hozzáteszi, hogy a teljes és valóságos szilárdságot, vagy stabilitást a Lélek bizonyóságtétele hozza létre. S *igazságnak* nevezi a Lelket, mert az Ő szavahihetősége elvitathatatlan, és bőségesen elegendőnek kell lennie a számunkra.

7. *Mert hárman vannak, a kik bizonyóságot tesznek a mennyben.* Egyesek ennek az igeversnek az egészét kihagyták. Jeromos úgy gondolja, hogy ez inkább céllal, semmint tévedésből történt, s valóban csak a latinok részéről. Miután azonban még a görög másolatok sem egyformák, én nem merek semmit mondani a témában. Mivel azonban az igeszakasz gördülékenyebb, ha ez a mondat benne marad, s látván, hogy a legjobb és legelfogadottabb másolatokban ez a mondat szerepel, én arra hajlok, hogy ezt fogadjam el a helyes olvasatnak.⁴² S a jelentése az lesz, hogy Isten a hitünk legbőségebb megerősítése végett Krisztusban három módon tesz arról bizonyóságot, hogy Benne kell megnyugodnunk. Miután

⁴² Kálvin valószínűleg a saját korának nyomtatott változataira gondol, nem a görög kéziratokra. Ami a kéziratok, valamint a változatok és idézetek hitelességét illeti, az igeszakasz kérdéses, mert *egyetlen* görög kéziratban sem található meg a XVI. századot megelőzően, és nincs benne *egyetlen korai* változatban sem a latint, illetve annak egyes másolatait leszámítva. Nem is idézik sem a korai görög, sem a korai latin egyházatyák, néhányuk kivételével, akiknek az idézeteit vitatták. Ezek olyan tények, melyeket semmiféle kifinomult találgatás sem képes megcáfolni. Sajnálatos, hogy tanult emberek, például Burgess püspök annyira hiábavaló erőfeszítéssel munkálkodott és fáradozott az igevers, vagy inkább az igevers egyik része és a következő igevers eleje hitelességének megerősítésén. Az egész szakasz ekképpen alakul (a kérdéses rész szögletes zárójelben):

7. Mert hárman vannak, a kik bizonyóságot tesznek [a mennyben, az Atya, az Íge és a Szent Lélek: és ez a három egy.

8. És hárman vannak, a kik bizonyóságot tesznek a földön], a Lélek, a víz és a vér; és ez a három is egy.

Ami az igeszakasz szerkezetét illeti, a nyelvtan és az értelem vonatkozásában ez a beszúrással és a beszúrással nélkül is ugyanaz. Amit ennek ellenében mondtak ebben a dologban, az egyáltalában nem látszik döntőnek, mert semmiképpen sem elégségesek annak kimutatására, hogy a szavak nem kérdésesek. Az igeszakasz valóban jobb olvasatot ad a beszúrt szavak nélkül. Ami pedig az értelmet illeti, azaz azt az értelmet, amiben a hitelességük szószólói veszik, annak semmi kapcsolata sincs az igeszakasz általános irányvonalával. – *a szerk.*

ugyanis a hitünk három személyt fogad el egyetlen lényegben, ezért kap meghívást oly valóságos módokon Krisztushoz, hogy Őrá támaszkodhasson.

Mikor azt mondja, hogy *ez a három egy*, akkor nem a lényegre, hanem ellenkezőleg, az egyetértésre utal, mintha azt mondta volna, hogy az Atya, az Ő örök Igéje és a Lélek összhangban tesznek bizonyosságot ugyanarról Krisztusra vonatkozólag. Ezért egyes másolatokban szerepel az εἰς ἓν, „egyért (egy dologért)”. S bár ἐν εἰσιν-t olvasunk úgy, mint a többi másolatban, mégsem kétséges, hogy az Atyáról, a Fiúról és a Lélekről mondja, hogy egyek – ugyanabban az értelemben, amelyben később a vizet, a vért és a Lelket is egyetértőknek mondja.

Miután azonban kétszer említi a Lelket, Aki egy bizonyágtevő, ez szükségtelen ismétlésnek tűnik. Erre azt mondom: mivel különböző módokon vallja meg Krisztust, a kettős bizonyosságot alkalmas módon vonatkoztatja Rá. Miután az Atya, az Ő örök Bölcsességével és Lelkével mondhatni ellentmondást nem tűrő módon jelenti ki Jézust Krisztusnak, így ebben az esetben az Istenség kizárólagos fenségét kell mérlegelnünk. Miután azonban a szívünkben lakozó Lélek komoly foglaló, zálog és pecsét ennek a dekrétumnak a megerősítésére, ennek következtében beszél a földről is az Ő kegyelme által.

Mivel azonban nem mindenki fogadja el ezt az olvasatot, ezért a következőket akképpen magyarázom, mintha az apostol csak a földi bizonyágtevőkre utalt volna.

8. *És hárman vannak.* A saját céljára alkalmazza, ami a vízről és a vérről elhangzott, hogy ne lehessen mentségük a Krisztust elutasítóknak. A bizonyágtételek által ugyanis kellően erősen és világosan bizonyítja, hogy Ő az, Aki korábban megígértetett, mert a víz és a vér az üdvösség zálogaiként és hatásaiként valóban arról tesznek bizonyosságot, hogy Ő Istentől küldetett. Harmadik bizonyágtévőként a Szentleket is hozzáteszi, Aki azonban mégis az első helyet foglalja el, mert Nélküle a víz és a vér haszontalanul folytak volna. Ő ugyanis az, Aki elpecsételi a szívünkben a víz és a vér bizonyosságát, s Ő az, Aki az erejével elhozza nekünk Krisztus halálának gyümölcsét. Sőt, Ő árasztja a szívünkbe az üdvösségünkért kiontott vért, vagy egyetlen szóval mondva, Ő teszi Krisztust a miénkké, minden áldásával egyetemben. Pál is, a Rm1:4-ben, miután azt mondta, hogy Krisztus a feltámadásával bizonyította Önmagát Isten Fiának, azonnal hozzáteszi: „a Lélek megszentelésén keresztül”.⁴³ Bármiféle jelei is ragyognának ugyanis fel az isteni dicsőségnek Krisztusban, ezek mégis homályosak lennének a számunkra, és elkerülnék a figyelmünket, ha a Szentlélek nem nyitná meg a hitünk szeméit.

Az olvasók most már megérthetik, miért hozakodott elő János a Lélekkel, mint bizonyágtévővel a víz és a vér mellett: pontosan azért, mert a Lélek saját hivatala megtisztítani a lelkiismeretünket Krisztus vérével, s ezzel tenni hatékonyá az általa elvégzett tisztogatást. Ebben a témában néhány megjegyzést olvashatunk Péter második levelében, ahol majdnem ugyanezt a kifejezésmódot használja: a Szentlélek a Krisztus vérével történő meghintéssel tisztítja meg a szíveinket.⁴⁴

⁴³ A Károli-fordítás szerint: a szentség Lelke szerint – *a ford.*

⁴⁴ Ha kihagyjuk a beszúrtnak tekintett szavakat, akkor így olvashatjuk az igeszakaszt: „Ez az, aki jön vízzel és vérrel, a Jézus Krisztus, és nemcsak vízzel, hanem vízzel és vérrel. S a Lélek is bizonyosságot tesz, mert (vagy látván, hogy) a Lélek az igazság (vagy igaz), mivel hárman vannak, akik bizonyosságot tesznek, a Lélek, a víz és a vér, s ezek hárman egyetértének.”

Ebből meglátjuk annak okát, miért mondja a Lelket igaznak: azért, mert nincs egyedül, hiszen a víz és a vér együtt hatnak Vele. A bizonyágtétel tehát teljes mértékben megfelelő a törvény követelményeinek. Ebből annak a jelentését is látjuk, ami elhangzik, mikor az emberek a bizonyágtételét említi. Mintha ezt mondta volna: Három ember bizonyágtételét érvényesnek fogadják el. Mennyivel inkább érvényes Isten bizonyágtétele, melyet három tanú támaszt alá? Azért nevezi Isten bizonyágtételének, mert a bizonyágtételeket Ő rendelte el és jelölte ki. Mikor azt mondja, hogy víz és vér által jött el, az azt jelenti: vízzel és vérrel jött. A δια előtag néha ezt jelenti, és a második mondatban ev-re változik. Hasonló példákkal találkozunk a 2Kor3:11-ben, és a 2Kor4:11-ben. Lásd Rm2:27, 4:11. Ennek a szerkezetnek megfelelően egyedül Kálvin magyarázata a helyes, miszerint a víz a megtisztítást, míg a vér az engesztelést jelenti. A kifejezéseket a törvény rítusaitól kölcsönzi, s akkor is a törvényre utal, mikor az emberek bizonyágtételéről beszél. – *a szerk.*

Ezekből a szavakból azonban megtanulhatjuk, hogy a hit nem pusztá, vagy üres Krisztust ragad meg, hanem az Ő ereje egyidejűleg megelevenítő is. Mi másért küldetett ugyanis Krisztus a Földre, mint azért, hogy az Ő halálának áldozatával kibékítse Istent? S azért, mert a megtisztítás hivatalát az Atya bízta Rá?

Ennek ellene vethető, hogy az itt említett megkülönböztetés felesleges, mert Krisztus a bűneinkért történt megbűnhődésével tisztított meg minket, így az apostol ugyanazt a dolgot említi kétszer. Elismerem, hogy a megtisztítás valóban benne foglaltatik a jóvátételben, ezért nem teszek különbséget a víz és a vér között úgy, mintha azok különállók lennének. Ha azonban közülünk bárki fontolóra veszi a saját gyengeségét, azonnal elismeri, hogy nem hiábavaló, vagy ok nélküli a vér és a víz megkülönböztetése. Emellett, amint már említettük, az apostol a törvény rítusaira utal, s Isten az emberi gyengeség miatt korábban nemcsak az áldozatokat, de a mosakodásokat is elrendelte. S az apostol konkrétan meg akarta mutatni, hogy mindkettő valósága bemutatott Krisztusban, s ezen az alapon mondta korábban, hogy „nemcsak a vízzel”. Úgy érti ugyanis, hogy az üdvösségünknek nemcsak egy része található meg Krisztusban, hanem annak az egésze, így semmit sem kell máshol keresnünk.

9. *Ha elfogadjuk az emberek bizonyágtételét.* A kisebbtől a nagyobb felé érvelve bizonyítja, hogy mennyire hálátlanok az emberek, mikor elvetik Krisztust, Aki mellett, mint elmondta, Isten tett bizonyágot. Ha ugyanis a világi dolgokban az emberek szavaira támaszkodunk, akik hazudhatnak és megtéveszthetnek, mennyire ésszerűtlen, ha Istennek kevesebb hitelt adunk, mikor mondhatni a saját trónján ül, ahol Ő a legfőbb Bíró. Egyedül tehát a saját romlottságunk akadályoz meg abban, hogy befogadjuk Krisztust, mivel Ő teljes bizonyítékot szolgáltat ahhoz, hogy higgyünk az Ő hatalmában. Emellett nemcsak azt nevezi Isten bizonyágtételének, amit a Lélek vés bele a szívünkbe, hanem azt is, amelyet a víztől és a vértől nyerünk. A tisztításnak és az engesztelésnek ez az ereje ugyanis nem földi, hanem mennyei volt. Ezért Krisztus vérének nem az emberek között megszokott módon kell felbecsülni, hanem inkább egyrészt Isten céljára kell tekintenünk, aki a bűneink eltörlésére rendelte azt, másrészt pedig arra a hatékonyságra, mely belőle származik.

1Jn5:9-12

9. Ha elfogadjuk az emberek bizonyágtételét, az Isten bizonyágtétele nagyobb: mert az Isten bizonyágtétele az, a melylyel bizonyágot tett az ő Fiáról.

10. A ki hisz az Isten Fiában, bizonyágtétele van önmagában. A ki nem hisz az Istennek, hazuggá tette őt; mert nem hitt abban a bizonyágtételben, a melylyel bizonyágot tett Isten az ő Fiáról.

11. És ez az a bizonyágtétel, hogy örök életet adott nekünk az Isten és ez az élet az ő Fiában van.

12. A kié a Fiú, azé az élet: a kiből nincs meg az Isten Fia, az élet sincs meg abban.

— Porro hoc est testimonium Dei, quod testificatus est de Filio suo.

Qui credit in Filium Dei, habet testimonium in seipso; qui non credit Deo, mendacem facit eum; quia non credidit in testimonium quod testificatus est Dens de Filio suo.

Et hoc est testimonium, quod vitam aeternam dedit nobis Deus; et haec vita in Filio ejus est.

Qui habet Filium, habet vitam; qui non habet Filium Dei, vitam non habet.

9. *Mert az Isten bizonyágtétele az.* Az οτι kötőszó itt nem az okot jelöli, hanem magyarázatként kell tekintenünk, mert az apostol, miután emlékeztetett arra, hogy Isten megérdemli, hogy sokkal jobban higgyünk Neki, mint az embereknek, most hozzáteszi: senkinek sem lehet hite Istenben, csak a Krisztusba vetett hit által, mert Isten egyedül Őt

állítja elénk, és akarja, hogy csatlakozzunk Hozzá. Ebből arra következtet: biztonsággal és nyugodt elmével hihetünk Krisztusban, mert Isten az Ő szavahihetőségével támasztja alá a hitünket. Nem azt mondja, hogy Isten külsődlegesen szól, hanem hogy a kegyesek mindegyike érzi magában: Isten a hite szerzője. Ebből kiderül, mennyire eltér a hit a valami mástól függő halvány vélekedéstől.

10. *A ki nem hisz.* Miután a kegyesek rendelkeznek azzal a jótétteménnyel, hogy tudják: kikerültek a tévelygés veszélyéből, mert az Isten az ő alapjuk, úgy teszi meg az istenteleneket a szélsőséges istenkáromlásban vétkeseknek, amiért hazugsággal vádolják Istent. Kétségtelen, hogy Isten semmit sem becsül oly sokra, mint a saját igazságát, ezért nem lehet Ellene gyalázatosabb gonoszságot elkövetni, mint megfosztani Őt ettől a tisztességtől. Így hát azért, hogy hitre indítson fel bennünket, az ellenkező oldalról veszi az érvet. Ha ugyanis Istent hazuggá tenni borzalmas és utálatos istentelenség, hisz ilyenkor azt vesszük el, ami kimondottan az övé, ki ne rettegne visszatartani az evangéliumba vetett hitet, melyben Isten Maga állítja Önmagát páratlanul igaznak és hűségeseznek? Ezt gondosan meg kell figyelni. Egyesek csodálkoznak azon, hogy Isten miért dicséri ennyire a hitet, és miért ítéli el oly súlyosan a hitetlenséget. Ebben azonban Isten dicsősége foglaltatik benne. Miután ugyanis az evangéliumban az Ő igazságának speciális példáját szándékozott bemutatni, mindazok, akik elvetik az abban nekik kínált Krisztust, nem hagynak semmit meg a Számára. Ezért elismerhetjük ugyan, ha valaki az életének más területein olyan, mint egy angyal, a szentéletűsége azonban mégis ördögi, mivel elutasítja Krisztust. Így látjuk, amint egyesek a pápaságban mérhetetlenül elégedettek a szentéletűség pusztá álarcával, miközben még mindig a legmakacsabbul visszautasítják az evangéliumot. Értsük meg tehát, hogy az igaz vallás kezdete ennek a tanításnak az engedelmes felkarolása, melyet oly erőteljesen alátámasztott a bizonyágtételével.

11. *Hogy örök életet adott nekünk az Isten.* Elénk tárva a jótéttemény, most hitre hívogat minket. Valóban Istennek kijáró tisztesség azonnal elfogadni minden ellentmondás nélkül mindazt, amit kijelent nekünk. Mivel azonban ingyenesen kínál nekünk életet, a hálátlanságunk túrhetetlen lesz, hacsak azonnali hittel el nem fogadjuk ezt az édes és szeretetreméltó tanítást. S az apostol szavai kétségtelenül azt akarják megmutatni, hogy nemcsak az evangéliumnak kell tisztelettel engedelmeskednünk, nehogy megbántsuk Istent, de szeretnünk is kell, mert örök életet hoz nekünk. Ebből megtanuljuk, mit kell főleg keresni az evangéliumban, ez pedig nem más, mint az üdvösség ingyenes ajándéka, mert Isten abban biztat minket megtérésre és félelemre, nehogy elszakadjuk Krisztus kegyelmétől.

Az apostol azonban, hogy egyben tarthasson minket Krisztusban, megint megismétli, hogy az élet Benne található: mintha azt mondta volna, hogy semmi más utat nem jelölt ki a számunkra Isten, az Atya, az élet megszerzéséhez. S az apostol itt tulajdonképpen három dolgot foglal össze: mi valamennyien halálra adatunk, amíg Isten az Ő ingyenes kegyességével helyre nem állít minket az életre. Világosan kijelenti ugyanis, hogy az élet Isten ajándéka. Ebből az is következik, hogy híjával vagyunk az életnek, és érdemekkel nem szerezhető meg. Másodszer, arra tanít, hogy az életet az evangélium adja nekünk, mert abban ismerjük meg Isten jóságát és atyai szeretetét. Végül azt mondja, hogy nem lehetünk más módon részesei az életnek, csak a Krisztusba vetett hit által.

12. *A kiben nincs meg az Isten Fia.* Ez az utolsó mondat megerősítése. Valóban elegendőnek kell lenni, hogy Isten az életet nem másban, mint Krisztusban alkotta meg, hogy azt Őbenne kereshessük. S nehogy bárki másfelé forduljon, mindenkit kizár az élet reménységéből, akik nem Krisztusban keresik azt. Tudjuk, mit jelent Krisztust birtokolni, mert Őt hit által tesszük a magunkévá. Az apostol tehát azt mutatja meg, hogy mindazok, akik elszakadnak Krisztus Testétől, élet nélkül valók. Ez azonban összeegyeztethetetlennek tűnik a józan ésszel, mert a történelem megmutatja, hogy léteztek hősiességű emberekkel felruházott nagy emberek, akik számára Krisztus mégis teljesen ismeretlen volt, az pedig ésszerűtlennek tűnik,

hogy ezeknek a hatalmasoknak semmi tisztessége se legyen. Erre azt mondom: hatalmasat tévedünk, ha azt hisszük, hogy mindazt, ami a mi szemünk számára kiváló, Isten mind elfogadja, mert meg van írva Lukácsnál: „a mi az emberek közt magasztos, az Isten előtt útálatos” (Lk16:15).

A szív szennyessége ugyanis el van rejtve előlünk, s megelégszünk a külső megjelenéssel, de Isten látja, ha alatta a legvisszataszítóbb mocsok rejlik. Nem csoda tehát, ha a tetszetős, de nem valódi erények, melyek a tisztátalan szívből származnak, s nem a megfelelő célra irányulnak, Számára bűdösek. Emellett honnan származik a tisztaság, és honnan származik a vallás tényleges tisztelete, ha nem Krisztus Lelkétől? Így tehát nem létezik semmi dicséretre méltó, csakis Krisztusban. Létezik továbbá még egy ok, mely minden kételyt eltöröl: az emberek igazsága ugyanis a bűnbocsánatban rejlik. Ha ezt levesszük, Isten biztos átka és az örök halál vár mindenkire. Egyedül Krisztus az, Aki *kibékíti* az Atyát velünk, mert egyszer, s mindenkorra lecsillapította Őt a keresztdozatával. Ebből következik, hogy Isten senki mással nem elnéző, csak akik Krisztusban vannak, s nem is található máshol igaz mivolt, csak Őbenne.

Ha bárki azt veti ennek ellenébe, hogy Kornéliusz, ahogyan Lukács említi (Csell0:2), elfogadottá vált Isten előtt még azt megelőzően, hogy elhívást kapott volna az evangéliumi hitre, arra röviden azt válaszolom: Isten időnként úgy foglalkozik velünk, hogy a hit magva azonnal megmutatkozik, már az első napon. Kornéliusz nem rendelkezett világos és konkrét ismeretekkel Krisztusról. Mivel azonban már bizonyos módon érzékelte Isten kegyelmét, ezért egyben valamit már meg kellett értenie a Közbenjáróról. Miután viszont Isten rejtett és csodálatos módokon cselekszik, hagyjuk figyelmen kívül azokat a spekulációkat, melyekből semmi hasznunk sincs, s az üdvösségnek csak ahhoz az egyenes útjához ragaszkodjunk, amely ismertté vált a számunkra.

1Jn5:13-15

13. Ezeket írtam néktek, a kik hisztek az Isten Fiának nevében, hogy tudjátok meg, hogy örök életetek van, és hogy higgyetek az Isten Fiának nevében.

14. És ez az a bizodalom, a melylyel ő hozzá vagyunk, hogy ha kérünk valamit az ő akarata szerint, meghallgat minket:

15. És ha tudjuk, hogy meghallgat bennünket, akármit kérünk, tudjuk, hogy megvannak a kéréseink, a melyeket kértünk ő tőle.

Haec scripsi vobis credentibus in nomen Filii Dei, ut sciatis quod vitam habetis aeternam, et ut credatis in nomen Filii Dei.

Atque haec est fiducia quam habemus erga eum, quod si quid petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos.

Si autem novimus quod audit nos, quum quid petierimus; novimus quod habemus petitiones quas postulavimus ab eo.

13. *Ezeket írtam néktek.* Miután naponta előre kell lépnünk a hitben, így azért mondja, hogy a már hívőknek írt, hogy szilárdabban és nagyobb meggyőződéssel higgyenek, ezáltal pedig teljesebb bizonyosságát élvezhessék az örök életnek. A tanítás haszna tehát nemcsak a tudatlanok beavatása Krisztus ismeretébe, hanem a már tanítottak egyre nagyobb megerősítése is. Nekünk tehát illik szorgalmasan ellátnunk a tanulás kötelességét, hogy a hitünk egész életünkben mindvégig növekedhessen. Sok maradványa van ugyanis még bennünk a hitetlenségnek, s oly gyenge a hitünk, hogy amit hiszünk, azt valójában nem hisszük el teljesebb megerősítés nélkül. Meg kell azonban figyelni a hitünk megerősítésének módját: ez nem más, mint ha Krisztus hivatalát és hatalmát magyarázzák nekünk. Az apostol ugyanis azt mondja: azért írta ezeket a dolgokat, nevezetesen hogy az

örök élet sehhol máshol nem keresendő, csak Krisztusban, hogy a már hívők higgyenek, azaz tegyenek előrelépést a hitben. Az istenfélő tanító feladata tehát az, hogy a tanítványok megerősítése végett a hitben a tőle telhető legnagyobb mértékben magasztalja fel Krisztus kegyelmét, így azzal megelégedvén, semmi mást ne keressünk.

Miután a pápisták különböző módokon homályosítják el ezt az igazságot, s teszik azt erőtlenné, már ezzel az egy dologgal is kellőképpen kimutatják: semmi mással nem törődnek kevésbé, mint a hit helyes tanításával, sőt, ezen az alapon az iskoláikat jobban el kell kerülni, mint a világ összes Szkülláját és Kharübdiszét, mert aligha léphet be azokba bárki anélkül, hogy a hite biztos hajótörést ne szenvedne.

Az apostol továbbá azt is tanítja ebben az igeszakaszban, hogy Krisztus a hit konkrét tárgya, s az általunk birtokolt, az Ő nevébe vetett hitünkhöz hozzákapcsolja az üdvösség reménységét. Ebben az esetben ugyanis a hit végcélja az, hogy Isten gyermekeivé és örököséivé váljunk.

14. *És ez az a bizodalom.* Az általa említett hitet a gyümölcseivel ajánlja, vagyis megmutatja, miben rejlik főleg a magabiztosságunk: a kegyesek magabiztosan merik segítségül hívni Istent. Pál is mondja az Ef3:12-ben, hogy hit által van bizodalommal menetelünk Istenhez, a Rm8:15-ben pedig, hogy a Lélek adja nekünk az Abba, Atyát kiáltó száját. S kétségtelen, hogy semmi sem tenne nyomorultabbá, mint ha elüznének minket az Isten elé meneteltől. Másrészről viszont, ha ez a menedék megnyílik előttünk, úgy még a legszélsőségesebb gonoszságok közepette is boldogok leszünk. Sőt ez az egyetlen dolog áldottá teszi a nehézségeinket, mivel biztosan tudjuk, hogy Isten lesz a szabadítónk, s az Ő irántunk megnyilvánuló atyai szeretetére támaszkodva menekülünk Hozzá.

Tartsuk hát észben az apostolnak ezt a kijelentését, miszerint Isten segítségül hívása a hitünk fő próbája, s Istent nem lehet helyesen, valamint hitben segítségül hívni, csak ha teljesen meg vagyunk arról győződve, hogy az imáink nem hiábavalók. Az apostol ugyanis tagadja, hogy a kételkedő vonakodók fel lennének ruházva hittel.

Ebből rögtön kiderül, hogy a hit tanítása a pápaság alatt el van temetve és majdnem ki van oltva, mert minden bizonyosság elvétetett. Ők valóban sok imát elmotyognak, és sokat fecsegnek az Istenhez való imádkozásról, de kételkedő és ingatag szívvel imádkoznak, s parancsolják meg nekünk is az imádkozást, ám mégis elítélik azt a magabiztosságot, amit az apostol szükségesként követel meg.

Az ő akarata szerint. Ezzel a kifejezéssel egyébként a imádkozás helyes módjára, vagy szabályára akart minket emlékeztetni. Mert jóllehet Isten megígérte: megtesz mindent, amit a népe kérhet, mégsem ad nekik korlátlan szabadságot, hogy bármit kérjenek, ami csak eszükbe jut, hanem egyidejűleg törvényt is szabott nekik, amely szerint kell imádkozniuk. S kétségtelenül nincs semmi jobb nekünk, mint ez a korlátozás, mert ha mindenki kérhetne, amit csak akarna, s Isten belemerülne a kívánságainkba, az nagyon rossznak bizonyulna a mi számunkra. Mi ugyanis nem tudjuk, mi volna hasznos, sőt, túlfütenének a romlott és ártalmas vágyak. Isten azonban kettős orvosságot biztosít, nehogy másként imádkozzunk, mint amit az Ő saját akarata előír nekünk. Ígéjével ugyanis tanítja, amit kérünk kell, s a Lelkét állítja fölénk vezetőként és kormányzóként az érzéseink megzabolázására, nehogy azok túllépjék az illő korlátokat. Mert azt, hogy mit és hogyan kell imádkoznunk, nem tudjuk, mondja Pál, de a Lélek a segítségére siet az erőtlenségünknek, kimondhatatlan fohászokozásokat keltve bennünk (Rm8:26). S kérünk kell az Úr száját is, hogy irányítsa és vezesse imáinkat, mert Isten az Ő ígéreteiben kikötötte az imádkozás helyes módját, amint azt már említettük.

15. *És ha tudjuk.* Ez nem holmi felesleges ismétlés, aminek esetleg látszik, mert amit az apostol általánosságban jelentett ki az imádkozás sikeréről, azt most speciális módon erősíti meg, miszerint a kegyesek nem kérnek semmit Istentől, és nem imádkoznak semmiért Hozzá, csak amit meg is kapnak. Mikor azonban azt mondja, hogy az istenfélők minden könyörgése meghallgatásra talál, akkor a helyes és alázatos könyörgésekről beszél, melyek

összhangban vannak az engedelmesség szabályával. A kegyesek ugyanis nem engedik szabadjára a vágyaikat, s nem merülnek bele semmibe, ami tetszhet nekik, hanem imáikban mindig figyelembe veszik, hogy Isten mit parancsol nekik.

Ez tehát az általános tanítás alkalmazása mindenki speciális és egyéni javára, nehogy az istenfélők kételkedjenek abban, hogy Isten jóindulatú minden egyes egyén imáihoz. Így nyugodt elmével várhatják, amíg az Úr teljesíti, amiért imádkoztak, s így megszabadulván minden bajtól és aggodalomtól, Istenre vethetik a gondjaiknak terhét. Ennek a könnyebbségnek és biztonságnak azonban nem szabad csillapodást kiváltani az imádkozás buzgóságában, hisz aki bizonyos egy boldog esemény bekövetkeztében, annak nem szabad tartózkodni az imádkozástól Istenhez. A hit bizonyossága ugyanis semmilyen körülmények között sem gerjeszt közönyt, vagy lustaságot. Az apostol úgy értette: mindenki legyen nyugodt ezek között a szükségek között, ha egyszer Isten keblére helyezte a sóhajtásait.

1Jn5:16-18

16. Ha valaki látja, hogy az ő atyjafia vétkezik, de nem halálos bűnt, könyörögjön, és ő életet ad annak,⁴⁵ a ki nem halálos bűnnel vétkezik. Van halálos bűn; nem az ilyenért mondom, hogy könyörögjön.

17. Minden igazságtalanság bűn; de van nem halálos bűn is.

18. Tudjuk, hogy valaki Istentől született, nem vétkezik: hanem a ki Istentől született, megőrzi magát, és a gonosz nem illeti őt.

Si quis viderit fratrem suum peccantem peccato non ad mortem, petet; et dabit illi vitam peccanti, dico, non ad mortem: est peccatum ad mortem; non pro illo, dico, ut quis roget.

Omnis injustitia peccatum est; et est peccatum non ad mortem.

Novlinus quod quisquis ex Deo genitus est, non peccat; sed qui genitus est ex Deo servat seipsum, et malignus non tangit eum.

16. *Ha valaki.* Az apostol még messzebbre terjeszti ki annak a hitnek a jótéményeit, amit említett, hogy imáink hasznára legyenek a felebarátainknak is. Nagy dolog, hogy amint elnyomnak, Isten Magához hívogat, s kész megsegíteni. Az viszont, ha akkor is meghallgat, mikor másokért könyörgünk, nem csekély megerősítése a hitünknek annak érdekében, hogy teljesen biztosak legyünk benne: soha nem lesz részünk visszautasításban a saját ügyünkben.

Az apostol időközben arra is buzdít: legyünk kölcsönösen féltően gondosak egymás üdvössége iránt, továbbá tekintsük a felebarátaink bukásait imára serkentő tényezőnek. S bizonyosan acélkeménység az, könyörület nélkül, mikor csak nézzük a Krisztus vérén megváltott lelkeket elpusztulni. Megmutatja azonban, hogy kéznél van az orvosság, mellyel a testvérek megsegíthetik a testvéreket. Az, mondja, aki a pusztulóért imádkozik, az életet állítja helyre a számára bár az „életet ad annak” szavak vonatkozathatók Istenre. Mintha azt mondta volna: Isten megadja nektek imáitokra a testvéreitek életét. Az értelme azonban ugyanaz marad, miszerint a kegyesek imája annyira hasznos, hogy a testvért még a halálból is kimentí őt. Ha itt egy embert értünk alatta, aki visszaadja az életet a testvéreinek, akkor a kifejezés hiányos, de nem tartalmaz semmi összeegyeztethetlent. Mert ami nekünk adatik Isten ingyenes jósága által, sőt, ami megadatik másoknak a mi kedvünkért, arról mondja, hogy mi adjuk meg nekik. Ennek a hatalmas jótéménynek nem csekély mértékben kell minket arra ösztönözni, hogy könyörögjünk bűnbocsánatért a felebarátaink számára. Mikor az apostol az együttérzést ajánlja nekünk, egyidejűleg arra is emlékeztet, mennyire el kell kerülnünk a

⁴⁵ A Károli-fordítás szerint: *és az Isten életet ad annak – a ford.*

felebarátaink elítélésének kegyetlenségét, vagy a szélsőséges szigorúságot az üdvösségükről történő lemondással.

Nem halálos bűn. S nehogy elveszük az üdvösség minden reménységét azok esetében, akik vétkeznek, megmutatja: Isten nem bünteti oly fájdalmasan a bukásaikat, hogy elvetné őket. Ebből következően testvéreinknek kell őket tekintenünk, mert Isten továbbra is a gyermekei közé sorolja valamennyit. Ő ugyanis tagadja, hogy a bűnök halálosak, s nemcsak azok, melyekkel a szentek naponta vétkeznek, de azok is, melyekkel elszomorító módon szítják fel Isten haragját. Amíg ugyanis maradt hely a megbocsátás számára, a halál nem nyeri vissza teljes mértékben az uralmát.

Az apostol azonban itt nem tesz különbséget a megbocsátható és a halálos bűn között, amint azt később oly megszokott módon tették. Teljes ostobaság ugyanis az a megkülönböztetés, amely eluralkodott a pápaságban. A sorbonnisták elismerik, hogy aligha létezhet halálos bűn, kivéve, ha a legsúlyosabb aljasság mondhatni tapintható benne. Így a megbocsátható bűnökről úgy vélekednek, hogy azokban benne lehet a legnagyobb mocsok, ha el van rejtve a lélekben. Röviden, azt feltételezik, hogy az eredendő bűn minden gyümölcse, amennyiben nem mutatkoznak meg külsőleg is, elmosható a szenteltvízzel történő enyhe meghintéssel! S talán csoda, ha csak akkor tekintik istenkáromló bűnöknek az Isten kegyelmével kapcsolatos kételkedést, vagy bármi vágyat és gonosz kívánságokat, ha azokat beismerik? Ha az ember lelkét támadja a hitetlenség, ha a türelmetlenség az Istennel szembeni dühöngésre ragadtatja őt, vagy bármilyen szörnyűséges vágyak csábítgatják, mindez a pápisták számára könnyebb annál, semhogy bűnöknek tekintsék, legalábbis a keresztséget követően. Nem csoda tehát, ha megbocsátható vétkeket fabrikálnak a legnagyobb bűnökből, mert a saját, nem pedig az Isten mérlegén mérik meg azokat.

A kegyesek között azonban vitathatatlan igazságnak kell lenni annak, hogy bármi is legyen ellentétes Isten törvényével, az bűn, s a maga természetében halálos, mert ahol törvényszegés van, ott a bűn és a halál is jelen vannak.

Mi tehát az apostol szavainak jelentése? Tagadja, hogy azok a bűnök halálosak, melyek bár méltóvá tesznek a halálra, Isten mégsem így bünteti azokat. Így tehát nem magukat a bűnöket becsüli fel, hanem Isten atyai kedvességének megfelelően alkot azokról ítéletet, mellyel megbocsátja a vétkeket ott, ahol a hiba még jelen van. Röviden, Isten nem adja halálra azokat, akiket meglevenített, jóllehet nem tőlük függ, hogy ne szakadjanak el ismét az élettől.

Van halálos bűn. Mondtam már, hogy azt a bűnt nevezik halálosnak, amelyre nem maradt meg a megbocsátás reménysége. De megkérdendő, hogy ez mi, mert nagyon förtelmesnek kell lennie, ha Isten így bünteti. A szövegkörnyezetből megérthető, hogy ez nem valami részleges elbukás, vagy az egyik parancsolat megszegése, hanem a hitehagyás, mellyel az emberek teljesen elidegenednek Istentől. Az apostol ugyanis később hozzáteszi, hogy Isten gyermekei nem vétkeznek, azaz nem hagyják el Istent, és nem adják át magukat teljességgel a Sátánnak, hogy a rabszolgái legyenek. Az efféle elpártolás nem csoda, ha halálos, mert Isten soha nem fosztja meg a saját népét a Lélek kegyelmétől, hanem ők mindig megőrzik az igaz vallás legalább néhány szikráját. Ezért elvetettnek és pusztulásra szántnak kell lennie annak, aki úgy bukik el, hogy nem marad benne semmi istenfélelem.

Ha bárki megkérdézi, hogy vajon az üdvösség ajtaja be van-e csukva a megtérésük előtt, a válasz nyilvánvaló: miután átadattak a méltatlan gondolkodásra (Rm1:28), nem tehetnek mást, mint makacs elmével egyre rosszabbakká válnak, s bűnt bűnre halmoznak. Emellett, miután a Lélek elleni bűn és istenkáromlás mindig magával hozza ezt a fajta elszakadást, kétségtelenül ez az, amire az apostol rámutat. De az is megkérdendő, hogy miféle bizonyítékokkal tudjuk, ha az ember bukása végzetes. Ha ugyanis ez az ismeret nem volna bizonyos, akkor az apostol hiába tette volna azt a kikötést, hogy ezért a fajta bűnért ne imádkozzunk. Helyes tehát néha meghatározni, hogy vajon a bukottak reménység nélkül

valók is, vagy még mindig adott a számukra a gyógyulás lehetősége. Ez, az, amit elfogadok, és ami vitán felül nyilvánvaló ebből az igeszakaszból. Miután azonban ez nagyon ritkán történik meg, Isten pedig élénk tárja az Ő kegyelmének végtelen gazdagságát, és azt parancsolja nekünk, hogy az ő példájának megfelelően mi is legyünk könyörületesek, nekünk nem szabad elhamarkodottan arra a következtésre jutni, hogy bárki az örök halál ítéletét vonta a saját fejére. Épp ellenkezőleg, a szeretetnek a reménykedésre is hajlamossá kell tennie minket. Ha azonban egyesek istentelensége csakis olyan reménytelennek tűnik a számunkra, mintha Maga az Úr mutatott volna rá ujjal, akkor nem szabad küzdenünk Isten ítéletével, igyekeznünk még Nála is könyörületesebbnek látszani.

17. *Minden igazságtalanság.* Ezt az igeszakaszt különféle képpen lehet magyarázni. Ha ellentétes értelemben fordítjuk, a jelentése nem lesz alkalmatlan: „Noha minden igazságtalanság bűn, mégsem minden bűn halálos”. De ugyanolyan alkalmas a másik fordítás is: „Miután minden igazságtalanság bűn, ebből következően nem minden bűn halálos”. Egyesek a *minden igazságtalanságot* a teljes igazságtalanságként értelmezik, mintha az apostol azt mondta volna, hogy a bűn, melyről beszél, az igazságtalanság csúcsa lenne. Én azonban inkább az első és a második magyarázat elfogadására hajlok. Miután pedig az eredmény közel ugyanaz, az olvasóim ítéletére bizom annak eldöntését, hogy a kettő közül melyik a megfelelőbb.

18. *Tudjuk, hogy valaki Istentől született.* Ha azt feltételezzük, hogy Isten gyermekei teljes mértékben tiszták és mentesek minden bűntől, miképpen a fanatikusok állítják, akkor az apostol következtelen önmagával, mert ezzel eltörli az egymásért való imádkozás kötelezettségét a testvérek között. Ha viszont nem így érti, akkor azt mondja, hogy azok nem vétkeznek, akik nem esnek ki teljesen Isten kegyelméből, s ebből következtetett arra, hogy Isten minden gyermekéért szükséges imádkozni, mert valamennyien vétkeznek, de nem halálos bűnnel. S hozzátesz egy bizonyítékot is: mindenki, aki Istentől született, megőrzi magát, azaz megtartja magát az istenfélelemben, és nem engedi, hogy félrevezessék abban a vonatkozásban, hogy elveszítené a vallás minden érzését és átadná magát a testnek és az ördögnek.

Mikor ugyanis azt mondja: *a gonosz nem illeti őt*, akkor a halálos sebesülésre utal. Isten gyermekei ugyanis nem maradnak érintetlenek a Sátán támadásaitól, de a hit pajzsával kivédik a csapásait, így azok nem hatolnak be a szíveikbe. Ezért a lelki élet soha nem alszik ki bennük. Ez nem bűn. Jóllehet az istenfélők a test gyengesége folytán elbuknak, mégis nyögnek a bűn terhe alatt, s undorodván önmaguktól, nem szűnnek meg félni az Istent.

Megőrzi magát. Azt testálja ránk, ami tulajdonképpen Istenre tartozik. Bárki volna ugyanis közülünk a saját üdvösségének megtartója, az nagyon nyomorúságos védelme lenne. Ezért kéri Krisztus az Atyát a megtartásunkra, utalván ezzel arra, hogy ez nem a magunk erejéből történik. A szabad akarat szószólói ragaszkodnak ehhez a kifejezéshez, és azt igyekeznek bizonyítani vele, hogy a bűntől részben Isten kegyelméből, részben pedig a magunk erejéből tarttatunk meg. Nem veszik azonban észre, hogy a kegyeseknek nem maguktól van meg az a megtartó erejük, amelyről az apostol beszél. S valóban nem is az ő erejükről szól, mintha a maguk erejéből lennének képesek megőrizni magukat, hanem csak azt mutatja meg, hogy ellene kell állniuk a Sátánnak, hogy soha ne legyen képes végzetesen megsebesíteni őket a dárdáival. S tudjuk, hogy nem mással, csakis az Isten fegyvereivel harcolunk. Ezért a kegyesek annyira tartóztatják meg magukat a bűntől, amennyire Isten tartja meg őket (Jn17:11).

1Jn5:19-21

19. Tudjuk, hogy Istentől vagyunk, és az egész világ a gonoszságban vesztegel.

20. De tudjuk azt is, hogy az Isten Fia eljött, és értelmet adott nekünk arra, hogy megismerjük az igazat, és hogy mi az igazban, az ő Fiában, a Jézus Krisztusban vagyunk. Ez az igaz Isten és az örök élet.

21. Fiaskáim, oltalmazzátok meg magatokat a bálványoktól. Ámen!

Novimus quod ex Deo sumus, et mundus torus in maligno positus est.

Novimus autem quod Filius Dei venit, et dedit nobis intelligentiam, ut cognoscamus illum verum; et sumus in ipso vero, in Filio ejus Jesu Christo: Hic est verus Deus, et vita aeterna.

Filioli, custodite vos ab idolis. Amen.

19. *Istentől vagyunk.* Egy buzdítást származtat az előző tanításból, mert amit általánosságban jelentett ki Isten gyermekeinek vonatkozásában, most azokra vonatkoztatja, akiknek ír. Tette ezt azért, hogy a büntől való óvakodásra és a Sátán támadásainak visszaverésére serkentse őket. Figyeljék meg az olvasók, hogy a ránk vonatkozó egyedüli igaz hit, úgymond, Isten kegyelme, mert az apostol nem ismer el mást istenfélőnek, csak akiknek megvan a méltóságuk, hogy Isten gyermekeinek neveztetnek. S nem is valószínűsíthető találgatásokba bocsátkozik, amiképpen a szofisták beszélnek a magabiztosságról, mert azt mondja: *tudjuk*. Ezt azt jelenti: mivel Istentől születtünk, a világtól történő elkülönülésünkkel és életünk megszentelésével kell törekednünk annak bebizonyítására, hogy nem hiába kaptunk elhívást ily nagy tisztességre.

Ez az intés nagyon szükséges minden istenfélő számára, mert bármerre is néznek, a Sátán mindenütt előkészítette a csábításait, melyekkel Istentől igyekszik elvonni őket. Nagyon nehezen maradnának hát meg az útkon, ha nem becsülnék oly sokra az elhívásukat, hogy a világ minden akadályát figyelmen kívül hagyják. Ezért, hogy jól felkészülhessenek a csatára, ezt a két dolgot kell észben tartaniuk: a világ gonosz, az elhívásuk pedig Istentől van.

A *világ* kifejezésbe az apostol kétségtelenül beleérti az egész emberi fajt. Azt kimondván, hogy *gonoszságban vesztegel*, úgy mutatja be, mint a Sátán uralma alatt állót. Nincs hát okunk vonakodni a világ kikerülésétől, mely elítéli Istent és átadja magát a Sátán rabszolgaságába, de nincs okunk az ellenségességétől sem félni, mivel elidegenedett Istentől. Röviden, miután a romlottság az egész természetben eluralkodott, a kegyeseknek igyekezniük kell gyakorolni az önmegtágadást. Mivel pedig nem látható más a világban, csak gonoszság és romlottság, nekik szükségszerűen figyelmen kívül kell hagyniuk a test és a vért ahhoz, hogy követhessék Istent. Egyben még egy dolgot hozzá kell ehhez tenni: Isten az, Aki elhívta őket, hogy az Ő védelme alatt szállhassanak szembe a világ és a Sátán minden mesterkedésével.

20. *De tudjuk azt is, hogy az Isten Fia eljött.* Miután Isten gyermekeit minden oldalról támadják, buzdítja és bátorítja őket az ellenségekkel szembeni kitartásra, s teszi ezt azon okból, mert Isten zászlaja alatt harcolnak, és biztosan tudják, hogy őket az Ő Lelke vezeti. Most azonban arra emlékezteti őket, hogy hol kell ezt a tudást különösen keresni.

Azt mondja: Isten úgy lett nekünk bemutatva, hogy most már nincs okunk kételkedni. Az apostol nem ok nélkül időzik ennél a dolognál: mert hacsak a hitünk valóban nem Istenre alapoz, addig soha nem állunk meg szilárdan a küzdelemben. Ebből a célból mondja az apostol, hogy Krisztuson keresztül biztos tudást szereztünk az igaz Istenről, ezért nem kell a bizonytalanságban ingadoznunk.

Az *igaz* Isten alatt nem azt érti, aki az igazat mondja, hanem azt, Aki valóban Isten, s azért nevezi Őt így, hogy minden bálványtól megkülönböztesse. Ezért az *igaz* ellentétes a feltételezettel, mert αληθιος, és nem αληθης. Hasonló igeszakaszt olvasunk János evangéliumában: „Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és a kit elküldtél, a Jézus Krisztust” (Jn17:3). S joggal tulajdonítja elméink az istenismeretet illető megvilágosításának ezt a hivatalát Krisztusnak. Miután ugyanis Ő a láthatatlan Isten egyetlen valóságos képmása, az Atya egyetlen magyarázója, az élet egyetlen Vezetője, sőt, a

világ élete és világossága, valamint az igazság, így amint elszakadunk Tőle, szükségszerűen hiábavalókká válunk a saját fortélyainkban.

S Krisztusról azt mondja: *értelmet adott nekünk*, s nemcsak azért, mert megmutatja nekünk az evangéliumban, milyen is az igaz Isten, s megvilágosít minket az Ő lelkével, hanem amint Pál mondja, mert Benne lakozik az Istenség teljessége, és benne van elrejtve a tudás és a bölcsesség minden kincse (Kol2:9). Krisztusban bizonyos módon Istennek ez az arca mutatkozik meg nekünk. Nem mintha nem létezett volna, vagy csak kétséges istenismeret létezett volna még Krisztus eljövételét megelőzően, hanem Ő most teljesebben és világosabban mutatkozik meg. S ezt mondja Pál a 2Kor4:6-ban, miszerint Isten, Aki korábban megparancsolta a világosság felragyogását a sötétségből a világ teremtésekor, most a szívünkben is felragyogott az Isten dicsőségének ismeretén keresztül a Jézus Krisztus arcán. S meg kell jegyezni, hogy ez az ajándék csakis a választottaké. Krisztus valóban fellobbantja az evangélium lámpását válogatás nélkül mindenki számára, de nem mindenki nyitja meg az elméjének szemeit annak meglátására. Épp ellenkezőleg, a Sátán sokakra a vakág leplét teríti. Az apostol tehát arról a világosságról beszél, melyet Krisztus gyújt az Ő népének szívében, ami ha egyszer fellobbant, soha ki nem alszik, még ha egy időre el is tűnhet.

Mi az igazban, az ő Fiában, a Jézus Krisztusban vagyunk. Ezekkel a szavakkal arra emlékeztet minket, mennyire hatékony az ismeret, amelyet említ, s pontosan azért, mert ennek segítségével egyesülünk Krisztusban, s válunk eggyé Istennel. Ennek ugyanis a szívben rögzült, élő gyökere van, amiből következően Isten bennünk él, mi pedig Őbenne. Ahogyan kimondja kötőszó nélkül: *mi az igazban, az ő Fiában, a Jézus Krisztusban vagyunk*, azzal szemlátomást az Istennel fennálló egységünkre utal bizonyos módon, mintha azt mondaná: Krisztuson keresztül Istenben vagyunk.⁴⁶

Ez az igaz Isten. Noha az ariánusok megpróbálták kikerülni ezt az igeszakaszt, s manapság néhányan egyetértenek velük, itt mégis Krisztus isteni mivoltának figyelemre méltó bizonyítékával van dolgunk. Az ariánusok az Atyára vonatkoztatják ezt az igeszakaszt, mintha az apostol csak megismételné, hogy Ő az igaz Isten. De semmi sem lenne ridegebb, mint efféle ismétlés. Már kétszer bizonyosságot tett arról, hogy az igaz Isten az, Aki Krisztusban vált számunkra ismertté, miért tenné hát hozzá újfent, hogy *ez az igaz Isten?* Ez tehát a legalkalmasabban vonatkozik Krisztusra, mert miután azt tanította, hogy Krisztus a vezetőnk, Akinek a keze Istenhez vezet minket, most egy megerősítéssel azt jelenti ki, hogy Krisztus ez az Isten, nehogy tovább is keresgéljünk. S ezt a nézetet azzal erősíti meg, amit hozzátesz: *és az örök élet.* Azt mellőzöm is, hogy az ουτοϋ viszonyzó rendszerint az utolsó személyre utal. Ezért tehát azt mondom: Krisztust helyesen nevezi örök életnek. Azt pedig, hogy ez a beszédmód állandóan előfordul Jánosnál, senki nem tagadhatja. Az igeszakasz tehát azt jelenti, hogy ha birtokoljuk Krisztust, akkor az igazi és örök Istent élvezzük, mert Őt sehol másutt nem kell keresni. Másodszor, így válunk az örök élet részeseivé, mert az Krisztuson keresztül van nekünk felkínálva, jöllehet el van rejtve az Atyában. Az élet eredete valóban az Atya, de a forrás, melyből mi is vesszük, Krisztus.

21. *Oltalmaztatok meg magatokat a bálványoktól.* Noha ez egy külön mondat, mégis, mondhatni az előző tanítás kiegészítése. Az evangélium megelevenítő világosságának ugyanis nemcsak a sötétséget kell szétszórnia és eloszlatnia a kegyesek elméiben, hanem minden ködöt is. Az apostol nemcsak elítéli a bálványimádást, de azt is parancsolja, hogy óvakodjunk a képmásoktól és a bálványoktól. Ezzel arra céloz, hogy az Isten tisztelete nem folytatható tisztán és annak megrontása nélkül, valahányszor csak az emberek elkezdnek szerelembe

⁴⁶ Egyesek így fordítják: „az Ő Fián, Jézus Krisztuson keresztül”. A mi változatunk, miszerint „az Ő Fiában” nem tűnik helyesnek, mert „az igaznak” a Fiút teszi meg, pedig az utalás az Istenre történik, mint az előző mondatban. A helyes jelentést így lehet átadni: „mi az igaz Istenben vagyunk, *benne lévén* az Ő Fiában, a Jézus Krisztusban”, mert Krisztusban lenni annyi, mint Istenben lenni. Három kézirat, a Vulgata és egyes egyházatyák így olvassák: „mi az Ő igaz Fiában, a Jézus Krisztusban vagyunk”. – *a szerk.*

esni a bálványokkal és a képekkel. Annyira velünk született dolog ugyanis a babonaság, hogy a legcsekélyebb alkalom is megfertőz minket. A száraz fa nem ég annyira könnyen, mikor izzó szenet tesznek alá, mint ahogyan a bálványimádás megragadja az emberek elméit és vésődik bele abba, ha erre alkalom kínálkozik. S ki ne látná, hogy a képek ennek a szikrái? Mit szikrák, mondom, inkább fáklyák, melyek az egész világ lángra lobbantásához elégségesek.

Az apostol ugyanakkor nemcsak a szobrokról beszél, hanem az oltárokról is, s ebbe beleérti a babonaság minden eszközét. S milyen nevetségesek a pápisták, akik kiforgatják ezt az igazságot, és Jupiter, Merkúr, és a hozzájuk hasonlók szobraitra vonatkoztatják, mintha az apostol nem egyetemesen tanítaná, hogy a vallás azonnal megromlik ott, ahol testi formát tulajdonítanak Istennek, vagy ahol a szobrok és a képek az Ő tiszteletének részét képezik. Emlékezzünk hát rá: Isten lelki imádatát kell gondosan folytatnunk, és száműznünk kell mindent, ami elfordíthat minket a vaskos és testi babonaságokhoz.